

P. PAPINII
STATII
OPERA

EX RECENSIONE
IO. FRIDERICI GRONOVII.

TOMVS POSTERIOR

MANNHEMII
Cura & Sumptibus Societatis literatae
MDCCLXXXII.

STATII
OPERA

EX REGISTRATIONE
JO. FRIDERICI GROENOVII

TOMUS POSTERIOR

MANHÉMI
Gus & Sumptibus Societatis Literariae
MDCCCXXXII

P. P A P I N I I
S T A T I I
A C H I L L E I D O S
LIBRI II.

P. PAPINII STATII
ACHILLEIDOS

LIBER I.

MMAGNANIMUM Aeaciden formidatamque To-
nanti

Progeniem, & patrio vetitam succedere caelo,
Diva, refer. Quamquam acta viri multum inclyta
cantu

Mxonio, sed plura vacant. nos ire per omnes
(Sic amor est) Heroa velis, Scyroque latentem
Dulichia proferre tuba: nec in Hestore tracto
Sistere, sed tota juvenem deducere Troja.

Tu modo, si veteres digno deplevimus haustu,
Da fontes mihi, Phæbe, novos, ac fronde secunda
Necte comas. neque enim Aonium nemus advena
pulso, 10

Nec mea nunc primis albescunt tempora vitæ.

Scit Dirceus ager: meque inter prisca parentum
 Nomina, cumque suo numerant Amphione Thebæ.
 At tu, quem longe primum stupet Itala virtus,
 Grajaque, cui geminæ florent vatumque, ducumque
 Certatim laurus (olim dolet altera vinci) 16
 Da veniam, ac trepidum patere hoc sudare parumper
 Pulvere. te longo, necdum fidente paratu
 Molimur, magnusque tibi præludit Achilles.
 Solverat Oebalio classem de littore pastor 20
 Dardanus, incautas blande populatus Amyclas,
 Plenaque materni referens præfagia somni
 Culpatum relegerat iter, qua condita ponto
 Fluctibus invisus jam Nereis imperat Helle.
 Cum Thetis Idæos (heu nunquam vana parentum 25
 Auguria) expavit vitreo sub gurgite remos.
 Nec mora: & undosis turba comitante fororum
 Profiluit thalamis. fervent coëuntia Phixi
 Littora, & angustum dominas non explicat æquor.
 Illa ubi discusso primum subit æera ponto: 30
 Me petit hæc, mihi classis (ait) funesta minatur:
 Agnosco monitus, & Protea vera locutum.
 Ecce novam Priamo, facibus de puppe levatis,

Fert Bellona nurum. video jam mille carinis
 Jonium, Aegæumque premi. nec sufficit, omnis 35
 Quod plaga Grajugenum tumidis conjurat Attidis:
 Jam pelago, terrisque meus quæretur Achilles,
 Et volet ipse sequi. quid enim cunabula parvo
 Pelion, & torvi commisimus antra magistri?
 Illic (ni fallor) Lapitharum prælia ludit 40
 Improbus, & patria jam se metitur in hasta.
 O dolor, ô feri materno in corde timores!
 Non potui infelix, cum primum in gurgite nostro
 Rhætææ cecidere trabes, attollere magnum
 Aequor? & incesti prædonis vela, profunda 45
 Tempestate sequi? cunctasque inferre forores?
 Nunc quoque: sed tardum est, jam plena injuria raptæ.
 Ibo tamen, pelagique deos, dextramque secundi,
 Quod superest, complexa Jovis, per Tethyos annos
 Grandævumque patrem, supplex miseranda rogabo
 Unam hyemem. Dixit, magnumque in tempore regem
 Aspicit. Oceano veniebat ab hospite, mensis 52
 Lætus, & æquoreo diffusus nectare vultus,
 Unde hyemes, ventique silent, cantuque quieto
 Armigeri Tritones eunt, scopulosaque cete, 55

Tyrrhenique greges, circumque, infraque rotantur
 Rege salutato. Placidis ipse arduus undis
 Eminent, & triplici telo jubet ire jugales.
 Illi spumiferos glomerant a pectore fluctus.
 Pone natant, delentque pedum vestigia cauda. 60
 Cui Thetis: O magni rector genitorque profundi,
 Aspicias, in quales miserum patefeceris usus
 Aequor? eunt tutis terrarum crimina velis,
 Ex quo jura freti, majestatemque repostam
 Rupit Iasonia puppis Pagasæa rapina. 65
 En aliud furto scelus, & spolia hospita portans
 Navigat injustæ temerarius arbiter Idæ.
 Eheu quos gemitus terris pelagoque daturus!
 Quos mihi? sic Phrygiæ pensamus præmia palmæ.
 Hi Veneris mores, hoc gratæ munus alumnae? 70
 Has saltem (non Semideos, nostrumque reportant
 Thesea) si quis adhuc undis honor, obrue puppes,
 Aut permitte fretum. nulla inclementia: fas sit
 Pro nato timuisse mihi. Da tollere fluctus,
 Nec tibi de tantis placeat me fluctibus unum 75
 Littus, & Iliaci scopulos habitare sepulchri.
 Orabat laniata comas, & pectore nude

Cæruleis obstabat equis. Tunc ductor aquarum
 Invitat curru, dictisque ita mulcet amicis: 79
 Ne pete Dardaniam frustra, Theti, mergere classem.
 Fata vetant: ratus ordo deis, miscere cruentas
 Europæque Asiæque manus, consultaque bella
 Juppiter & tristes edixit cædibus annos.
 Quem tu illic natum Sigeo in pulvere? quanta
 Aspicias vidrix Phrygiarum funera matrum? 85
 Cum tuus Aeacides tepido modo sanguine Teucros
 Undabit campos, modo crassa exire vetabit
 Flumina, & Hectoreo tardabit funere currus,
 Impelletque manu nostros, opera irrita, muros.
 Pelea jam desiste queri, thalamosque minores, 90
 Credideris peperisse Jovi. nec inulta dolebis,
 Cognatis utere fretis. dabo tollere fluctus,
 Cum reduces Danai, nocturna que signa Caphareus
 Exeret, & dirum pariter quæremus Ulysses,
 Dixerat. illa gravi vultum demissa repulsa, 95
 Quæ jam excire fretum, & ratibus bellare parabat
 Iliacis, alios iterum commenta paratus,
 Tristis ad Hæmonias detorquet brachia terras.
 Ter conata manu, liquidum ter gressibus æquor

Reppulit, & niveas feriunt vada Theffala plantas.
 Latantur montes, & connubialia pandunt 101
 Antra sinus, lateque deæ Sperchios abundat
 Obvius, & dulci vestigia circuit unda.
 Illa nihil gavisa locis, sed cœpta fatigat
 Pectore consilia, & solers pietate magistra, 105
 Longævum Chirona petit. Domus ardua montem
 Perforat, & longo suspendit Pelion arcu.
 Pars exhausta manu, partem sua ruperat ætas.
 Signa tamen, divumque tori, & quem quisque sacrarat
 Accubitu, genioque, locus monstrantur: at intra 110
 Centauri stabula alta patent, non æqua nefandis
 Fratribus. Hic hominum nullos experta cruores
 Spicula, nec truncæ bellis genialibus orni,
 Aut confanguineos fracti crateres in hostes;
 Sed pharetræ infontes, & inania terga ferarum. 115
 Hæc quoque dum viridis; nam nunc labor unus
 inermi,
 Nolle salutiferas dubiis animantibus herbas,
 Aut monstrare lyra veteres heroas alumno.
 Ac tunc venatu rediturum in limine primo
 Opperiens, properatque dapes, largoque serenat 120

Igne domum, cum visa procul de littore mater
 Nereis, erumpit filvis: dant gaudia vires,
 Motaque desueto crepuit senis ungula campo.
 Tunc blandus dextra, atque imos summissus in armos
 Pauperibus tectis inducit, & admovet antris. 125
 Jam dudum tacito lustrat Thetis omnia visu,
 Nec perpeffa moras: ubi nam mea pignora, Chiron?
 Dic, ait, aut cur ulla puer jam tempora ducit
 Te sine? num merito trepidus sopor? atraque matri
 Signa deûm? magnos utinam mentita timores. 130
 Namque mihi infestos utero modo contuor enses,
 Nunc planctu livere manus, modo in ubera sævas
 Ire feras. sæpe ipsa (nefas!) sub inania natum
 Tartara, & ad Stygios iterum fero mergere fontes.
 Hos abolere metus magici jubet ordine sacri 135
 Carpathius vates, puerumque sub axe probato
 Secretis lustrare fretis, ubi littora summa
 Oceani, & genitor tepet illabentibus astris
 Pontus, ubi ignotis horrenda piacula divis, 139
 Dona que: sed longum cuncta enumerare, vetorque.
 Trade magis. Sic fata parens: neque enim ille de-
 disse,

Si molles habitus & tegmina fœda fateri
 Ausa seni. Tunc ille refert: Duc optima, quæso,
 Duc genitrix, humilique deos infringe precatu. 144
 Nam superant tua vota modum, placandaque multum
 Invidia est. non addo metum, sed vera fatebor,
 Nescio, quid magnum (nec me patria omina fallunt)
 Vis festina parat, tenerosque supervenit annos.
 Olim ferre minas & obire audita solebat. 149
 Imperia, & nostris procul haud discedere ab antris.
 Nunc illum non Ossa capit, non Pelion ingens,
 Thessaliæve nives. ipsi mihi sæpe queruntur
 Centauri, raptasque domos, abstractaque coram
 Armenta, & campis semet, fluviisque fugari.
 Insidias & bella parant, timidique minantur. 155
 Olim equidem Argoos, pinus cum Thessala reges
 Hac veheret, juvenem Alciden, & Thesea vidi,
 Sed taceo. Figit gelidus Nereïda pallor.
 Ille aderat multo sudore, & pulvere major.
 Attamen arma inter, festinosque labores, 160
 Dulcis adhuc visu, niveo natat ignis in ore
 Purpureus, fulyoque nitet coma gratior auro.
 Nec dum prima nova lanugine vertitur ætas,

Tranquillæque faces oculis, & plurima vultu
 Mater inest. qualis Lycia venator Apollo. 165
 Cum redit, & sævis permutat plectra pharetris.
 Forte & lætus adest. (ô quantum gaudia forma
 Adjiciunt!) fœtam Pholoës sub rupe lænam
 Perculerat ferro, vacuisque reliquerat antris
 Ipsam, sed catulos apportat, & incitat unguis: 170
 Quos tamen, ut fido genitrix in limine visa est,
 Abjicit, exceptamque avidis circumligat ulnis.
 Jam gravis amplexu, jamque æquus vertice matri.
 Insequitur magno jam tunc connexus amore
 Patroclus, tantisque extenditur æmulus actis. 175
 Par studiis, ævique modis, sed robore longe,
 Et tamen æquali visurus Pergama fato.
 Protinus ille subit rapido, quæ proxima, saltu
 Flumina, fumantesque genas, crinemque novatur
 Fontibus. Eurotæ qualis vada Castor anhelos 180
 Intrat equo, fessumque sui jubar excitat astri.
 Miratur, comitque senex, nunc pectora mulcens,
 Nunc fortes humeros: angunt sua gaudia matrem.
 Tunc libare dapes, Bacchæaque munera Chiron
 Orat, & attonitam vario oblectamine mulcens. 185

Elicit extremo chelyn, & solantia curas
 Fila movet, leviterque expertas pollice chordas
 Dat puero. canit ille libens immania laudum
 Semina, qui tumidæ superavit iussa novercæ
 Amphitryoniades: crudum quo Bebryca cæstu 190
 Obruerit Pollux: quanto circumdata nexu
 Ruperit Aegides Minoi brachia tauri:
 Maternos in fine toros, superisque gravatum
 Pelion. Hic ficto risit Thetis anxia vultu.
 Nox trahit in fomnos: saxo collabitur ingens 195
 Centaurus, blandisque humeris se innectit Achilles,
 Quamquam ibi fida parens, assuetaque pectora mavult.
 At Thetis undifonis per noctem in rupibus astans,
 Quæ nato secreta velit, quibus abdere terris
 Destinet, huc, illuc, diversa mente volutat. 200
 Proxima, sed studiis multum Mavortia, Thrace:
 Nec Macetum gens dura placet, laudumque daturi
 Cecropidæ stimulos. nimium opportuna carinis
 Sestos, Abydenique sinus. placet ire per altas 204
 Cycladas. hinc spretæ Myconos, humilisque Seriphos,
 Et Lemnos non æqua viris, atque hospita Delos
 Gentibus. Imbelli nuper Lycomedis in aula

Virgi.

Virgineos cætus, & littora persona ludo
 Audierat, duros laxantem Aegæona nexus
 Missa sequi, centumque dei numerare catenas. 210
 Hæc placet, hæc timidæ tellus tutissima matri.
 Qualis vicino volucris jam sedula partu,
 Jamque timens, qua fronde domum suspendat inanem,
 Providet hinc ventos, hinc anxia cogitat angues,
 Hinc homines: tandem dubiæ placet umbra, novisque
 Vix stetit in ramis, & protinus arbor amatur. 216
 Altera consilio superest, tristemque fatigat
 Cura deam, natam ipsa sinu complexa per undas,
 An magno Tritone ferat, ventosque volucres
 Advocet, an pelago solitam Thaumantida pasci. 220
 Elicit inde fretis, & murice frenat acuto
 Delphinas bijuges, quos illi maxima Thetis
 Gurgite Atlanteo pelagi sub valle sonora
 Nutrierat. nullis vada per Neptunia glaucæ
 Tantus honor formæ, nandique potentia: nec plus
 Pectoris humani. jubet hos subsistere pleno 226
 Littore, ne nudæ noceant contagia terræ.
 Ipsa dehinc toto resolutum pectore Achillem
 (Qui pueris sopor) Hæmonii de rupibus antri

Statius. T. II.

B

Ad placidas deportat aquas, & iussa tacere 230
 Littora. monstrat iter, totoque effulserat orbe
 Cynthia. prosequitur divam, celeresque recursus
 Securus pelagi Chiron rogat, udaeque celat
 Lumina, & abreptos subito jam jamque latentes
 Erecto prospectat equo, qua caua parumper 235
 Spumant signa fugæ, & liquido perit orbita ponto.
 Illum non alias rediturum ad Theſſala Tempe
 Jam triftis Pholoë, jam nubilus ingemit Othrys,
 Et tenuis Sperchios aquis, speluncaque docti
 Muta ſenis. quærunt puerilia carmina Fauni, 240
 Et ſperata diu plorant connubia Nymphæ.
 Jam premit aſtra dies, humilisque ex æquore Titan
 Rorantes evolvit equos, & ab æthere magno
 Sublatum curru pelagus cadit. at vada mater
 Scyria jam dudum fluctus emenſa tenebat; 245
 Exierantque jugo feſſi Delphines herili.
 Cum pueri tremefaſta quies, oculique jacentis
 Infuſum ſenſere diem, ſtupet aëre primo,
 Quæ loca? qui fluctus? ubi Pelion? omnia verſa
 Atque ignota videt, dubitatque agnoſcere matrem.
 Occupat illa manu, blandeque affata paventem: 251

Si mihi, care puer, thalamos fors æqua dediffet,
 Quos dabat, æthereis ego te complexa tenerem
 Sidus grande plagis, magnique puerpera cœli,
 Nil humiles Parcas, terrenaque fata vererer. 255
 Nunc impar tibi, nate, genus, præcluſaque leti
 Tantum matre via eſt. quin & metuenda propinquant
 Tempora, & extremis admota pericula metis.
 Cedamus, paulumque animos ſummitte viriles,
 Atque habitus dignare meos. ſi Lydia dura 260
 Penſa manu, mollesque tulit Tirynthius haſtas:
 Si decet aurata Bacchum veſtigia palla
 Verrere, virgineos ſi Juppiter induit artus,
 Nec magnum ambigui fregerunt Cænea ſexus.
 Has ſine quæſo minas numenque exire malignum. 265
 Mox iterum campos, iterum Centaurica reddam
 Luſtra tibi. per ego hoc decus, & ventura juventa
 Gaudia, ſi terras, humilemque experta maritum
 Te propter, ſi progenitum Stygos amne ſevero
 Armavi (totumque utinam) cape tuta parumper 270
 Tegmina, nil nocitura animo. cur ora reducis?
 Quidve parant oculi? pudet hoc miteſcere cultu?
 Per te, care puer, cognata per æquora juro,

Nesciet hoc Chiron. Sic horrida pectora tractat
 Nequicquam mulcens. obstat genitorque roganti, 275
 Nutritorque ingens & cruda exordia magna
 Indolis. effrenæ tumidum velut igne juventæ
 Si quis equum primis summittere tentet habenis:
 Ille diu campis, fluviisque, & honore superbo
 Gavifus, non colla iugo, non aspera præbet 280
 Ora lupis, dominique gemit captivus inire
 Imperia, atque alios miratur discere cursus.
 Quis deus attonitæ fraudes, astumque parenti
 Contulit? indocilem quæ mens detraxit Achillem?
 Palladi littoreæ celebrabat Scyros honorum 285
 Forte diem, placidoque fatæ Lycomedæ forores
 Luce sacra patriis (quæ rara licentia) muris
 Exierant, dare veris opes, divæque severas
 Fronde ligare comas, & spargere floribus hastam.
 Omnibus eximium formæ decus: omnibus idem 290
 Cultus, & expleto teneri jam sine pudoris
 Virginitas matura toris, annique tumentes.
 Sed quantum virides pelagi Venus addita Nymphas
 Obruit, aut humeris quantum Diana relinquit
 Naides, effulget tantum regina decori 295

Deidamia chori, pulchrisque fororibus obstat
 Illius & roseo flammatur purpura vultu,
 Et gemmis lux major inest, & blandius aurum.
 Atque ipsi par forma deæ, si pectoris angues
 Ponat, & exempta placetur casside vultus. 300
 Hanc ubi ducentem longe socia agmina vidit
 Trux puer, & nullo temeratus pectora motu;
 Dirigit, totisque novum bibit ossibus ignem.
 Nec latet haustus amor, sed fax vibrata medullis
 In vultus atque ora redit, lucemque genarum 305
 Tingit, & impulsus tenui fedore pererrat.
 Lactea Massagetæ veluti cum pocula fuscant
 Sanguine puniceo, vel ebur corrumpitur ostro:
 Sic variis manifesta notis palletque, rubetque
 Flamma recens. eat, atque ultro ferus, hospita sacra
 Discutiat turbæ securus, & immemor ævi, 311
 Ni pudor & junctæ teneat reverentia matris.
 Ut pater armenti quondam, rectorque futurus,
 Cui nondum toto peraguntur cornua gyro,
 Cum sociam pascus niveo candore juvencam 315
 Aspicit, ardescunt animi, primusque per ora
 Spumat amor, spectant hilares, optantque magistri.

Occupat arrepto jam tempore conscia mater:
 Hofne inter simulare choros, & brachia ludo
 Nefcere, nate, grave est? gelida quid tale sub Ossa,
 Peliacisque jugis? O si mihi jungere curas, 321
 Atque alium portare sinu contingat Achillem!
 Mulcetur, lætumque rubet, visusque superbos
 Obliquat, vestesque manu leviore repellit.
 Aspicit ambiguum genitrix, cogitque volentem, 325
 Injecitque sinus. tunc colla rigentia mollit,
 Submittitque graves humeros, & fortia laxat
 Brachia, & impexos certo domat ordine crines,
 Ac sua dilecta cervice monilia transfert,
 Et picturato cohibet vestigia limbo. 330
 Incessum, motumque docet, fandi que pudorem.
 Qualiter artificis victuræ pollice ceræ
 Accipiunt formas, ignemque, manumque sequuntur,
 Talis erat divæ natum mutantis imago.
 Nec luctata diu: superest nam plurimus illi 335
 Invisita virtute decor, fallitque tuentes
 Ambiguus, tenuique latens discrimine sexus.
 Procedunt, iterumque monet, rursusque fatigat
 Blanda Thetis. Sic ergo gradus, sic ora, manusque,

Nate, feres, comitesque modis imitabere fictis. 340
 Ne te suspectum molli non misceat aula
 Rector, & incepti pereant mendacia furti.
 Dixit, & admoto non cessat comere tactu.
 Sic ubi virgineis Hecate lassata pharetris,
 Ad patrem fratremque redit, comes hæret eunti 345
 Mater, & ipsa humeros, exertaque brachia velat.
 Ipsa arcum, pharetramque locat, vestesque latentes
 Deducit, sparsosque studet componere crines.
 Protinus aggreditur regem: atque ibi testibus aris
 Hanc tibi, ait, nostri germanam, rector, Achillis 350
 (Nonne vides, ut torva genas, æquandaque fratri?)
 Tradimus, arma humeris, arcumque animosa petebat
 Ferre, & Amazonio connubia pellere ritu.
 Sed mihi curarum satis est pro stirpe virili.
 Hæc calathos & sacra ferat. Tu frange regendo 355
 Indocilem, sexumque tene, dum nubilis ætas,
 Solvendusque pudor. neve exercere protervas
 Gymnadas, aut lustris nemorum concede vagari.
 Intus ale, & similes inter seclude puellas.
 Littore præcipue, portuque arcere memento. 360
 Vidisti modo vela Phrygum. jam mutua jura

Fallere, transmissæ pelago didicere carinæ.
 Accedit dictis pater, ingenioque parentis
 Occultum Aeaciden (quis divum fraudibus obstet?)
 Accipit. ultro etiam veneratur supplice dextra, 365
 Et grates electus agit. nec turba piarum
 Scyriadum cessat nimio defigere visu
 Virginis ora novæ. quantum cervice, comisque
 Emineat, quantumque humeros ac pectora fundat.
 Dehinc sociare choros, castisque accedere sacris 370
 Hortantur, ceduntque loco, & contingere gaudent,
 Qualiter Idaliæ volucres, ubi mollia frangunt
 Nubila, jam longum cœloque, domoque, gregatæ
 Si junxit pennas, diversoque hospita tractu 374
 Venit avis, cunctæ primum mirantur, & horrent;
 Mox propius propiusque volant, atque aëre in ipso
 Paulatim fecere suam, plausuque secundo
 Circumeunt hilares, & ad alta cubilia ducunt.
 Digreditur multum cunctata in limine mater,
 Dum repetit monitus, arcanaque murmura figit 380
 Auribus, & tacito dat verba novissima voto.
 Tunc excepta freto, longe cervice reflexa
 Abnatat, & blandis affatur littora verbis:

Cara mihi tellus, magnæ cui pignora curæ,
 Depositumque ingens, timido commisimus astu, 385
 Sis felix, taceasque, precor, quo more tacebat
 Creta Rheæ. te longus honos, æternaque cingent
 Tempa, nec instabili fama superabere Delo.
 At ventis & sacra fretis, interque vadofas
 Cycladas, Aegææ frangunt ubi saxa procellæ, 390
 Nereidum tranquilla domus, jurandaque nautis
 Insula, ne solum Danaas admitte carinas,
 Te precor. hic thiasos tantum, nihil utile bellis,
 Hic famam narrare doce. dumque arma parantur
 Dorica, & alternum Mavors interfurit orbem: 395
 (Cedo equidem) sit virgo pii Lycomedis Achilles.
 Interea meritos ultrix Europa dolores
 Dulcibus armorum furiis, & supplice regum
 Conquestu flammata movet, quippe ambit Atrides
 Ille magis, cui nupta domi, facinusque relatu 400
 Asperat Iliacum. captam sine Marte, sine armis
 Progeniem cœli, Spartæque potentis alumnam:
 Jura, fidem, superos, una calcata rapina.
 Hoc fœdus Phrygium, hæc geminæ commercia terræ?
 Quid maneat populos, ubi tanta injuria primos 405

Degrassata duces? coeunt gens omnis & aetas:
 Nec tantum exciti, bimari quos Isthmia vallo
 Claustra, nec undifonæ quos circuit umbo Maleæ,
 Sed procul amota, Phixi qua semita jungi
 Europamque, Asiamque vetat, quasque ordine gentes
 Littore Abydeno maris alligat unda superni. 411
 Fervet amor belli, concussasque erigit urbes.
 Aera domant Temesæ: quatitur navalibus ora
 Eubois, innumera resonant incude Mycenæ:
 Pifa novat currus: Nemeæ dat terga ferarum: 415
 Cyrrha sagittiferas certat stipare pharetras:
 Lerna graves clypeos cæsis vestire juvenis.
 Dat bello pedites Aetolus, & asper Acarnan:
 Argos agit turmas: vacuantur pascua ditis
 Arcadiæ: frenat celeres Epiros alumnos: 420
 Phocis & Aoniæ jaculis rarefcitis umbra:
 Murorum tormenta Pylos, Messanaque tendunt.
 Nulla immunis humus, velluntur postibus altis
 Arma olim dimissa patrum, flammisque liquefcunt
 Dona deum: raptam superis Mars efferat aurum. 425
 Nusquam umbræ veteres: minor Othrys, & ardua
 fidunt.

Taygeta, exuti viderunt aëra montes.
 Jam natat omne nemus; cæduntur robora classi:
 Silva minor remis. ferrum laxatur ad usus. 429
 Innumeros: quod rostra liget, quod muniat arma,
 Belligeros quod frenet equos, quod mille catenis
 Squallentes neſtat tunicas, quod sanguine fumet,
 Vulneraque alta bibat, quod conspirante veneno
 Impellat mortes, tenuantque humentia saxa
 Attritu, & nigris addunt mucronibus iras. 435
 Nec modus, aut arcus lentare, aut fundere glandes,
 Aut torrere fudes, galeasque attollere conis.
 Hos inter metus pigram gemit ora quietem
 Theſſalis, & geminis incuſat fata querelis:
 Quod ſenior Peleus, nec adhuc maturus Achilles. 440
 Jam Pelopis terras, Grajumque exhauſerat orbem
 Præcipitans in tranſtra viros inſanus, equosque,
 Bellipotens. fervent portus, & operta carinis
 Stagna, ſuaſque hyemes claſſis promotæ, ſuoſque
 Attollit fluctus. ipſum jam puppibus æquor. 445
 Deſicit, & totos conſumunt carbafa ventos.
 Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis,
 Rupibus expoſitis, longique crepidine dorſi

Euboicum scandens Aulis mare: littora multum
 Montivagæ dilecta deæ. juxtaque Caphareus 450
 Latratum pelago tollens caput. ille Pelasgas
 Ut vidit transnare rates, ter monte, ter undis
 Intonuit, favæque dedit præfagia noctis.
 Cætus ibi armorum Trojæ fatalis: ibi ingens
 Juratur bellum, donec sol annuus omnes 455
 Conficeret metas. tum primum Græcia vires
 Contemplata suas: tunc sparsa ac dissona moles
 In corpus, vultumque coit, & rege sub uno
 Disposita est. Sic curva feras indago latentes
 Claudit, & admotis paulatim cassibus arctat. 460
 Illæ ignem, sonitumque pavent, diffusaque linquunt
 Avia, miranturque suum decrescere montem,
 Donec in angustam ceciderunt undique vallem,
 Inque vicem stupere greges, socioque timore
 Mansuescunt. Simul hirtus aper, simul ursa, lupusque
 Cogitur, & captos contemnit cerva leones. 466
 Sed quamquam gemini pariter sua bella capeffant
 Atridæ, famamque avidi virtute paternam
 Tydides, Sthenelusque premant, nec cogitet annos
 Antilochus, septemque Ajax umbone coruscet 470

Armenti reges, atque æquum mœnibus orbem
 Confiliis, armisque vigil contendat Ulysses;
 Omnis in absentem belli manus ardet Achillem:
 Nomen Achillis amant, & in Hectora solus Achilles
 Poscitur. illum unum Teucris, Priamoque loquuntur
 Fatalem. Quis enim Hæmoniis sub vallibus alter 476
 Creverit, effossa reptans nive? cujus ab ortu
 Cruda rudimenta, & teneros formaverit annos
 Centaurus? patrii propior cui linea cœli?
 Quemve alium Stygios tulerit secreta per amnes 480
 Nereis? & pulchros ferro perstrinxerit artus?
 Hæc Grajæ castris iterant, traduntque cohortes.
 Cedit turba ducum, vincique haud mœsta fatetur.
 Sic cum bellantes Phlegræa in castra coirent
 Cœlicolæ, jamque Odrysiam Gradivus in hastam 485
 Surgeret, & Libycos Tritonia tolleret angues,
 Ingentemque manu curvaret Delius arcum;
 Stabat anhela metu solum Natura Tonantem
 Respiciens; quando ille hyemes, tonitrusque vocaret
 Nubibus, igniferam quæ fulmina posceret Aetnam.
 Atque ibi dum mixta vallati plebe suorum 491
 Et maris & belli consultant tempora reges,

Increpitans magno vatem Calchanta tumultu,
 Proteſſaus ait: (namque huic bellare cupido
 Præcipua, & primæ jam tunc data copia mortis,) 495
 O nimium Phœbi tripodumque oblite tuorum
 Theſtoride, quando ora deo poſſeſſa movebis
 Juſtius? aut quando Parcarum occulta recludes?
 Cernis, ut ignotum cuncti ſtupeantque, petantque
 Aeaciden? fordet vulgo Calydonius heros, 500
 Et magno genitus Telamone, Ajaxque ſecundus,
 Nos quoque: ſed Mavors abreptaque Troja probabunt.
 Illum, neglectis (pudet heu) ductoribus, omnes
 Belligerum ceu numen amant. dic ocyus (aut cur
 Serta comis & mitis honos?) quibus additus oris, 505
 Quave jubes tellure peti. nam fama, nec antris
 Chironis, patria nec degere Peleos aula.
 Eja irrumpe deos, & fata latentia laxa,
 Laurigerosque ignes, ſi quando, avidiſſimus hauri:
 Arma horrenda tibi, ſavosque remiſimus enſes. 510
 Nunquam has imbelles galea violabere vittas,
 Sis felix, numeroque ducum præſtantior omni,
 Si magnum Danais per te portendis Achillem.
 Jam dudum trepido circumfert lumina motu,

Intranſtemque deum primo pallore fatetur 515
 Theſtorides, mox igne genas & ſanguine torquens
 Nec ſocios, nec caſtra videt, ſed cæcus & amens
 Nunc ſuperùm magnos deprendit in æthere cœtus,
 Nunc ſagas affatur aves, nunc dira ſororum
 Licia, thuriferas modo conſulit anxius aras, 520
 Flammarumque apices rapit & caligine ſacra
 Paſcitur. exiliunt crines, rigidiſque laborat
 Vittæ comis, nec colla loco, nec in ordine grefſus.
 Tandem feſſa tremens longis mugitibus ora
 Solvit, & oppoſitum vox eluctata furorem eſt: 525
 Quo rapis ingentem magni Chironis alumnum
 Fœmineis, Nerei, dolis? huc mitte: quid auferſ?
 Non patiar: meus iſte, meus. tu diva profundi,
 Et me Phœbus agit. latebris quibus abdere tentas
 Everforem Aſiæ? video per Cycladas altas 530
 Attonitam, & turpi quærentem littora furto.
 Occidimus: placuit Lycomedis conſcia tellus.
 O ſcelus! en fluxæ veniunt in pectora veſtes.
 Scinde puer, ſcinde, & timidæ ne crede parenti.
 Hei mihi raptus abit. quænam hæc procal improba
 virgo? 535

Hic nutante gradu stetit, amissique furoris
 Viribus, ante ipsas tremefactus corrui aras.
 Tunc hærentem Ithacum Calydonius occupat heros:
 Nos vocat iste labor, neque enim comes ire recuso,
 Si te cura trahit. licet ille sonantibus antris 540
 Tethyos adversæ, gremioque prematur aquoso
 Nereos, invenies. tu tantum providus astu
 Tende animum vigilem, fœcundumque erige pectus.
 Nam mihi quis vatium dubiis in cæsibus aufit
 Fata videre prior? subicit gavisus Ulysses: 545
 Sic Deus omnipotens firmet, sic annuat illa
 Virgo paterna tibi. sed me spes lubrica tardat,
 Grande equidem armatum castris inducere Achillem.
 Sed si fata negent, quam fœdum ac triste reverti?
 Vota tamen Danaum non intentata relinquam. 550
 Jamque adeo aut adërit mecum Peleïus heros,
 Aut verum penitus latet, & sine Apolline Calchas.
 Conclamant Danai, stimulatque Agamemno volentes:
 Laxantur cætus, resolutaque murmure læto
 Agmina discedunt. quales jam nocte propinqua 555
 E passu referuntur apes, vel in antra reverti
 Melle novo gravidas mitis videt Hybla catervas.

Nec

Nec mora, jam dextras Ithacæia carbafus auras
 Poscit, & in remis hilaris sedere juvenus.
 At procul occultum falsi sub imagine sexus 560
 Aeacidem furto jam noverat una latentem
 Deidamia virum, sed opertæ conscia culpæ
 Cuncta pavet, tacitasque putat sentire sorores.
 Namque ut virgineo stetit agmine clarus Achilles,
 Exsolvitque rudem genitrix digressa pudorem, 565
 Protinus elegit comitem (quamquam omnis in illum
 Turba coit) blandæque novas nil tale timenti
 Admoveret infidias. illam sequiturque, premitque
 Improbus, illam oculis, iterumque, iterumque re-
 sumit.

Nunc nimius lateri non evitantis adhæret: 570
 Nunc levibus fertis, lapsis nunc sponte canistris,
 Nunc thyrsos parcente ferit. modo dulcia notæ
 Fila lyræ, tenuesque modos, & carmina monstrat
 Chironis, ducitque manum, digitosque sonanti
 Infringit citharæ. nunc occupat ora canentis, 575
 Et ligat amplexus, & mille per oscula laudat.
 Illa libens discit, quo vertice Pelion, & quis
 Aeacides, puerique auditum nomen & actus

Statius. T. II.

C

Adfidus stupet, & præsentem cantat Achillem.
 Ipsa quoque & validos proferre modestius artus, 580
 Et tenuare rudes attrito pollice lanas
 Demonstrat, reficitque colos, & perdita dura
 Pensa manu, vocisque sonum, pondusque tenentis,
 Quodque fugit comites, nimio quod lumine sese
 Figat, & in verbis intempestivus anhelet, 585
 Miratur. Jam jamque dolos aperire parantem
 Virginea levitate fugit, prohibetque fateri
 Sic sub matre Rhea juvenis regnator Olympi
 Oscula securæ dabat insidiosa forori
 Frater adhuc, medii donec reverentia cessit 590
 Sanguinis, & veros germana expavit amores.
 Tandem detecti timidæ Nereidos astus.
 Lucus Agenorei sublimis ad orgia Bacchi
 Stabat, & admissum cælo nemus. hujus in umbra
 Alternum revocare piæ Trieterica matres 595
 Confuerant, scissumque pecus, terraque revulsas
 Ferre trabes, gratosque deo præstare furores.
 Lex procul ire mares. iterat præcepta verendus
 Ductor, inaccessumque viris edicitur antrum.
 Nec satis est: stat sine dato metuenda sacerdos, 600

Exploratque aditus, ne quis temerator oberret
 Agmine fœmineo. tacitus subrisit Achilles.
 Illum, virgineæ ducentem signa catervæ,
 Magnaque difficili solventem brachia motu,
 (Et sexus pariter decet, & mendacia matris) 605
 Mirantur comites. nec jam pulcherrima turbæ
 Deidamia suæ, tantumque admota superbo
 Vincitur Aeacide, quantum premit ipsa sorores.
 Ut vero a tereti demisit nebrida collo,
 Errantesque sinus edera collegit, & alte 610
 Cinxit purpureis flaventia tempora vittis,
 Vibravitque gravi redimitum missile dextra:
 Attonito stat turba metu, sacrisque relictis
 Illum ambire libet, pronosque attollere vultus.
 Talis ubi ad Thebas vultumque animumque remisit
 Evius, & patrio satiavit pectora luxu: 616
 Serta comis, mitramque levat, thyrsumque virentem
 Armat, & hostiles invasit fortior Indos.
 Scandebat roseo medii fastigia cœli
 Luna jugo, totis ubi somnus inertior alis 620
 Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem;
 Confedere chori, paulumque exercita pulsu

Aera tacent. Tenero cum solus ab agmine Achilles,
 Hæc secum: Quonam timidæ commenta parentis
 Usque feres? primumque imbelli carcere perdes 625
 Florem animi? non tela licet Mavortia dextra,
 Non trepidas agitare feras? ubi campus & amnes
 Hæmonii? quærifne meos, Sperchie, natatus,
 Promissasque comas? an desertoris alumni
 Nullus honos? Stygiasque procul jam raptus ad
 umbras 630
 Dicor? & orbatus plangit mea funera Chiron?
 Tu nunc tela manu, nostros tu dirigis arcus,
 Nutritosque mihi scandis, Patrocle, jugales.
 Ast ego pampineis diffundere brachia Thyrsis,
 Et tenuare colos (pudet heu, tædetque fateri) 635
 Jam scio. quin etiam dilectæ virginis ignem,
 Aequamque facem, captus, noctesque, diesque
 Dissimulas? quonam usque premes urentia pectus
 Vulnera? teque marem (pudet heu) nec amore
 probabis?
 Sic ait, & densa noctis gavifus in umbra 640
 Tempestiva suis torpere silentia furtis,
 Vi potitur votis, & toto pectore veros

Admouet amplexus: risit chorus omnis ab alto
 Astrorum, & teneræ rubuerunt cornua Luna.
 Illa quidem clamore nemus montemque replevit, 645
 Sed Bacchi comites, discussa nube soporis,
 Signa choris indicta putant. fragor undique notus
 Tollitur, & thyrsos iterum vibrabat Achilles.
 Ante tamen dubiam verbis solatur amicis:
 Ille ego, (quid trepidas?) genuit quem cœrula mater
 Peliacis silvis, nivibusque immisit alendum 651
 Thessalicis; neque ego hos cultus, aut fœda subiffem
 Tegmina, ni primo te visa in littore: cessi
 Te propter: tibi pensa manu, tibi mollia gesto
 Tympana, quid defles magno nurus addita ponto?
 Quid gemis ingentes cœlo paritura nepotes? 656
 Sed pater ante igni, ferroque excisa jacebit
 Scyros, & in tumidas ibunt hæc versa procellas
 Mœnia, quam sævo mea tu connubia perdas
 Funere, non adeo parebimus omnia matri. 660
 Vade, sed ereptum taceas, celesque pudorem.
 Obstupuit tantis regina exterrita monstros,
 Quamquam olim suspecta fides, & cominus ipsum
 Horruit, & multum facies mutata fatentis.

Quid faciat? casusne suos ferat ipsa parenti? 665

Seque simul, juvenemque premat, fortassis acerbas

Hausurum pœnas, & adhuc in corde manebat

Ille diu deceptus amor. silet ægra, premitque

Jam commune nefas. unam placet addere furtis

Altricem sociam, precibus quæ victa duorum 670

Annuit. illa astu tacito raptumque pudorem,

Surgentemque uterum, atque ægros in pondere

menses

Occulit, plenis donec statâ tempora metis

Attulit, & partus index Lucina resolvit.

P. PAPINII STATII

ACHILLEIDOS

LIBER II.

JAMQUE per Aegæos ibat Laertia fluctus
 Puppis, & innumeræ mutabant Cycladas auras.
 Jam Paros, Olearosque latent. jam raditur alta
 Lemnos, & a tergo decrescit Bacchica Naxos,
 Ante oculos crescente Samo. jam Delos opacatur
 Aequor; ubi excelsa libant carchesia puppe,
 Responsique fidem, & verum Calchanta precantur.
 Audiit Arcitenens, Zephyrumque e vertice Cynthi
 Impulit, & dubiis pleno dedit omina velo.
 It pelago secura ratis; quippe alta Tonantis
 Jussa, Thetin certas fatorumvertere leges
 Arcebant ægram lachrymis, ac multa gementem,
 Quod non erueret pontum, ventisque, fretisque
 Omnibus invisum jam tunc sequeretur Ulysses.

Frangebat radios humili jam pronus Olympo 15
 Phœbus, & Oceani penetrabile littus anhelis
 Promittebat equis: cum se scopulosa levavit
 Scyros. in hanc totos emisit puppe rudentes
 Dux Laertiades, sociosque resumere pontum
 Imperat, & remis Zephyros supplere cadentes. 20
 Accedunt iussi. magis indubitata, magisque
 Scyros erat, placidique super Tritonia custos
 Littoris. Egressi numen venerantur amicæ
 Aetolusque Ithacusque deæ. tum providus heros,
 Hospita ne subito terrerent mœnia cœtu, 25
 Puppe jubet remanere suos. ipse ardua fido
 Cum Diomede petit. Sed jam prævenerat arcis
 Littoreæ servator Abas, ignotaque regi
 Ediderat (sed Graja tamen) succedere terris
 Carbas. procedunt, gemini ceu fœdere juncto, 30
 Hyberna sub nocte lupi, licet & sua pulset
 Natorumque fames, penitus rabiemque minasque
 Dissimulant, humilesque meant, ne nuntiet hostes
 Cura canum, & trepidos moneat vigilare magistras.
 Sic segnes heroes eunt, campumque patentem, 35
 Qui medius portum, celsamque interjacet urbem,

Alterno sermone serunt. prior occupat acer
 Tydides: Qua nunc verum ratione paramus
 Scrutari? namque ambiguo sub pectore quondam
 Verso, quid imbelles thyrsos mercatus & æra, 40
 Urbibus in mediis, Bacchæaque terga, mitrasque
 Huc tuleris, varioque asperfas nebridas auro?
 Hisne gravem Phrygibus, Priamoque armamus
 Achillem?
 Illi subridens Ithacus paulum ore remisso:
 Hæc tibi, virginea modo si Lycomedis in aula 45
 Fraude latens, ultro confessum in prælia ducent
 Peliden. tu cuncta citus de puppe memento
 Ferre, ubi tempus erit, clypeumque iis jungere
 donis,
 Qui pulcher signis, auroque asperrimus ardet.
 Hæc fat erunt: tecum lituo bonus adsit Agyrtes, 50
 Occultamque tubam tacitos apportet in usus.
 Dixerat, atque ipso portarum in limine regem
 Cernit, & ostensa pacem præfatur oliva.
 Magna (reor) pridem vestras pervenit ad aures
 Fama trucis belli, regum placidissime, quod nunc 55
 Europamque, Asiamque quatit. si nomina quæras

Huc perlata ducum, fidit quibus ultor Atrides,
 Hic tibi, quem tanta meliorem stirpe creavit
 Magnanimus Tydeus, Ithacis ego ductor Ulysses.
 Causa viæ (metuam quid enim tibi cuncta fateri: 60
 Cum Grajus, notaque fide celeberrimus unus?)
 Explorare aditus, invisaque littora Trojæ,
 Quidve parent. Medio sermone intercipit ille:
 Annuerit Fortuna, precor, dextrique secudent
 Ista dei. nunc hospitio mea testæ, piæque 65
 Illustrate larem. simul intra limina ducit.
 Nec mora, jam mensas famularis turba torosque
 Instruit. interea visu perlustrat Ulysses,
 Scrutaturque domum, si qua vestigia magnæ
 Virginis, aut dubia facies suspecta figura 70
 Porticibusque vagis errat, totosque penates,
 Ceu miretur, adit. velut ille cubilia prædæ
 Indubitata tenens muto legit arva molosso
 Venator, videat donec sub frondibus hostem
 Porrectum somno, positosque in cespite dentes. 75
 Rumor in arcana jam dudum perstrepat aula,
 Virginibus qua fida domus, venisse Pelasgum
 Ductores, Grajamque ratem, sociosque receptos.

Jure pavent aliæ, sed vix nova gaudia celat
 Pelides, avidusque novos heroas & arma 80
 Vel talis vidisse cupit. jamque atria fervent
 Regali strepitu, & picto discumbitur ostro.
 Tum pater ire jubet natas, comitesque pudicas
 Natarum. subeunt, quales Mæotide ripa
 Cum Scythicas rapuere domos, & capta Getarum 85
 Mœnia, suppositis epulantur Amazones armis.
 Tum vero intentus, vultus ac pectora Ulysses
 Prælibat visu. sed nox, illataque fallunt
 Lumina, & extemplo latuit mensura jacentis.
 Et tamen erectumque genas, oculisque vagantem,
 Nullaque virginei servantem signa pudoris, 90
 Defigit, comitique obliquo lumine monstrat.
 Quod nisi præcipitem blando complexa moneret
 Deïdamia sinu, nudataque pectora semper,
 Exertasque manus, humerosque in veste teneret, 95
 Et prodire toris, & poscere vina vetaret
 Sæpius, & fronti crinale reponeret aurum;
 Argolicis ducibus jam tunc patuisset Achilles.
 Ut placata fames epulis, bis terque repostis, 99
 Rex prior alloquitur, paterisque hortatur Achivos:

Invideo vestris, (fateor) decora inclyta gentis
 Argolicæ, cæptis: utinam mihi fortior ætas,
 Quæque fuit, Dolopas cum Scyria littora adortos
 Perdomui, fregique vadis. quæ signa triumphi
 Vidistis celsas murorum in fronte carinas. 105
 Saltem si soboles, aptam quam mittere bello
 Possem, plena forent mihi gaudia: namque juvarem.
 Nunc ipsi viresque meas, & cara videtis
 Pignora. quando novos dabit hæc mihi turba ne-
 potes?
 Dixerat, & solers arrepto tempore Ulysses: 110
 Haud spernenda cupis. quis enim non visere gentes
 Innumeras, variosque duces, atque agmina regum
 Ardeat? omne simul roburque, decusque potentis
 Europæ, meritos ultro juravit in enses.
 Rura, urbesque vacant: montes spoliavimus altos.
 Omne fretum longa velorum obtexitur umbra. 116
 Tradunt arma patres, ruit irrevocata juvenus.
 Non alias unquam tantæ data copia famæ
 Fortibus, aut campo majore exercita virtus.
 Aspicit intentum, vigilique hæc aure bibentem, 120
 Cum paveant aliæ, demissaque lumina flectant.

Atque iterat: Quisquis proavis & gente superbus,
 Quisquis equo jaculoque potens, qui prævalet arcu,
 Omnis honos illic: illic ingentia certant 124
 Nomina. vix timidæ matres, vix agmina cessant
 Virginea. hic multum steriles damnatus in annos,
 Invisusque deis, si quem hæc nova gloria fegnem
 Præterit. Exisset stratis, nisi provida signo
 Deïdamia dato, cunctas hortata forores
 Liquisset mensas, ipsum complexa. sed hæret 130
 Respiciens Ithacum, cætuque novissimus exit.
 Ille quidem incepto paulum ex sermone remisit,
 Pauca taman jungens: At tu tranquillus in alta
 Pace mane, carisque para connubia natis,
 Quas tibi fidereis divarum vultibus æquas 135
 Sors dedit. ut me olim tacitum reverentia tangit!
 Is decor est, formæ species permixta virili.
 Occurrit genitor: Quid si Bacchæa ferentes
 Orgia, Palladias aut circum videris aras?
 Et dabimus, si forte novus cunctabitur auster. 140
 Excipiunt cupidi, & tacitis spes addita votis.
 Cætera depositis Lycomedis regia curis
 Tranquilla sub pace filet, sed longa sagaci

Nox Ithaco, lucemque cupit, fomnoque gravatur.
 Vix dum exorta dies, & jam comitatus Agyrta 145
 Tydides aderat, prædictaque dona ferebat.
 Nec minus egressæ thalamis Scyreïdes ibant
 Ostentare choros, promissaque sacra verendis
 Hospitibus. nitet ante alias regina comesque
 Pelides. Qualis Siculæ sub rupibus Aetnæ 150
 Naides Enneas inter Diana, feroxque
 Pallas, & Elyfii lucebat sponfa tyranni.
 Jamque movent gressus, thyasisque Ismenia buxus
 Signa dedit, quater æra Rheæ, quater Evia pulsant
 Terga manu, variosque quater legere recurfus. 155
 Tunc thyrsos pariterque levant, pariterque reponunt,
 Multiplicantque gradum, modo quo Curetes in actu,
 Quoque pii Samothraces eunt. nunc obvia versæ
 Pectine Amazonio, modo quo citat orbe Lacænas
 Delia, plaudentesque suis intorquet Amyclis. 160
 Tunc vero, tunc præcipue manifestus Achilles,
 Nec servare vices, nec jungere brachia curat.
 Tunc molles gressus, tunc aspernatur amictus
 Plus solito, rumpitque choros, & plurima turbat.
 Sic indignantem thyrsos, acceptaque matris 165

Tympana, jam tristes spectabant Penthea Theba.
 Solvuntur laudata cohors, repetuntque paterna
 Limina, ubi in mediæ jam dudum sedibus aula.
 Munera, virgineos visus tractura, locarat
 Tydides, signum hospitii, pretiumque laboris. 170
 Hortaturque legant, nec rex placidissimus arcet.
 Heu simplex, nimiumque rudis, qui callida dona,
 Grajorumque dolos, variumque ignorat Ulyssem
 Hinc aliæ, quas sexus iners, naturaque ducit,
 Aut teretes thyrsos, aut respondentia tentant 175
 Tympana, gemmatis aut nestunt tempora limbis,
 Arma vident, magnoque putant donata parenti.
 At ferus Aeacides radiantem ut cominus orbem
 Cælatum pugnis sævis, & forte rubentem
 Bellorum maculis, acclinem & conspicit hastam:
 Infremuit, torfitque genas, & fronte relicta 181
 Surrexere comæ. nusquam mandata parentis,
 Nusquam occultus amor, totoque in pectore Troja est,
 Ut leo, materno cum raptus ab ubere mores
 Accepit, pectique jubas, hominemque vereri 185
 Edicit, nullasque ruit nisi jussus in iras:
 Si semel adverso radiavit lumine ferrum,

Ejurata fides, domitorque inimicus, in illum
 Prima fames, timidoque pudet servisse magistro.
 Ut vero accessit propius, luxque æmula vultum 190
 Reddidit, & similem tandem se vidit in auro,
 Horruit, erubuitque simul. Tunc acer Ulysses
 Admotus lateri summissa voce: quid hæres?
 Scimus, ait, tu semiferi Chironis alumnus,
 Tu cæli, pelagique nepos: te Dorica classis, 195
 Te tua suspensis expectat Græcia signis.
 Ipsaque jam dubiis nutant tibi Pergama muris.
 Eja age, rumpe moras: sine, perfida palleat Ide,
 Et juvet hæc audire patrem, pudeatque dolosam
 Sic pro te tenuisse Thetin. Jam pectus amictu 200
 Laxabat, cum grande tuba, (sic jussus) Agyrtes
 Insonuit. fugiunt disjectis undique donis,
 Implorantque patrem, commotaque prælia credunt.
 Illius intactæ cecidere a pectore vestes.
 Jam clypeus, breviorque manu consumitur hasta.
 (Mira fides) Ithacumque humeris excedere visus, 206
 Aetolumque ducem: tantum subita arma, calorque
 Martius horrenda confundit luce penates.
 Immanisque gradu, ceu protinus Hæctora poscens,
 Stat

Stat medius trepidante domo. Peleia virgo 210
 Quæritur. ast alia plangebat parte relectos
 Deidamia dolos, cujus cum grandia primum
 Lamenta, & notas accepit pectore voces,
 Hæsit, & occulto virtus infracta calore est.
 Dimittit clypeum, regisque ad lumina versus, 215
 Attonitum fatis, inopinæque monstra paventem,
 Sicut erat, mediis Lycomedem affatur in armis:
 Me tibi, care pater, (dubium dimitte timorem)
 Me Thetis alma dedit. te pridem tanta manebat
 Gloria. quæsitum Danais tu mittis Achillem. 220
 Gravior & magno (si fas dixisse) parente,
 Et dulci Chirone mihi. sed corda parumper
 Huc advertite libens, atque has bonus accipe voces.
 Te Peleus nato focerum, & Thetis hospita jungunt,
 Allegantque suos utroque a sanguine divos. 225
 Unam virgineo natarum ex agmine poscunt.
 Dæne? an nos humiles tibi, degeneresque videmur?
 Non renuis. junge ergo manus & concipe fœdus,
 Atque ignosce tuis. tacito jam cognita furto
 Deidamia mihi. Quis enim his obstare lacertis, 230
 Quæ potuit nostras possessa evadere flammæ?

Me luere ista jube: pono arma & reddo Pelasgis,
 Et maneo. Quid triste fremis? quid lumina mutas?
 Jam focer es. Natum ante pedes projecit & addit:
 Jamque avus. immitis quoties tractabitur ensis, 235
 Turba sumus. Tunc & Danaï, per sacra fidemque
 Hospitii, blandusque precum compellat Ulysses:
 Ille, etsi caræ comperta injuria natæ,
 Et Thetidis mandata movent, prodique vereter
 Depositum tam grande deæ, tamen obvius ire 240
 Tot metuit fatis, Argivæque bella morari.
 Fac velit: ipsam illic matrem sprevisset Achilles.
 Ne tamen abnueret, genero se jungere tali;
 Vincitur. Arcanis effert pudibunda tenebris
 Deïdamia gradum, veniam nec protinus amens 245
 Credit, & opposito genitorem placat Achille.
 Mittitur Hæmoniam, magni qui Pelea facti
 Impleat, & classem, comitesque in prælia poscat.
 Nec non & geminas regnator Scyrius alnos
 Deducit genero, viresque excusat Achivis. 250
 Tunc epulis consumpta dies, tandemque receptum
 Fœdus, & intrepidus nox conscia jungit amantes.
 Illius ante oculos nova bella, & Xanthus, & Ide,

Argolicæque rates. atque hæc jam cogitat undas,
 Auroramque timet. cara cervice mariti 255
 Fusa novi, lachrymas jam solvit & occupat artus.
 Aspiciamne iterum, meque hoc in pectore ponam,
 Aeacide? rursusque tuos dignabere partus?
 An tumidus, Teucrosque lares, & capta reportans
 Pergama, virgineæ nolis meminisse latebræ? 260
 Quid precer, heu, timeamve prius? quidve anxia
 mandem,
 Cui vix flere vacat? modo te nox una deditque,
 Inviditque mihi. thalamis hæc tempora nostris?
 Hicne est liber Hymen? ô dulcia furta, dolique,
 O timor! eripitur miseræ permissus Achilles. 265
 I, (neque enim tantos ausim revocare paratus)
 I, cautus, nec vana Thetin timuisse memento.
 I felix, nosterque redi: nimis improba posco.
 Jam te spectabunt lachrymis, planctuque decoræ
 Troades, optabuntque tuis dare colla lacertis, 270
 Et patriam pensare toris. aut ipsa placebit
 Tyndaris, incesta nimium laudata rapina.
 Ast ego vel primæ puerilis fabula culpæ
 Narrabor famulis, aut dissimulata latebo. 274

Quin age duc comitem: cur non ego Martia tecum
 Signa feram? tu pensa manu, Baccheaque mecum
 Sacra, quod infelix non credet Troja, tulisti.
 Attamen hunc, quem mæsta mihi solatia linqvis,
 Hunc saltem sub corde tene, & concede precanti
 Hoc solum, pariat ne quid tibi barbara conjux, 280
 Ne qua det indignos Thetidi captiva nepotés.
 Talia dicentem non ipse immotus Achilles
 Solatur, juratque fidem: jurataque fletu
 Spondet, & ingentes famulas, captumque reversus
 Ilion, & Phrygiæ promittit munera gazæ. 285
 Irrita ventosæ rapiabant verba procella.
 Exiit implicitum tenebris humentibus orbem
 Oceano prolata dies, genitorque coruscæ
 Lucis, adhuc hebetem vicina nocte, levabat,
 Et nondum excusso rorantem lampada ponto. 290
 Et jam punicea nodatum pectora palla,
 Insignemque ipsis, quæ prima invaserat armis
 Aeaciden (quippe aura vocat, cognataque suadent
 Aequora) prospectant cuncti, juvenemque, ducemque
 Nil ausi meminisse, pavent. Sic omnia visu
 Mutatus rediit, ceu nunquam Scyria passus 295

Littora, Peliaco raptus descendat ab antro.
 Tunc ex more deis (ita namque monebat Ulysses)
 Aequoreis, Austrisque litat, fluctuque sub ipso
 Cæruleum regem tauro veneratur, avumque 300
 Nerea, vittata genitrix placata juvenca est.
 Hic spumante salo jaciens tumida exta profatur:
 Paruimus, genitrix, quamquam haud toleranda ju-
 bebas,
 Paruimus nimium, bella ad Trojana, ratesque
 Argolicas quæsitus eo. Sic orsus & alno 305
 Insiluit, penitusque Noto stridente propinquis
 Abripitur terris: jamque ardua crescere nubes
 Incipit, & Scyros longe decrefcere ponto.
 Turre procul summa, lachrymis comitata fororum,
 Confessumque tenens, & habentem nomina Pyrrhum
 Pendebat conjux, oculisque in carbasa fixis 311
 Ibat, & ipsa fretum, & puppem jam sola videbat.
 Ille quoque obliquos dilecta ad mœnia vultus
 Declinat, viduamque domum, gemitusque relictæ
 Cogitat. occultus sub corde renascitur ardor, 315
 Datque locum virtus. Sensit Laërtius heros
 Mærentem, & placidis aggressus flectere dictis:

Tene (inquit) magnæ vastator debite Trojæ,
 Quem Danaæ classes, quem divûm oracula poscunt,
 Erectumque manet referato limine bellum, 320
 Callida fœmineo genitrix velavit amictu?
 Commisitque ullis tam grandia furta latebris?
 Spëravitque fidem? nimis ô suspensa, nimisque
 Mater? an hæc virtus tacita torperet in umbra,
 Quæ vix audito litui clangore, refugit 325
 Et Thetin, & comites, & quos suppresserat ignes?
 Nec nostrum est, quod in arma venis, sequerisque
 precantes,
 Venisses ultro. quem talibus occupat heros
 Aeacides: longum est resides exponere causas,
 Maternumque nefas. hoc excusabitur ense 330
 Scyros & indecores, fatorum crimina, cultus.
 Tu potius dum lene fretum, Zephyrisque feruntur
 Carbasa, quæ Danais tanti primordia belli,
 Ede, libet justas hinc sumere protinus iras.
 Hic Ithacus paulum repetito longius orsu: 335
 Fertur in Hectorea (si talia credimus) ora
 Electus formæ certamina solvere pastor
 Sollicitas tenuisse deas, nec torva Minervæ

Ora, nec ætherei sociam rectoris amico
 Lumine, sed solam nimium vidisse Dionen. 340
 Atque adeo lis ista tuis exorta sub antris
 Concilio superum, dum Pelea dulce maritat
 Pelion, & nostris jam tunc promitteris armis.
 Ira quatit victas: petit exitialia iudex
 Præmia. raptori faciles monstrantur Amyclæ. 345
 Ille Phrygas lucos, matris penetralia cædit
 Turrigeræ, vetitasque solo procumbere pinus
 Præcipitat, terrasque freto delatus Achæas
 Hospitis Atridæ (pudet heu, miseretque potentis
 Europæ) spoliat thalamos, Helenaque superbus 350
 Navigat, & captos ad Pergama devehit Argos.
 Inde dato passim varias rumore per urbes,
 Undique inexciti sibi quisque, & sponte coimus
 Ultores. quis enim genialia fœdera rumpi
 Capta dolis, facilique trahi connubia raptu, 355
 Ceu pecus, armentumve, aut viles messis acervos
 Perferat? hæc & non fortes jactura moveret.
 Non tulit insidias divûm imperiosus Agenor,
 Mugitusque sacros, & magno numine vectam
 Quæsit Europen, aspernatusque Tonantem est 360

Ut generum. Raptam & Scythico de littore prolem
 Non tulit Aetes, ferroque & classe secutus
 Semideos reges, & ituram in sidera puppim.
 Nos Phryga semivirum, portus & littora circum
 Argolica, incesta volitantem puppe feremus? 365
 Usque adeo nusquam arma & equi, fretaque in via
 Grajis?
 Quid si nunc aliquis patriis rapturus ab oris
 Deïdaman eat, viduaque a sede revellat
 Attonitam, & magni clamantem nomen Achillis?
 Illius ad capulum rediit manus, & simul ingens 370
 Impulit ora rubor. tacuit contentus Ulysses.
 Excipit Oenides: quin ô dignissima cœli
 Progenies, ritusque tuos, elementaque primæ
 Indolis, & valida mox accedente juventa,
 Quæ solitus laudum tibi semina pandere Chiron, 375
 Virtutisque aditus, quas membra augere per artes,
 Quas animum, fociis, multumque faventibus ede,
 Sit pretium longas penitus quæsisse per undas
 Scyron, & his armis primum intendisse lacertos.
 Quem pigeat sua facta loqui? tamen ille modeste 380
 Inchoat, ambiguus paulum, propiorque coactro:

Dicor, & in teneris, & adhuc crescentibus annis,
 Theſſalus ut rigido ſenior me monte recepit,
 Non ullas ex more dapes habuiſſe, nec almis
 Uberibus fatiaſſe famem, ſed ſpiſſa leonum 385
 Viſcera, ſemianimesque libens traxiſſe medullas.
 Hæc mihi prima Ceres, hæc læti munera Bacchi,
 Sic dabat ille pater. mox ire per avia ſecum
 Luſtra gradu majore trahens, viſiſque docebat
 Arridere feris, nec fracta ruentibus undis 390
 Saxa, nec ad vaſtæ trepidare ſilentia ſilvæ.
 Jam tunc haſta manu, jam tunc cervice pharetræ,
 Et ferri properatus amor, durataque multo
 Sole, geluque cutis. tenero nec flexa cubili
 Membra, ſed ingenti ſaxum commune magiſtro. 395
 Vix mihi biſſenos annorum torſerat orbis
 Vita rudis, volucres cum jam prævertere cervos,
 Et Lapithas cogebat equo, præmiſſaque curſu
 Tela ſequi, sæpe ipſe gradu me præpete Chiron.
 Dum velox ætas, campis admiſſus agebat 400
 Omnibus, exhaustumque vago per gramina paſſu
 Laudabat gaudens, atque in ſua colla levabat,
 Sæpe etiam primo fluvii torpore jubebat

Ire super, glaciemque levi non frangere planta.
 Hoc puerile decus. quid nunc tibi prælia dicam 405
 Silvarum? & vacuos sævo jam murmure saltus?
 Nunquam ille imbelles Ossæ per avia lynces
 Sectari, aut timidos passus me cuspide damas
 Sternere, sed tristes turbare cubilibus urfas,
 Fulmineosque suos, & sicubi maxima tigris, 410
 Aut seducta jugis foetæ spelunca leonæ.
 Ipse sedens vasto facta expectabat ab antro.
 Si sparsus magno remearem sanguine, nec me
 Ante nisi inspectis admisit ad oscula telis.
 Jamque & ad ensiferos vicina pube tumultus 415
 Aptabar, nec me ulla feri Mavortis imago
 Præterit. didici quo Pæones arma rotatu,
 Quo Macetæ sua gesta citent, quo turbine cæstum
 Sauromates, falcemque Getes, arcumque Gelonus
 Tenderet, & flexæ Balearicus actor habenæ 420
 Quo suspensa trahens libraret vulnera tortu,
 Inclusum quoties distringeret æra gyro.
 Vix memorem cunctos (etsi modo gessimus) actus:
 Nunc docet ingenti saltu me jungere fossas:
 Nunc caput ærii scandentem prendere montis, 425

Quo fugitur per plana gradu: simulacraque pugna,
 Excipere immisos curvato umbone molares,
 Ardentesque intrare casas, peditemque volantes
 Sistere quadrijugos. memini, rapidissimus ibat
 Imbribus assiduis passus, nivibusque solutis 430
 Sperchios, vulsasque trabes, & saxa ferebat
 Cum me ille immisum, qua sævior impetus undæ,
 Stare jubet contra, tumidosque repellere fluctus.
 Quos vix ipse gradu toties obstante tulisset.
 Stabam equidem, nec me referebat concitus amnis.
 Et latæ caligo viæ. ferus ille minari 436
 Desuper incumbens, verbisque urgere pudorem.
 Nec nisi jussus abii. sic me sublimis agebat
 Gloria, nec duri tanto sub testa labores.
 Nam procul Oebalios in nubila condere discos 440
 Et liquidam nodare Palen, & spargere cæstum
 Ludus erat, requiesque mihi. nec major in istis
 Sudor, Apollineo quam fila sonantia plectro
 Cum quaterem, priscosque virum mirarer honores.
 Quin etiam succos, atque auxiliantia morbis 445
 Gramina, quo nimius staret medicamine sanguis,
 Quid faciat somnos, quid hiántia vulnera claudat,

Quæ ferro cohibenda lues, quæ caderet herbis
Edocuit, monitusque sacræ sub pectore fixit
Justitiæ, qua Peliacis dare jura verenda 450
Gentibus, atque suos solitus pacare bimembres.
Hactenus annorum comites elementa meorum
Et memini, & meminisse juvat. scit cætera Mater.

ACHILLEIDOS FINIS.

P. P A P I N I I
S T A T I I
S Y L V A R V M
LIBRI V.

 P. PAPINII STATII
 SYLVARVM
 LIBER I.

Staius Stellæ suo salutem.

DIV multumque dubitavi, Stella juvenis optime,
 & in studiis nostris eminentissime, qua parte
 voluisti, an hos libellos, qui mihi subito calore &
 quadam festinandi voluptate fluxerunt, cum singuli
 de sinu meo prodissent, congregatos ipse dimitte-
 rem. Quid enim oportet hujus quoque auctoritate
 editionis onerari, quod adhuc pro Thebaide mea
 (quamvis me reliquerit) timeo? Sed & Culicem le-
 gimus, & Batrachomyomachiam etiam agnoscimus.
 Nec quisquam est illustrium poetarum, qui non ali-
 quid operibus suis stilo remissiore præluferit. Quid?
 quod hæc serum erat continere, cum illa vos certe
 (quorum honori data sunt) haberetis. Sed apud

cæteros necesse est, multum illis pereat ex venia, cum amiserint, quam solam habuerunt, gratiam celeritatis. Nullum enim ex illis biduo longius tractum: quædam & singulis diebus effusa. Quamvis metuo, ne verum istuc, versus quoque ipsi de se probent. Primus libellus sacrosanctum habet testem. Sumendum enim erat a Jove principium. Cæterum hos versus, quos in Equum Maximum feci, indulgentissimo Imperatori postero die, quam dedicaverat opus, tradere jussus sum. Potuisti illud (dicet aliquis) & ante vidisse. Respondebis illi tu, Stella carissime, qui Epithalamion tuum, quod mihi injunxeras, scis biduo scriptum. Audacter me hercule, sed tamen CCLXXVII hexametros habet. Et fortasse tu pro collega mentieris? Manlius certe Vopiscus, vir eruditissimus, & qui præcipue vindicat a situ literas jam pæne fugientes, solet ultro quoque nomine meo gloriari, & villam Tiburtinam suam descriptam a nobis uno die. Sequitur libellus Rutilio Gallico Valenti dedicatus; de quo nihil dico, ne videar defuncti testis occasione mentiri. Nam Claudii Hetrusci testimonium est, qui balneo-

lum

lum a me suum intra moram cœnæ recepit. In fine sunt Calendæ Decembres, quibus utique creditur. Noctem enim illam felicissimam habent, & voluptatibus publicis inexpertam.

I. Equus Max. Domitiani.

QVAE super-imposito moles geminata Colosso
Stat Latium complexa forum? Cœlone peractum
Fluxit opus? Siculis an conformata caminis
Fragies, lassum Steropem Brontemque reliquit?
An te Palladiæ talem, Germanice, nobis 5
Effinxere manus, qualem modo frena tenentem
Rhenus, & attoniti vidit domus ardua Daci?
Nunc age fama prior notum per sæcula nomen
Dardanii miretur equi, cui vertice sacro
Dindymon, & caesis decrevit frontibus Ida; 10
Hunc neque discissis cœpissent Pergama muris,
Nec grege permixto pueri innuptæque puellæ,
Ipse nec Aeneas, nec magnus duceret Hector.
Adde, quod ille nocens, saevosque amplexus Achivos;
Hunc mitis commendat eques, juvat ora tueri 15
Mixta notis belli, placidamque gerentia pacem.

Statius. T. II.

E

Nec veris majora putes; par forma, decorque,
 Par honor. exhaustis Martem non amplior armis
 Bistonius portat sonipes, magnoque superbit
 Pondere; nec tardo raptus prope flumina cursu 20
 Fumat, & ingenti propellit Strymona flatu.
 Par operi fedes. Hinc obvia limina pandit,
 Qui fessus bellis, adscitæ munere prolis,
 Primus iter nostris ostendit in æthera Divis.
 Discitur e vultu quantum tu mitior armis; 25
 Qui nec in externos facilis sævire furores;
 Das Cattis, Dacisque fidem. Te signa ferente
 Et minor in leges iret gener, & Cato castris.
 At laterum passus hinc Julia templa tuentur,
 Illinc belligeri sublimis regia Pauli. 30
 Terga pater, blandoque videt Concordia vultu.
 Ipse autem puro celsum caput aëre septus
 Templa superfulges, & prospectare videris,
 An nova contemptis surgant Pallatia flammis
 Pulchrius? an tacita vigilet face Troicus ignis? 35
 Atque exploratas jam laudet Vesta ministras?
 Dextra vetat pugnas: lævam Tritonia virgo
 Non gravat, & scæta prætendit colla Medusæ,

Ceu stimulis accendat equum, nec dulcior usquam
 Lecta deæ fedes: nec sic pater ipse teneres, 40
 Pectora, quæ mundi valeant evolvere curas,
 Et cui se totis Temese dedit hausta metallis,
 It tergo demissa chlamys. latus ense quieto
 Securum: magnus quanto mucrone minatur
 Noctibus hibernis, & sidera terrat Orion. 45
 At sonipes, habitus animosque imitatus equestres,
 Acrius attollit vultus, cursumque minatur:
 Cui rigidis stant colla jubis, vivusque per armos
 Impetus, & tantis calcaribus ilia late
 Suffectura patent. vacuæ pro cespite terræ 50
 Aenea captivi crinem terit ungula Rheni.
 Hunc & Adrastæus visum extimuisse Arion,
 Et pavet aspiciens Ledæus ab æde propinqua
 Cyllarus. hic domini nunquam mutabit habenas:
 Perpetuis frenis, atque uni serviet astro. 55
 Vix sola sufficiunt, infessaque pondere tanto
 Subter anhelat humus. nec ferro aut ære laborant,
 Sed Genio. teneat quamvis æterna crepido,
 Quæ super ingesti portaret culmina montis,
 Cælisferique attrita genu durasset Atlantis. 60

Nec longa traxere mora: iuvat ipsa labores
 Forma Dei præfens, operique intentâ iuventus
 Miratur plus posse manus. strepit ardua pulsu
 Machina: continuus septem per culmina montes
 It fragor, & magnæ fingit vâga murmura Romæ. 65
 Ipse loci custos, cuius sacrata vorago,
 Famosusque lacus nomen memorabile seruat,
 Innumeros æris sonitus, & verberare crudo
 Ut sensit mugire forum, movet horrida sancto
 Ora situ, meritaque caput venerabile quercu. 70
 Ac primum ingentes habitus, lucemque coruscant
 Expavit maioris equi, terque ardua merfit
 Colla lacu trepidus, lætus mox præside viso:
 Salve magnorum proles genitorque deorum,
 Auditum longe numen mihi. nunc mea felix, 75
 Nunc veneranda palus, cum te prope nosse, tuumque
 Immortale jubar vicina fede tueri
 Concessum. semel auctor ego, inventorque salutis
 Romulæ, tu bella Jovis, tu prælia Rheni,
 Tu civile nefas, tu tardum in fœdera montem, 80
 Longo Marte domas. quod si te nostra tulissent
 Sæcula; tentasses, me non audente, profundos

Iste lacus. sed Roma tuas tenuisset habenas.
 Cedat equus, Latia qui contra templa Diones,
 Cæsarei stat sede fori. Quem tradere es ausus 85
 Pellæo Lisyppe duci, mox Cæsaris ora
 Aurata ceruice tulit. Vix lumine fesso
 Explore, quam longus in hunc despectus ab illo:
 Quis rudis usque adeo, qui non, ut viderit ambos,
 Tantum dicat equos, quantum distare regentes? 90
 Non hoc imbriferas hiemes opus, aut Jovis ignem
 Tergeminum; Aeolii non agmina carceris horret,
 Annorumve moras: stabit dum terra, polusque,
 Dum Romana dies. huc & sub nocte silenti.
 Cum Superis terrena placent, tua turba relicto 95
 Labetur cœlo, miscebitque oscula iuxta:
 Ibit in amplexus natus, fraterque, paterque,
 Et foror: una locum cervix dabit omnibus astris.
 Utere perpetuum populi magnique senatus
 Munere: Appellæ cuperent te scribere ceræ, 100
 Optassetque novo similem te ponere templo
 Atticus Elei senior Jovis. & tua mitis
 Ora Taras: tua fidereas imitantia flammæ
 Lumina, contempto mallet Rhodos aspera Phœbo.

Certus ames terras, & quæ tibi templa dicamus 105

Ipsæ colas, nec te cæli juvet aula: tuosque

Lætus huic dono videas dare thura nepotes.

II. Epithalamion Stellæ & Violantillæ.

Unde sacro Latii sonuerunt carmine montes?

Cui Pæan nova plestra moves? humeroque comanti

Facundum suspendis ebur? procul ecce canoro

Demigrant Helicone deæ, quatiuntque noxena

Lampade solennem thalamis coëstantibus ignem, 5

Et de Pieriis vocalem fontibus undam.

Quas inter vultu petulans Elegia propinquat,

Celsior assueto, divasque hortatur, & ambit

Alternum factura pedem: decimamque videri

Se cupit, & medias fallit permixta sorores. 10

Ipsa manu nuptam genitrix Aeneia ducit

Lumina demissam, & dulci probitate rubentem.

Ipsa toros, & sacra parat, cœtuque Latino

Dissimulata deam, crinem, vultumque, genasque,

Temperat, atque nova gessit minor ire marita. 15

Nosco diem, causasque sacri: te concinit iste

(Pande fores) te Stella chorus, tibi Phœbus & Evan,

Et de Mænalia volucer Tegeaticus umbra

Serta ferunt, nec blandus amor, nec Gratia cessat

Amplexum virides optatæ conjugis artus, 20

Floribus innumeris & olenti spargere thymbra.

Tu modo fronte rosas, violis modo lilia mixta

Excipis, & dominæ niveis a vultibus obstata

Ergo dies aderat Parcarum conditus albo

Vellere, quo Stellæ Violantillæque professus 25

Clamaretur Hymen. cedant curæque, metusque;

Cessent mendaces obliqui carminis astus:

Fama tace, subiit leges, & frena momordit

Ille solutus amor: consumpta est fabula vulgi,

Et narrata diu viderunt oscula cives. 30

Tu tamen attonitus (quamvis data copia tantæ

Noctis) adhuc optas, promissaque numine dextre

Vota paves. Pone ô dulcis suspiria vates,

Pone, tua est, licet expositum per limen aperto

Ire, redire, gradu: jam nusquam janitor, aut lex,

Aut pudor, amplexu tandem satiare petito 36

Conjugis, & duras pariter reminiscere noctes.

Digna quidem merces, & si tibi Juno labores

Herculeos, Stygiis & si concurrere monstria

Fata darent, si Cyaneos raperere per ætus. 40
 Hanc propter tutum Pifæa lege trementem
 Currere, & Oenomai fremitus audire sequentis.
 Nec si Dardania pastor temerarius Ida
 Sediffes, hæc dona forent: nec si alma per auras
 Te potius preffa veheret Titonia biga. 45
 Sed quæ caufa toros, inopinæque gaudia vati
 Attulit, hic mecum dum fervent agmine postes,
 Atriaque, & multa pulfantur limina virga,
 Hic Erato jucunda doce; vacat apta movere
 Colloquia, & docti norunt audire Penates. 50
 Forte serenati qua stat plaga lactea cæli,
 Alma Venus thalamo, pulfa modo nocte, jacebat
 Amplexu duro Getici refoluta mariti.
 Fulcra, torosque deæ, tenerum premit agmen
 Amorum:
 Signa petunt, quas ferre faces, quæ pectora figi 55
 Imperet; an terris favire, an malit in undis,
 An mifcere deos, an adhuc vexare Tonantem?
 Ipsi animus nondum; nec cordi fixa voluntas:
 Fefla jacet stratis, ubi quondam confcia culpæ
 Lemnia reperunt deprenfo vincula lecto, 60

Hic puer e turba volucrum, cui plurimus ignis
 Ore, manuque levi nunquam frustrata fagitta,
 Agmine de medio, tenera fic dulce profatus
 Voce: (pharetrati preffere fientia fratres:)
 Scis, ut, mater, ait, nulla mihi dextera fegnis 65
 Militia, quemcunque hominum, divumque dediffi,
 Uritur. at quondam lachrymis, & fuppllice dextra
 Et votis, precibusque virum concede moveri,
 O genitrix; duro nec enim ex adamante creati.
 Sed tua turba fumus. Clarus de gente Latina 70
 Eft juvenis, quem patritiis majoribus ortum
 Nobilitas gavifa tulit, præfagaque formæ
 Protinus e noftro pofuit cognomina cælo.
 Hunc egomet tota quondam (tibi dulce) pharetra
 Improbus, & denfa trepidantem cuspide fixi. 75
 Quamvis Aufoniis multum gener ille petitus
 Matribus, edomui victum, dominæque potentis
 Ferre jugum, & longos juffi fperare per annos.
 Aft illam fuma leviter (fic namque jubebas)
 Lampade, parcentes, & inermi ftrinimus arcu. 80
 Ex illo, quantos juvenis premat anxius ignes
 Testis ego attonito, quantum me nocte, dieque,

Urgentem ferat: haud ulli vehementior unquam
 Incubui, genitrix, iterataque vulnera fixi.
 Vidi ego & immiti cupidum decurrere campo 85
 Hippomenem, nec sic meta pallebat in ipsa.
 Vidi & Abydeni juvenis certantia remis
 Brachia, laudavique manus, & saepe natanti
 Præluxi, minor ille calor, quo sæva tepebant
 Aequora, tu veteres juvenis transgressus amores 90
 Ipse ego te tantos stupui durasse per æstus,
 Firmavique animos, blandisque madentia plumis
 Lumina deterfi. Quoties mihi questus Apollo,
 Sic vatem mœrere suum! jam, mater, amatos
 Indulge thalainos, noster comes ille, piusque 95
 Signifer armiferos poterat memorare labores,
 Claraque facta virum, & torrentes sanguine campos,
 Hinc tibi plectra dedit: mitisque incedere vates
 Maluit, & nostra laurum subtexere myrto. 99
 Hic juvenum lapsus, suaque, haud externa revolvit
 Vulnera, pro quanta est Paphii reverentia, mater,
 Numinis! hic nostræ deflevit fata Columbæ.
 Dixerat; & tenera matris cervice pependit
 Blandus, & admotis tepescit pectora pennis.

Illa refert, vultu non aspernata rogari: 105
 Grande quidem, rarumque viris, quos ipsa probavi,
 Pierius votum juvenis cupit. hanc ego, formæ
 Egregium mirata decus, cui gloria patrum
 Et generis certabat honos, tellure cadentem
 Excepi, fovi que sinu, nec colla, genasque 110
 Comere, nec pingui crinem deducere amomo
 Cessavit mea, nate, manus. mihi dulcis imago
 Profluit. celsæ procul aspice frontis honores,
 Suggestumque comæ. Latias metire quid ultra
 Emineat matres, quantum Latonia Nymphas 115
 Virgo premit, quantumque egomet Nereidas exto.
 Hæc & cæruleis mecum confurgere digna
 Fluctibus, & nostra potuit confidere concha.
 Et si flammiferas potuisset scandere sedes,
 Hæcque intrare domos, ipsi erraretis Amores. 120
 Huic quamvis census dederim largita beatos,
 Vincit opes animo. Queritur jam Seras avaros
 Augustum spoliare nemus, Clymeneaque deesse
 Germina, nec virides satis illachrymaro sorores:
 Vellera Sidoniò jam pauca rubescere tabo, 125
 Raraque longævis nivibus crystalla gelari.

Huic Hermum, fulvoque Tagum decurrere limo,
 (Nec satis ad cultus) huic Inda monilia Glaucum
 Proteaque, atque omnem Nereida quærere iussi.
 Hanc si Theſſalicos vidiffes Phœbe per agras, 130
 Erraret Daphne ſecura. in littore Naxi
 Theſeum juxta foret hæc conſpecta cubile,
 Gnoſſida deſertam profugus liquiſſet & Evan.
 Quod niſi me longis placuſſet Juno querelis,
 Falſus huic pennas, & cornua fumeret æthræ 135
 Rector, in hanc vero cecidiſſet Juppiter auro.
 Sed dabitur juveni, cui tu, mea ſumma poteſtas
 Nate, cupis: thalami quamvis juga ferre ſecundi
 Sæpe neget mœrens ipſam jam cedere ſenſi,
 Inque vicem tepuiſſe viro. Sic fata, levavit 140
 Sidereos artus, thalamique egreſſa ſuperbum
 Limen, & Amyclæos ad frena citavit olores.
 Jungit Amor, lætamque vehens per nubila matrem
 Gemmato temone ſedet. Jam Tybridis arces
 Iliacæ: pandit nitidos domus alta penates, 145
 Claraque gaudentes plauferunt limina cycni.
 Digna deæ ſedes, nitidis nec fordet ab aſtris.
 Hic Libycus, Phrygiuſque ſilex, hic dura Laconum

Saxa virent: hic flexus onyx, & concolor alto
 Vena mari, rupeſque nitent, quis purpura sæpe 150
 Oebalis, & Tyrii moderator livet aheni.
 Pendent innumeris faſtigia nixa columnis.
 Robora Dalmatico lucent ſatiata metallo.
 Excludunt radios ſylvis decuſſa vetuſtis
 Frigora. perſpicui vivunt in marmore fontes. 155
 Nec ſervat Natura vices, hic Seirius alget,
 Bruma tepet, verſumque domus ſibi temperat annum.
 Exultat viſu, tectiſque potentis alumnæ
 Non ſecus alma Venus, quam ſi Paphon æquore ab
 alto,
 Idaliæque domos, Erycinaque templa ſubiret. 160
 Tunc ipſam ſolo reclinem affata cubili:
 Quo nam hic uſque ſopor, vacuique modestia lecti,
 O mihi Laurentes inter dilecta puellas?
 Quis morum, fideique modus? nunquamne virili
 Submittere jugo? veniet jam triſtior ætas: 165
 Exerce formam, & fugientibus utere donis.
 Non ideo tibi tale decus, vultuſque ſuperbos,
 Meque dedi, viduos ut transmittare per annos
 Ceu non cara mihi. fatiſ, ô, nimiumque, priores

Despexisse procos. at enim hic tibi sanguine toto 170
 Deditus, unam omnes inter miratur, amatque,
 Nec formæ, nec stirpis egens. Nam docta per urbem
 Carmina, qui juvenes, quæ non didicere puellæ?
 Hunc & bisfenos (sic indulgentia pergat
 Præsidis Aufonii) cernes attollere fasces 175
 Ante diem: certe jam nunc Cybeleia novit
 Limina, & Euboicæ carmen legit ille Sibyllæ.
 Jamque parens Latius (cujus prænoscere mentem
 Fas mihi) purpureos habitus, juvenique curule
 Indulgebit ebur, Dacas (quæ gloria major?) 180
 Exuvias, laurosque dabit celebrare recentes.
 Ergo age junge toros, atque otia deme juventæ.
 Quas ego non gentes, quæ non face corda jugavi?
 Alituum pecudumque mihi, durique ferarum
 Non renuere greges. ipsum in connubia terra 185
 Aethera (cum pluviis rarefcunt nubila) solvo.
 Sic rerum series, mundique revertitur ætas.
 Unde novum Trojæ decus, ardentumque deorum
 Raptorem, Phrygio si non ego juncta marito?
 Lydius unde meos iterasset Tybris Iulos? 190
 Quis septemgeminæ posuisset mœnia Romæ

Imperii Latiale caput? nisi Dardana furto
 Cepisset Martem, nec me prohibente, sacerdos?
 His mulcet dictis, tacitumque inspirat amorem
 Connubii. redeunt animo jam dona, precesque, 195
 Et lachrymæ, vigilesque viri prope limina quæstus:
 Asteris & vatis, totam cantata per urbem,
 Asteris ante dapes, nocte Asteris, Asteris ortu,
 Quantum non clamatus Hylas; jamque aspera cœpit
 Flectere corda libens, & jam sibi dura videri. 200
 Macte toris, Latios inter placidissime vates,
 Quod durum permensus iter, cœptique laboris
 Prendisti portus, tumidæ sic transfuga Pisæ
 Annis in externos longe flammatus amores,
 Flumina demerso trahit intemerata canali, 205
 Donec Sicarios tandem prolatus anhelos
 Ore bibat fontes, miratur dulcia Nais
 Oscula, nec credit pelago venisse maritum.
 Quis tibi tunc alacri, cœlestum munere claro,
 Stella dies? quanto salierunt pectora voto, 210
 Dulcia cum dominæ dexter connubia vultus
 Annuit: ire polo, nitidosque errare per axes
 Visus. Amyclais minus exultavit arenis

Passor, ad Idæas Helena veniente carinas.
 Theffala nec talem viderunt Pelea Tempe, 215
 Cum Thetin Hæmoniis Chiron accedere terris
 Erecto prospexit equo. Quam longa morantur
 Sidera! quam segnis votis Aurora mariti!
 At procul ut Stellæ thalamos sensere parari
 Latous vatum pater, & Semeleius Evan; 220
 Hic movet Ortygia, movet hic rapida agmina Nyfa,
 Huic Lycii montes, gelidæque umbracula Thymbraë,
 Et Parnassus honos; illi Pangea resulant,
 Ismaraque, & quondam genialis littora Naxi.
 Tunc caras inière fores, comitique canoro 225
 Hic chelyn, hic flavam maculoso nebrida tergo,
 Hic thyrsos, hic plectra ferit, hic enthea lauro
 Tempora, Minoa crinem premit ille corona.
 Vix dum emissæ dies, & jam socialia præsto
 Omina. jam festa fervet domus utraque pompa. 230
 Fronde virent postes, & fervent compita flammis,
 Et pars immensæ gaudet celeberrima Romæ.
 Omnis honos, cuncti veniunt ad limina fasces.
 Omnis plebejo teritur prætexta tumultu. 234
 Hic eques, hic juvenum cœtu stola mixta laborat.

Felices

Felices utrosque vocant, sed in agmine plures
 Invidere viro. Jam dudum poste reclinis
 Quærit Hymen thalamis intactum dicere carmen,
 Quo vatem mulcere queat. dat Juno verenda
 Vincula, & insigni geminat Concordia tæda. 240
 Hic fuit ille dies: noctem canat ipse maritus,
 Quantum nosse licet. Sic victa sopore doloso
 Martia fluminea posuit latus Ilia ripa:
 Non talis niveos strinxit Lavinia vultus,
 Cum Turno spectante rubet: non Claudia talis 245
 Respexit populos mota jam virgo carina.
 Nunc opus Aonidum comites, tripodumque ministri
 Diversis certare modis. eat enthea vittis,
 Atque hederis redimita cohors, ut pollet ovanti
 Quisque lyra. sed præcipue qui nobile gressu 250
 Extremo fraudatis opus, date carmina festis
 Digna toris. hunc ipse Coo plaudente Philetas,
 Callimachusque senex, Umbroque Propertius antro,
 Ambissent laudare diem, nec tristis in ipsis
 Naso Tomis, divesque foco lucente Tibullus. 255
 Me certe non unus amor, simplexque canendi
 Causa trahit: tecum similes, junctæque Camcænæ

Statius. T. II.

F

Stella mihi, multumque pares bacchamur ad aras,
 Et sociam doctis haurimus ab amribus undam.
 At te nascentem gremio mea prima recepit 260
 Parthenope, dulcisque solo tu gloria nostro
 Reptasti: nitidum confurgat ad æthera tellus
 Eubois, & pulchra tumeat Sæbetos alumna.
 Nec sibi sulfureis Lucrinæ Naidos antris,
 Nec Pompejani placeant magis otia Sarni. 265
 Eja age præclaros Latio properate nepotes,
 Qui leges, qui castra regant, qui carmina ludant.
 Acceleret partu decimum bona Cynthia mensem.
 Sed parcat Lucina precor; tuque ipse parenti
 Parce puer, ne mollem uteram, ne stantia lædas 270
 Pectora: cumque tuos tacito Natura recessu
 Formarit vultus, multum de patre decoris,
 Plus de matre feras. At tu pulcherrima forma
 Italidum, tandem merito possessa marito,
 Vincla diu quæsta fove. Sic damna decoris 275
 Nulla tibi: longæ viridis sic flore juventæ
 Perdurent vultus, tardeque hæc forma senescat.

III. Villa Tiburtina Manlii Vopisci.

Cernere facundi Tibur glaciale Vopisci,
 Si quis, & inserto geminos Aniense penates,
 Aut potuit sociæ commercia noscere ripæ,
 Certantesque sibi dominum defendere villas;
 Illum nec calido latravit Seirius astro; 5
 Nec gravis aspexit Nemees frondentis alumnus.
 Talis hyems tectis; frangunt sic improba solem
 Frigora, Pisæumque domus non æstuat annum.
 Ipsa manu tenera tectum scripsisse Voluptas.
 Tunc Venus Idaliis unxit fastigia succis, 10
 Permulsitque comis, blandumque reliquit honorem
 Sedibus, & volucres vetuit discedere natos.
 O longum memoranda dies! quæ mente reporto
 Gaudia! quam lassos per tot miracula visus!
 Ingenium quam mite solo! quæ forma beatis 15
 Arte manus concessa locis! non largius usquam
 Indulgit Natura sibi. Nemora alta citatis
 Incubere vadis, fallax responstat imago
 Frondibus, & longas eadem fugit umbra per undas.
 Ipse Anien (miranda fides) infraque, superque 20

Saxeus; hic tumidam rabiem, spumosaque ponit
 Murmura, ceu placidi veritus turbare Vopisci
 Pieriosque dies, & habentes carmina somnos.
 Littus utrumque domi: nec te mitissimus amnis
 Dividit, alternas servant prætoriam ripas, 25
 Non externa sibi, fluviumve obtare queruntur.
 Sestiacos nunc fama finus, pelagusque natatum
 Jactet, & audaci junctos delphinas ephebo.
 Hic æterna quies, nullis hic jura procellis,
 Nusquam fervor aquis. datur hic transmittere visus,
 Et voces, & pene manus. Sic Chalcida fluctus 31
 Expellunt reflui: sic dissociata profundo
 Bruttia Sicanium circumspicit ora Pelorum.
 Quid primum, mediumve canam? quo fine quiescam?
 Auratasne trabes? an Mauros undique postes? 35
 An picturata lucentia marmora venâ
 Mirer? an emissas per cuncta cubilia lymphas?
 Huc oculis, huc mente trahor. venerabile dicam
 Lucorum senium? te, quæ vada fluminis infra
 Cernis? an ad sylvas quæ respicis, aula, tacentes?
 Qua tibi tota quies, offensaque turbine nullo 41
 Nox filet, & nigros imitantia murmura somnos?

An quæ graminea suscepta crepidine fumant
 Balnea, & impositum ripis argentibus ignem?
 Quaque vaporiferis junctus fornacibus amnis 45
 Ridet anhelantes vicino flumine Nymphas.
 Vidi artes, veterumque manus, variisque metalla
 Viva modis. labor est, auri memorare figuras,
 Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.
 Quicquid & argento primum, vel in ære Myronis 50
 Lufit, & enormes manus est experta Colossos.
 Dum vagor aspectu, visusque per omnia duco,
 Calcabam nec opinus opes. Nam splendor ab alto
 Destuus, & nitidum referentes æra testæ
 Monstravere solum, varias ubi picta per artes 55
 Gaudet humus, superatque novis aërota figuris.
 Expavere gradus. Quid nunc ingentia mirer,
 Aut quid partitis distantia testæ trichoris?
 Quid te, quæ mediis servata penetibus, arbor,
 Testæ per & postes liquidas emergis in auras: 60
 Quo non sub domino sævas passura bipennes?
 Et nunc ignaro forsitan vel lubrica Nais,
 Vel non abruptos tibi demet Hamadryas annos.
 Quid referam alternas gemino super aggere mensas,

Albentesque lacus, altosque in gurgite fontes? 65
 Teque per obliquum penitus quæ laberis amnem
 Martia, & audaci transcurris flumina plumbo?
 An solum Joniis sub fluctibus Elidis amnem
 Dulcis ad Aetnæos deducat semita portus?
 Illis ipse antris Anienus fonte relicto, 70
 Noctæ sub arcana glaucos exutus amictus,
 Huc illuc fragili prosternit pectora musco:
 Aut ingens in stagna cadit, vitreasque natatu
 Plaudit aquas: illa recubat Tiburnus in umbra,
 Illic sulfureos cupit Albula mergere crines. 75
 Hæc domus, Aegeriæ nemoralem abjungere Phœben,
 Et Dryadum viduare choris argentia possit
 Taygeta, & sylvis arcessere Pana Lycais.
 Quod ni templa darent alias Tirynthia sortes,
 Et Prænestina poterant migrare sorores. 80
 Quid bifera Alcinoi laudem pomaria? vosque,
 Qui nunquam vacui prodistis in æthera rami?
 Cedant Telegoni, cedant Laurentia Turni
 Jugera, Lucrinæque domus, littusque cruenti
 Antiphata: cedant vitrea: juga perfida Circes 85
 Dulichiis ululata lupis, arcesque superba

Anxuris, & sedes, Phrygio quas mitis alumno
 Debet anus: cedant, quæ te jam solibus arctis
 Avia nimbofa revocabunt littora bruma.
 Scilicet hic illi meditantur pondera moras: 90
 Hic premitur fœcunda quies, virtusque serena
 Fronte gravis, sanusque nitor, luxuque carentes
 Deliciæ, quas ipse suis digressus Athenis
 Mallet deserto senior Gargettius horto.
 Hæc per & Aegæas hyemes, Pliadumque nivofum 95
 Sidus, & Oleniis dignum petiisse sub astris.
 Si Maleæ credenda ratis, Siculoque per æstus
 Sit via: cur oculis fordet vicina voluptas?
 Hic tua Tiburtes Faunos chelys, & juvat ipsum
 Alciden, dictumque lyra majore Catillum. 100
 Seu tibi Pindaricis animus contendere plectris,
 Sive chelyn tollas heroa ad robora, sive
 Liventem satyram nigra rubigine turbes:
 Seu tua non alta splendescat epistola cura.
 Digne Midæ, Cræsi que bonis, & Perfide gaza, 105
 Maeste bonis animi! cujus stagnantia rura
 Debuit & flavis Hermus transcurrere ripis,
 Et limo splendente Tagus. sic docta frequentes

Otia, sic omni detectus pectora nube,
Finem Nestoræ precor egrediare fenestæ. 110

IV. Soteria pro Rutilio Gallico.

Estis io Superi, nec inexorabile Clotho
Voluit opus: videt alma pios Astræa, Jovique
Conciliata cadit, dubitataque sidera cernit
Gallicus. Es cælo, diis es, Germanice, cordi,
Quis neget? erubuit tanto spoliare ministro 5
Imperium Fortuna tuum. stat proxima cervix
Ponderis immensi, damnosaque fila fenestæ
Exiit, atque alios melior revirescit in annos.
Ergo alacres, quæ signa colunt urbana, cohortes,
Inque sinum quæ sæpe tuum fora turbida questu 10
Confugiunt, legesque, urbesque ubicunque togatæ,
Quæ tua longinquis implorant jura querelis,
Certent lætitia: nosterque ex ordine collis
Confremat, & fileant pejoris murmura famæ.
Quippe manet, longumque ævo redeunte manebit, 15
Quem penes intrepidæ mitis custodia Romæ.
Nec tantum induerint fati nova sæcula crimen,
Aut instaurati peccaverit ara Terenti.

Ast ego nec Phœbum (quanquam mihi furda sine illo
Plectra) nec Aonias decima cum Pallade divas, 20
Aut mitem Tegeæ, Dircesve hortabor alumnum:
Ipse veni, viresque novas, animumque ministra,
Qui caneris. Docto nec enim sine numine, tantus
Ausoniæ decora ampla togæ, centumque dedisti
Judicium, mentemque viris. licet; enthea vatis 25
Excludat Pimplæa sitim: nec conscia detur
Pirene: largos potior mihi gurges in haustus,
Qui rapitur de fonte tuo: seu plana solutis
Cum struis orsa modis, seu cum tibi dulcis in artem
Frangitur, & nostras curat facundia leges. 30
Quare age, si Cereri sua dona, merumque Lyæo
Reddimus, & dives prædæ, tamen accipit omni
Exuvias Diana tholo, captivaque tela
Bellipotens; nec tu quando tibi, Gallice, majus
Eloquium, fandi que opibus sublimis abundas; 35
Sperne coli tenuiore lyra: vaga cingitur astris
Luna, & in oceanum rivi cecidere minores.
Quæ tibi sollicitus persolvit præmia morum
Urbis amor? quæ tum Patrumque Equitumque notavi
Lumina, & ignaræ plebis lugere potentes? 40

Non labente Numā timuit sic curia felix,
 Pompejo nec celsus eques, nec fœmina Bruto.
 Hoc illud; tristes invitum audire catenas:
 Parcere verberibus, nec qua jubet alta potestas
 Ire, sed armatas multum sibi demere vires: 45
 Dignarique manus humiles & verba precantum:
 Reddere jura foro, nec proturbare curules,
 Et ferrum mulcere toga. Sic itur in alta
 Pectora, sic mixto reverentia fidit amori.
 Ipsa etiam cunctos gravis inclementia fati 50
 Terruit, & subiti præceps juvenile pericli,
 Nil cunctante malo. non illud culpa senectæ,
 (Quippe ea bisseis vix dum orsa excedere lustris)
 Sed labor intendens, animique in membra vigentis
 Imperium, vigilesque suo pro Cæsare curæ, 55
 Dulce opus: hinc fessos penitus subrepsit in artus
 Infidiosa quies, & pigræ oblivia vitæ.
 Tunc Deus, Alpini qui juxta culmina dorfi
 Signat Apollineos sancto cognomine lucos,
 Respicit, heu, tanti pridem securus alumni, 60
 Prægressusque moras: huc mecum Epidauria proles,
 Hinc alti gaudens datur aggredienda facultas.

Ingentem recreare virum tentemus adorti.
 Tendatis jam fila colos, nec fulminis atri
 Sit metus: has ultro laudavit Juppiter artes. 65
 Nam neque plebejam, aut dextro sine numine cretam
 Servo animam. Atque adeo breviter, dum tectæ
 subimus,
 Expediam. Genus ipse suis, præmissaque retro
 Nobilitas, nec origo latet, sed luce sequente
 Vincitur, & magno gaudet cessisse nepoti. 70
 Prima togæ virtus: illa quoque clarus, & ingens
 Eloquio, mox innumeris exercita castris,
 Occiduas, primasque domos, & sole sub omni
 Permeruit jurata manus. nec in otia pacis
 Permissum laxare animos, ferrumque recingi. 75
 Hunc Galatia vicens ausa est incessere bello.
 Hunc quoque perque novem timuit Pamphilia messes:
 Pannoniusque ferox, arcuque horrenda fugaci
 Armenia, & patiens Latii jam pontis Araxes. 79
 Quid geminos fasces, magnæque iterata revolvam
 Jura Asiæ? velit illa quidem ter habere, quaterque
 Hunc sibi, sed revocant fasti, majorque curulis,
 Nec promissa semel. Libyci quid mira tributi

Obsequia, & missum media de pace triumphum 84
 Laudem, & opes tantas? nec qui mandaverat, ausus
 Expectare fuit. gaudet Trasimenus & Alpes,
 Cannensesque animæ: primusque insigne tributum
 Ipse palam lacera poscebat Regulus umbra.
 Non vacat Arctos acies, Rhenumque rebellem, 89
 Captivæque preces Veledæ, & (quæ maxima nuper
 Gloria) depositam Dacis pereuntibus urbem
 Pandere; cum tanti lectus rectoris habenas,
 Gallice, fortuna non admirante, subisti.
 Hunc igitur (si digna loquor) rapiemus iniquo,
 Nate, Jovi. rogat hoc Latiae pater inclytus urbis; 95
 Et meruit. neque enim frustra mihi nuper honora
 Carmina patritio pueri sonuistis in ostro.
 Si qua salutifero gemini Chironis in antro
 Herba, tholo quodcunque tibi Trojana recondit
 Pergamus, aut medicis felix Epidaurus arenis 100
 Educat. Idæa profert quam Creta sub umbra
 Dictamni florentis opem, quoque anguis abundat
 Spumatu. jungam ipse manus, atque omne benigne
 Virus, odoriferis Arabum quod doctus in arvis,
 Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi. 105

Dixerat. Inveniunt positos jam segniter artus,
 Pugnantemque animam. ritu se cingit uterque
 Pæonio, monstrantque simul, parentique volentes,
 Donec letiferas vario medicamine pestes,
 Et suspecta mali ruperunt nubila fomni. 110
 Adjuvat ipse Deus, morboque valentior omni
 Occupat auxilium. citius non arte resectus
 Telephus Hæmonia, nec quæ metuentis Atridæ
 Sæva Machaonio coierunt vulnera succo.
 Quis mihi tot cætus inter populique patrumque 115
 Sit curæ, votique locus? tamen ardua testor
 Sidera, teque pater vatum Tymbræe, quis omni
 Luce mihi, quis nocte timor? dum postibus hærens
 Assiduus, nunc aure vigil, nunc lumine, cuncta
 Auguror? immensæ veluti connexa carinæ 120
 Cymba minor, cum sævit hyems, pro parte furentes
 Parva receptat aquas, & eodem volvitur Austro.
 Nescite nunc lætæ candentia fila sorores,
 Nescite. nemo modum transmissi computet ævi.
 Hic vitæ natalis erit. Tu Troica dignus 125
 Sæcula, & Euboici transcendere pulveris annos,
 Nestoreosque situs. Qua nunc tibi pauper acerra

Digna litem? Nec si vacuet Mevania valles,
 Aut præstent niveos Clitumna novalia tauros,
 Sufficiam. Sed sæpe Deis hos inter honores 130
 Cespes, & exiguo placuerunt farra salino.

V. Balneum Claudii Etrusci.

Non Heliconæ gravi pulsat chelys enthea plectro,
 Nec lassata voco toties mihi numina, Musas.
 Et te, Phœbe, choris, & te dimittimus, Evan;
 Tu quoque muta fera, volucer Tegeæ, sonora
 Terga premas: alios poscunt mea carmina cœtus. 5
 Naidas undarum dominas, regemque corusci
 Ignis, adhuc festum, Sriculaque incude rubentem
 Elicuisse fatis: paulum arma nocentia, Thebæ,
 Ponite. dilecto volo lascivire sodali.
 Junge puer cyathos, atque enumerare labora, 10
 Cunctantemque intende chelym: discede laborque,
 Curaque, dum nitidis canimus gemmantia saxis
 Balnea, dumque procax myrtis ederisque, soluta
 Fronte, verecundo Clio mea ludit Etrusco.
 Ite deæ virides, liquidosque advertite vultus, 15
 Et vitreum teneris crinem redimite corymbis,

Veste nihil testæ: quales emergitis altis
 Fontibus, & visu Satyros torquetis amantes,
 Non vos, quæ culpa decus infamastis aquarum
 Sollicitare juvat. procul hinc, & fonte doloso 20
 Salmacis, & viduæ Cebrenidos arida luctu
 Flumina, & Herculei prædatrix cedat alumni.
 Vos mihi, quæ Latium, septenaque culmina Nymphæ
 Incolitis, Tybrimque novis attollitis undis,
 Quas præceps Anien, atque exceptura natatus 25
 Virgo juvat, Marsaque nives, & frigora ducens
 Martia, præcellis quarum vaga molibus unda
 Crescit, & innumero pendens transmittitur arcu.
 Vestrum opus aggredimur. vestra est, quam carmine
 molli

Pando, domus. non unquam aliis habitastis in antris
 Ditius, ipsa manus tenuit Cytherea mariti, 31
 Monstravitque artes, neu vilis flamma caminos
 Ureret, ipsa faces volucrum succendit Amorum.
 Non huc admittæ Thafos aut undosa Caristos.
 Mæret onyx longe, queriturque exclusus ophites; 35
 Sola nitet flavis Nomadum decisa metallis
 Purpura, sola cavo Phrygiæ quam Synnados antro

Ipse cruentavit maculis lucentibus Atyis:
 Quasque Tyrus niveas fecat, & Sidonia rupes.
 Vix locus Eurotæ; viridis cum regula longo 40
 Synnada distinctu variat; non limina cessant,
 Effulgent cameræ, vario fastigia vitro
 In species, animosque nitent: stupet ipse beatas
 Circumplexus opes, & parcius imperat ignis.
 Multus ubique dies, radiis ubi culmina totis 45
 Perforat, utque alio sol improbus uritur æstu.
 Nil ibi plebejum: nusquam Temesea notabis
 Aera, sed argento felix propellitur unda,
 Argentoque cadit, labrisque nitentibus instat
 Delicias mirata suas, & abire recusat. 50
 Extra autem niveo qui margine cœrulus amnis
 Vivit, & in summum fundo patet omnis ab imo.
 Cui non ire lacu, pigrosque exolvere amictus
 Suadeat? hoc mallet nasci Cytherea profundo.
 Hic te perspicuum melius, Narcisse, videres: 55
 Hic velox Hecate velit & deprensa lavari.
 Quid nunc strata solo referam tabulata, crepantes
 Auditura pilas, ubi languidus ignis inerrat
 Aedibus, & tenuem volvunt hypocausta vaporem?

Nec

Nec si Bajanis veniat novus hospes ab oris,
 Talia despiciat, fas sit componere magnis
 Parva; Neronea nec qui modo lotus in unda,
 Hic iterum sudare neget. Maeste, oro, nitenti
 Ingenio, curaque puer: tecum ista senescant,
 Et tua jam melius discat fortuna renasci. 65

VI. Kal. Decembres Saturnales.

Et Phœbus pater, & severa Pallas,
 Et Musæ procul ite feriata:
 Jani vos revocabimus Kalendis.
 Saturnus mihi compede exoluta,
 Et multo gravidus mero December, 5
 Et ridens locus, & sales protervi
 Adint, dum refero diem beatam
 Lati Cæsaris, ebriamque partem.
 Vix Aurora novos movebat ortus,
 Jam bellaria adores pluebant. 10
 Hunc rorem veniens profudit Eurus.
 Quicquid nobile Ponticis nucetis,
 Fœcundis cadit aut jugis Idumes,
 Quod ramis pia germinat Damascus,

Statius. T. II.

G

Et quas percoquit Ebusia Caunas, 15
 Largis gratuitum cadit rapinis.
 Molles Caioli, Lagunculique,
 Et massis Amerina non perustis,
 Et mustaceus, & latente palma
 Prægnantes caryotides cadebant. 20
 Non tantis Hyas inferena nimbis
 Terras obruit, aut soluta Plias;
 Qualis per cuneos hyems Latinos
 Plebem grandine concutit serenam.
 Ducat nubila Juppiter per orbem, 25
 Et latis pluvias minetur agris,
 Dum nostri Jovis hi ferantur imbres.
 Ecce autem caveas subit per omnes,
 Insignis specie, decora cultu
 Plebes altera, non minor sedente. 30
 Hi panaria, candidasque mappas
 Subvestant, epulasque lautiores.
 Illi Massica vina largiuntur.
 Idæos totidem putes ministros.
 Orbem, qua melior severiorque est, 35
 Et gentes alis insimul togatas:

Et cum tot populos beata pascas,
 Hunc, annona, diem superba nescis.
 I nunc sæcula compara, Vetustas,
 Antiqui Jovis, aureumque tempus: 40
 Non sic libera vina tunc fluebant,
 Neq̄ tardum seges occupabat annum.
 Una vescitur omnis ordo mensa,
 Parvi, Fœmina, Plebs, Eques, Senatus,
 Libertas reverentiam remisit. 45
 Et tu quin etiam (quis hoc vocare,
 Quis promittere possit hoc Deorum?)
 Nobiscum socias dapes inissi.
 Jam se, (quisquis is est) inops, beatus
 Convivam ducis esse gloriatur. 50
 Hos inter fremitus, novosque luxus,
 Spectandi levis effugit voluptas:
 Stat sexus rudis, insciusque ferri,
 Et pugnas capit improbus viriles.
 Credas ad Tanain, ferumque Phasin, 55
 Thermodontiacas calere turmas.
 Hic audax subit ordo pumilonum,
 Quos Natura brevi statu peractos,

Nodosum semel in globum ligavit.
 Edunt vulnera, conferuntque dextras, 60
 Et mortem sibi (qua manu?) minantur.
 Ridet Mars pater, & cruenta Virtus,
 Cafuræque vagis grues rapinis,
 Mirantur pumilos ferocios.
 Jam noctis propioribus sub umbris 65
 Dives sparsio, quos agit tumultus?
 Huc intrant faciles emi puellæ:
 Hic agnoscitur omne, quod theatris
 Aut forma placet, aut probatur arte.
 Hoc plaudunt grege Lydiæ tumentes, 70
 Illic cymbala, tinnulæque Gades:
 Illic agmina confremunt Syrorum,
 Hic plebs scenica, quæque comminutis
 Permutat vitreis gregale sulfur.
 Inter quæ subito cadunt volatu 75
 Immenfæ volucrum per astra nubes,
 Quas Nilus facer, horridusque Phasis,
 Quas udo Numidæ legunt sub austro.
 Defunt qui rapiant, sinusque pleni
 Gaudent, dum nova lucra comparantur. 80

Tollunt innumeras ad astra voces,
 Saturnalia principis sonantes,
 Et dulci dominum favore clamant.
 Hoc solum vetuit licere Cæsar.
 Vix dum cœrula nox subibat orbem, 85
 Descendit media nitens arena
 Densas flammeus orbis inter umbras,
 Vincens Gnosiacæ facem coronæ.
 Collucet polus ignibus, nihilque
 Obscuræ patitur licere nocti. 90
 Fugit pigra quies, inersque somnos,
 Hæc cernens, alias adivit urbes.
 Quis spectacula, quis jocos licentes,
 Quis convivium, quis dapes inemptas,
 Largi flumina quis canat Lyæi? 95
 Jamjam deficio, tuoque Baccho
 In serum trahor ebrius soporem,
 Quos ibit procul hic dies per annos!
 Quam nullo facer exolefcet ævo!
 Dum montes Latii, paterque Tybris, 100
 Dum stabit tua Roma, dumque terris,
 Quod reddis, Capitolium manebit.

P. PAPINII STATII
SYLVARVM
LIBER II.

Staius Meliori suo salutem.

ET familiaritas nostra, qua gaudeo, Melior vir optime, nec minus in iudicio literarum, quam in omni vitæ colore tersissime, & ipsa opusculorum, quæ tibi trado, conditio sic posita est, ut totus hic alter liber meus etiam sine epistola expectetur. Primum enim habet Glauciam nostrum, cujus gratissimam infantiam, & qualem plerumque infelices sortiuntur, apud te complexus amabam. Jam vero tibi hujus amissi recens vulnus (ut scis) Epicedio prosecutus sum, adeo festinanter, ut excusandam habuerim affectibus tuis celeritatem. Nec nunc eam apud te jacto, qui nosti, sed & cæteris indico: ne quis asperiore lima carmen examinet, & a confuso

scriptum, & dolenti datum, cum pæne supervacua sint tarda solatia. Pollii me villa Surrentina quæ sequitur, debuit a me vel in honorem eloquentiæ ejus diligentius dici; sed amicus ignovit. In Arborem certe tuam, Melior, & Psittacum, scis a me leves libellos quasi epigrammatis loco scriptos. Eandem exigebat stili facilitatem Leo mansuetus, quem in Amphitheatro prostratum frigidum erat sacratissimo Imperatori ni statim traderem. Ad Ursum quoque nostrum juvenem candidissimum, & sine jactura desidiæ doctissimum, scriptam de puero amisso consolationem, super ea, quæ ipsi debeo, huic libro libenter inserui, quia honorem ejus tibi laturus acceptum. Excludit volumen Genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria, clarissima uxor, cum hunc diem forte consecrarem, imputari sibi voluit. Ego non potui majorem tanti auctoris habere reverentiam, quam quod laudes ejus dicturus hexametros meos timui. Hæc qualiacunque sunt, Melior carissime, si tibi non displicuerint, a te publicum accipiant; sin minus, ad me revertantur.

I. Glaucias Atedii Melioris Delicatus.

QUOD tibi prærepti, Melior, solamen alumni,
 Improbis ante rogos, & adhuc vivente favilla
 Ordinar' abruptis etiamnum flebile venis
 Vulnus hiat, magnæque patet via lubrica plagæ.
 Cum jam egomet cantus & verba medentia sævus
 Confero, tu planctus, lamentaque fortia mavis,
 Odistique chelym, surdaque averteris aure.
 Intempesta cano: citius me tigris abastis
 Fœtibus, orbatique velint audire leones.
 Nec si tergeminum Sicula de virgine carmen 10
 Affluat, aut sylvis chelys intellecta, ferisque
 Mulceat infanos gemitus. stat pectore demens
 Luctus, & admoto latrant præcordia tactu.
 Nemo vetat: fatiare malis, ægrumque dolorem
 Libertate doma. jam flendi expleta voluptas? 15
 Jamne preces fessus non indignaris amicas?
 Jamne canam? lachrymis en & mea carmina, in ipso
 Ore natant, tristesque cadunt in verba lituræ.
 Ipse etenim tecum nigræ solemnia pompæ,
 Spectatumque urbi scelus, & puerile feretrum 20

Produxi: & sævos damnati thuris acervos,
 Plorantemque animam supra sua funera vidi:
 Teque patrum gemitus superantem, & brachia ma-
 trum,
 Complexumque rogos, ignemque haurire parantem
 Vix tenui similis comes, offendique tenendo. 25
 Et nunc (heu) vittis, & frontis honore soluto,
 Infaustus vates vexo mea pectora tecum:
 Plango lyra: & diri comitem sociumque doloris
 (Si merui, luctusque tui confortia sensi)
 Jam lenis patiare precor. me fulmine in ipso 30
 Audivere patres: ego juxta busta profusis
 Matribus, atque piis cecini solatia natis,
 Et mihi, cum proprios gemerem defectus ad ignes
 Quem, Natura, patrem? Nec te lugere severus
 Arceo, sed confer gemitus, pariterque fleamus. 35
 Jam dudum dignos aditus, laudumque tuarum,
 O merito dilecte puer, primordia quærens
 Distrahor. Hinc anni stantes in limine vitæ,
 Hinc me forma rapit, rapit inde modestia præcox,
 Et pudor, & tenero probitas maturior ævo. 40
 O ubi purpureo suffusus sanguine candor!

Siderei que orbes, radiataque lumina cœlo!
 Et castigatæ collecta modestia frontis,
 Ingenuique super crines, mollisque decoræ
 Margo comæ? blandis ubinam ora arguta querelis? 45
 Osculaque impliciti vernos redolentia flores?
 Et mixtæ risu lachrymæ, penitusque loquentis
 Hyblæis vox mixta favis? cui sibila serpens
 Poneret, & lævæ vellent servire novercæ?
 Nil veris affingo bonis. Heu lactea colla, 50
 Brachiaque, & nunquam domini sine pondere cervix!
 O ubi venturæ spes non longinqua juventæ,
 Atque genis optatus honos? jurataque multum
 Barba tibi? Cuncta in cineres gravis intulit hora,
 Hostilisque dies, nobis meminisse relictum. 55
 Quis tua colloquiis hilaris mulcebit amatis
 Pectora? quis curas, mentisque arcana remittet?
 Accensum quis bile feret? famulisque tumentem
 Leniet? ardentique in se desleſcet ab ira?
 Inceptas quis ab ore dapes, libataque vina 60
 Auferet? & dulci turbabit cuncta rapina?
 Quis matutinos abrumpet murmure fomnos
 Impositus stratis? abitusque morabitur artus

Nexibus, arque ipso revocabit ad oscula poste?
 Obvius intranti rursus quis in ora, manusque 65
 Profiliet? brevibusque humeros circumdabit ulnis?
 Muta domus (fateor) desolatique penates,
 Et situs in thalamis, & mœsta silentia mensis.
 Quid mirum, tanto si te pius altor honorat
 Funere? tu domino requies? portusque sanæ, 70
 Tu modo deliciæ, dulces modo pectore curæ.
 Non te barbaricæ versabat turbo catastæ,
 Nec mixtus Phariis venalis mercibus infans,
 Compositosque sales, meditataque verba locutus,
 Quæfisti lascivus herum, tardeque parasti. 75
 Hinc domus, hinc ortus, dominique penatibus olim
 Carus uterque parens, atque in tua gaudia liber,
 Ne quererere genus. raptum te protinus alvo
 Sustulit exultans, ac prima lucida voce
 Astra salutantem dominus sibi mente dicavit, 80
 Amplexusque sinu tulit, & genuisse putavit.
 Fas mihi sanctorum venia dixisse parentum,
 Tuque, oro, Natura, sinas, cui prima per orbem
 Jura animis sociare datum: non omnia sanguis
 Proximus, aut serie generis demissa propago. 85

Alligat, interitus nova sæpe, adscitæque serpunt
 Pignora connexis. natos genuisse necesse est,
 At legisse iuvat. Tenero sic blandus Achilli
 Semifer Aemonium vincebat Pelea Chiron.
 Nec senior Peleus natum comitatus in arma 90
 Troica, sed caro Phœnix hærebat alumno.
 Optabat longe reditus Pallantis ovantes
 Evander, fidus pugnas spectabat Acetes.
 Cumque procul nitidis genitor cessaret ab astris,
 Fluctivagus volucrem comebat Persea Dictys. 95
 Quid referam altricum victos pietate parentes?
 Quid te post cineres, deceptaque funera matris,
 Tutius Inoo reptantem pectore Bacche?
 Jam secura parens Thucis regnabat in undis
 Iliæ, portantem lassabat Romulus Accam. 100
 Vidi ego transfertos alieno in robore ramos,
 Altius ire suis: & te jam fecerat illi
 Mens, animusque patrem, nec dum morefve, de-
 corve.
 Tu tamen & mutas etiam tum murmure voces,
 Vagitumque rudem, fletusque infantis amabas. 105
 Ille, velut primos expiraturus ad Austros,

Mollibus in pratis alte flos improbus extat;
 Sic tener ante diem, vultu, gressuque superbo,
 Vicerat æquales; multumque reliquerat annos.
 Sive catenatis curvatus membra palestris 110
 Staret, Amyclæa conceptum matre putares.
 Oebaliden illo præceps mutaret Apollo:
 Alcides pensaret Hylan, seu Grajus amictu
 Attica facundi decurreret orsa Menandri;
 Laudaret gavisa sonum, crinemque decorum 115
 Fregisset rosea lasciva Thalia corona.
 Mæonium sive ille senem, Trojæque labores
 Diceret, aut casus tarde remeantis Ulyssi;
 Ipse pater sensus, ipsi stupuere magistri.
 Scilicet infausa Lachesis cunabula dextra 120
 Attigit, & gremio puerum complexa fovebat
 Invidia: illa genas & adultum comere crinem,
 Et monstrare artes, & verba refringere, quæ nunc
 Plangimus. Herculeos annis æquare labores
 Cœperat assurgens, sed adhuc infantia mixta. 125
 Jam tamen & validi gressus, mensuraque major
 Cultibus, & visæ puero decrescere vestes.
 Cum tibi, quas vestes, quæ non gestamina mitis

Festinabat herus? brevibus constringere lenis
 Pectora, & angusta talos arctare lacerna. 130
 Enormes non ille sinus, sed semper ad annos
 Texta legens, modo Puniceo velabat amictu,
 Nunc herbas imitante sinu, nunc dulce rubenti
 Murice, nunc vivis digitos incendere gemmis
 Gaudebat. non turba comes, non munera cessant:
 Sola verecundo deerat prætexta decori. 136
 Hæc fortuna domus. Subitas inimica levavit
 Parca manus. Quo diva feros gravis exeris ungues?
 Non te forma movet? non te lachrymabilis ætas?
 Hunc nec sæva viro potuisset carpere Procne, 140
 Nec fera crudeles Colchis durasset in iras,
 Editus Aeolia nec si foret iste Creusa.
 Torvus ad hunc Athamas insanos flecteret arcus.
 Hunc quamquam Hectoreos cineres, Trojamque
 perosus,
 Turribus e Phrygiis flectet missurus Ulysses. 145
 Septima lux: & jam frigentia lumina torpent,
 Jam complexa manu crinem tenet Infera Juno.
 Ille tamen Parcæ fragiles urgentibus annos,
 Te vultu moriente videt, linguaque cadente

Murmurat: in te omnis vacui jam pectoris efflat 150
 Reliquias: solum meminit, solumque vocantem
 Exaudit, tibi que ora movet, tibi verba relinquit,
 Et prohibet gemitus, consolaturque dolentem.
 Gratum est, fata, tamen, quod non mors lenta
 jacentis
 Exedit puerile decus, manesque subivit 155
 Integer, & nullo temeratus corpora damno,
 Qualis erat. Quid ego exequias & prodiga flammis
 Dona loquar, mæstoque ardentia funera luxu?
 Quod tibi purpureo tristis rogos aggere crevit:
 Quod Cilicum flores, quod munera graminis Indi, 160
 Quodque Arabes, Phariique, Palæstinique liquores
 Arsuram lavere comam? cupit omnia ferre
 Prodigus, & totos Melior succendere census,
 Desertas exosus opes, sed non capit ignis
 Invidus, atque artæ defunt in munera flammæ. 165
 Horror habet sensus: qualem te funere summo,
 Atque rogam juxta, Melior placidissime quondam,
 Extimui! tu ne ille hilaris, comisque videri?
 Unde animi, sævæque manus, & barbarus horror?
 Tu modo fufus humi, lucem averfatis iniquam, 170

Nunc torvus, pariter vestes & pectora rumpis,
 Dilectosque premis visus, & frigida lambis
 Oscula. Erant illic genitor, materque jacentis
 Mæsta; sed attoniti te spectavere parentes. 174
 Quid mirum? plebs cuncta nefas, & prævia fierunt
 Agmina. Flaminio quæ limite Milvius agger
 Transvehit, immeritus flammis dum tristibus infans
 Traditur, & gemitum formaque ævoque meretur.
 Talis in Isthmiacos prolatus ab æquore portus
 Naufragus imposita jacuit sub matre Palæmon. 180
 Sic & in anguiferæ ludentem gramine Lerna
 Præcisum squammis avidus bibit anguis Ophelthen.
 Pone metus, letique minas desiste vereri:
 Illum nec terno latrabit Cerberus ore,
 Nulla soror flammis, nulla assurgentibus hydris 185
 Terrebit, quin ipse avidæ trux navita cymbæ
 Interius steriles ripas, & adusta subibit
 Littora, ne puero dura ascendisse facultas.
 Quid mihi gaudenti proles Cyllenia, virga
 Nuntiat? est ne aliquid tam sævo in tempore latum?
 Noverat effigiem, generosique ardua Blæsi 191
 Ora puer, dum sæpe domi, nova ferta ligantem

Te

Te videt, & similes volventem pectore curas.
 Hunc ubi Lethæi lustrantem gurgitis oras
 Ausonios inter proceres, feriamque Quirini 195
 Agnovit, timide primum vestigia jungit
 Accessu tacito, summosque laceffit amictus.
 Inde magis sequitur; neque enim magis ille trahentem
 Spernit, & ignota credit de stirpe nepotum.
 Mox ubi delicias, & rari pignus amici 200
 Sensit, & amissi puerum solatia Blæsi;
 Tollit humo, magnaue ligat cervice, diuque
 Ipse manu gaudens vehit, & quæ munera mollis
 Elysi, steriles ramos, mutasque volucres
 Pôxit, & obtuso pallentes germine flores. 205
 Nec prohibet meminisse tui: sed pectora blandus
 Miscet, & alternum pueri partitur amorem.
 Hic finis rapti. quin tu jam vulnera sedas,
 Et tollis mersum luctu caput? omnia funta,
 Aut moritura vides. obeunt noctesque, diesque, 210
 Astraque, nec solidis prodest sua machina terris.
 Nam populos, mortale genus, plebisque caducæ
 Quis fleat interitus? Hos bella, hos æquora poscunt:
 His amor exitio, furor his, & sæva cupido;

Statius. T. II.

H

Ut filiam morbos. hos ora rigentia Brumæ, 215
 Illos implacido letalis Seirius igni,
 Hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu.
 Quicquid habent ortus, finem timet. ibimus omnes,
 Ibimus: immensis urnam quatit Aeacus ulnis
 Ast hic, quem gemimus, felix hominesque, deosque,
 Et dubios casus & cæcæ lubrica vitæ 221
 Effugit, immunis fati. non ille rogavit,
 Non timuit, meruitve mori. Nos anxia plebes,
 Nos miseri, quibus unde dies suprema, quis ævi
 Exitus, incertum: quibus instet fulmen ab astris,
 Quæ nubes fatale sonent. Nil flecteris istis? 226
 Sed flectere libens. Ades huc emissus ab atro
 Limite, cui foli cuncta impetrare facultas
 Glaucia; (nam infantes animas, nec portitor arcet,
 Nec diræ comes ille feræ) tu pectora mulce, 230
 Tu prohibe manare genas, noctesque beatas
 Dulcibus alloquiis, & vivis vultibus imple:
 Et periisse nega, desolatamque sororem,
 Qui potes, & miseros perge insinuare parentes.

II. Villa Surrentina Pollii Felicis.

Est inter notos Sirenum nomine muros,
 Saxaque Tyrrhenæ templis onerata Minervæ,
 Celsa Dicarchei speculatrix villa profundi,
 Qua Bromio dilectus ager, collesque per altos
 Uritur, & prælis non invidet uva Falernis. 5
 Huc me post patrii lætum quinquennia lustris,
 Cum stadio jam pigra quies, canusque federet
 Pulvis, ad Ambracias conversa gymnade frondes,
 Trans gentile fretum placidi facundia Polli
 Detulit, & nitidæ juvenilis gratia Pollæ, 10
 Flectere jam cupidum gressus, qua limite noto
 Appia longarum territur regina viarum.
 Sed juvere moræ. Placido lunata recessu
 Hinc atque hinc curvas perrumpunt æquora rupes.
 Dat Natura locum: montique intervenit imum 15
 Littus, & in terras scopulis pendentibus, exit.
 Gratia prima loci, gemina testudine fumant
 Balnea, & e terris occurrit dulcis amaro
 Nympha mari. levis hic Phorci chorus, udaque

crines

H 2

Cymodoce, viridisque cupit Galatea lavari. 20
 Ante domum tumida moderator cœrulæ undæ
 Excubat, innocui custos laris: hujus amico
 Spumant templa falæ: felicia rura tuetur
 Alcides, gaudet gemino sub numine portus.
 Hic servat terras, hic sævis fluctibus obstat. 25
 Mira quies pelagi. ponunt hic lassæ furorem
 Aequora, & infani spirant clementius Ausfri.
 Hic præceps minus audent hyems: nulloque tumultu
 Stagna modesta jacent, dominique imitantia mores.
 Inde per obliquas erepit porticus arces, 30
 Urbis opus, longoque domat saxa aspera dorso.
 Qua prius obscuro permixti pulvere soles,
 Et feritas inamœna viæ, nunc ire voluptas.
 Qualis, si subeas Ephyres Baccheïdos altum
 Culmen, ab Inoo fert semita tecta Lechæo. 35
 Non, mihi si cunctos Helicon indulgeat amnes,
 Et superet Pimplea sitim, largeque volantis
 Ungula se det equi, referetque arcana pudicos
 Phæmonœ fontes, vel quos meus, auspice Phœbo,
 Altius immerfa turbavit Pollius urna; 40
 Innumeras valeam species, cultusque locorum

Pieriis æquare modis. vix ordine longo
 Suffecere oculi, vix, dum per singula ducor,
 Suffecere gradus. quæ rerum turba! locine 44
 Ingenium, an domini mirer prius? hæc domus ortus
 Aspicit, & Phœbi tenerum jubar; illa cadentem
 Detinet, exactamque negat dimittere lucem,
 Cum jam fessæ dies, & in æquora montis opaci
 Umbra cadit, vitreoque natant prætoria ponto.
 Hæc pelagi clamore fremunt; hæc tecta sonoros 50
 Ignorant fluctus, terræque silentia malunt.
 His favit Natura locis: hic victa, colenti
 Cessit, & ignotos docilis manfuevit in usus.
 Mons erat hic, ubi plana vides: hæc lustra fuerunt,
 Quæ nunc tecta subis. ubi nunc nemora ardua
 cernis, 55
 Hic nec terra fuit. domuit possessor, & illum
 Formantem rupes, expugnantemque secuta
 Gaudet humus. nunc cerne jugum discentia saxa,
 Intransesque domos, jussumque recedere montem.
 Jam Methymnæi vatis manus, & chelys una 60
 Thebais, & Getici cedat tibi gloria plectri.
 Et tu saxa moves, & te nemora alta sequuntur.

Quid referam veteres ceræque ærisque figuras?
 Si quid Appellei gaudent animasse colores;
 Si quid adhuc vacua tamen admirabile Pifa 65
 Phidiacæ rasere manus: quod ab arte Myronis,
 Aut Polycletæo iussum est quod vivere cælo,
 Aeraque ab Isthmiacis auro potiora favillis,
 Ora ducum & vatum, sapientumque ora priorum,
 Quos tibi cura sequi, quos toto pectore sentis 70
 Expers curarum, atque animum virtute quieta
 Compositus, semperque tuus. Quid mille revolvam
 Culmina, visendique vices? sua cuique voluptas,
 Atque omni proprium thalamo mare, transque ja-
 centem
 Nerea diversis fervit sua terra fenestris. 75
 Hæc videt Inarimen, illi Prochyta aspera parat:
 Armiger hac magni patet Hectoris: inde malignum
 Aëra respirat pelago circumflua Nefis:
 Inde vagis omen felix Euplea carinis,
 Quæque ferit curvos exserta Megalia fluctus. 80
 Angitur & domino contra recubante, proculque
 Surrentina tuus spectat prætoria Limon.
 Una tamen cunctis procul eminet, una diætis,

Quæ tibi Parthenopen directo limite ponti
 Ingerit. hic Grajis penitus deserta metallis 85
 Saxa: quod Eoæ respergit vena Syenes:
 Synnade quod mæsta Phrygiæ fodere secures
 Per Cybeles lugentis agros: ubi marmore picto
 Candida purpureo distinguitur area gyro.
 Hic & Amyclæi cæsum de monte Lycurgi 90
 Quod viret, & molles imitatur rupibus herbas.
 Hic Nomadum lucent flaventia saxa, Thafosque,
 Et Chios, & gaudens fluctus spectare Carystos.
 Omnia Chalcidicas turrets obversa salutant.
 Macte animo quod Graja probas, quod Graja fre-
 quantas 95
 Arva, nec invident quæ te genuere Dicarchi
 Mænia: nos docto melius potiemur alumno.
 Quid nunc ruris opes, pontoque novalia dicam
 Insecta, & madidas Bacchæo nectare rupes?
 Sæpe per autumnum, jam pubescente Lyæo, 100
 Conscendit scopulos, noctisque occulta sub umbra
 Palmite maturo rorantia lumina terfit
 Nereis, & dulces rapuit de collibus uvas.
 Sæpe & vicino sparsa est vindemia fluctu;

Et Satyri cecidere vadis, nudamque per undas 105
 Dorida montani cupierunt prendere Panes.
 Sis felix, tellus, dominis ambobus in annos
 Mygdonii, Pyliique senis; nec nobile mutes
 Servitium, nec te cultu Tirynthia vincat
 Aula, Dicarchæique sinus: nec sapius istis 110
 Blanda Therapnæi placeant vineta Galefi.
 Hic seu siderias exercet Pollius artes,
 Seu volvit monitus, quos dat Gargettius auctor;
 Seu nostram quatit ille chelyn, seu dissona nectit
 Carmina, sive minax ultorem stringit iambon: 115
 Hinc levis e scopulis meliora ad carmina Seiren
 Advolat, hinc motis audit Tritonia cristis.
 Tunc rabidi ponunt status, maria ipsa vetantur
 Obstreperere, emergunt pelago, doctamque trahuntur
 Ad chelyn, & blandi scopulis delphines aderrant. 120
 Vive, Midæ gazis & Lydo ditior auro,
 Troïca, & Euphrate supra diademata felix.
 Quem non ambigui fasces, non mobile vulgus,
 Non leges, non castra tenent: qui pectore magno
 Spemque metumque domas, vitio sublimior omni,
 Exemptus fati, indignantemque repellis 126

Fortunam: dubio quem non in turbine rerum
 Deprendet suprema dies; sed abire paratum,
 Ac plenum vita. Nos, vilis turba, caducis
 Deservire bonis, semperque optare parati, 130
 Spargimur in casus; celsa tu mentis ab arce
 Despicis errantes, humanaque gaudia rides.
 Tempus erat, cum te geminæ suffragia terræ
 Diriperent, celsusque duas veherere per urbes:
 Inde Dicarchæis multum venerande colonis, 135
 Hinc ascite meis; pariterque his largus, & illis,
 Ac juvenile calens, plectrique errore superbus.
 At nunc discussa rerum caligine, verum
 Aspicias: illo alii rursus jactantur in alto.
 At tua securos portus, blandamque quietem 140
 Intravit non quassa ratis. sic perge: nec unquam
 Emeritam in nostras puppem dimitte procellas.
 Discite securi, quorum de pectore mixtæ
 In longum coiere faces, sanctusque pudicæ
 Servat amicitia leges amor: ite per annos, 145
 Sæculaque, & prisca titulos præcedite famæ.
 Tuque nurus inter longe pulcherrima, cujus
 Non frontem vertere minæ, sed candida semper

Gaudia, & in vultu curarum ignara voluptas:
 Non tibi sepositas infelix strangulat arca 150
 Divitias, avidique animum dispendia torquent
 Fœnoris: expositi census, & docta fruendi
 Temperies. non ulla Deo meliore cohærent
 Pectora, non alias decuit Concordia mentes.

III. Arbor Atedii Melioris.

Stat, quæ perspicuas nitidi Melioris opacat
 Arbor aquas, complexa lacus, quæ robore ab imo
 Curvata in nodos redit inde, cacumine recto
 Ardua, ceu mediis iterum nascatur ab undis,
 Atque habitat vitreum tacitis radicibus amnem. 5
 Quid Phœbum tam parva rogem? vos dicite causas
 Naidēs, & faciles (satis est) date carmina Fauni.
 Nympharum teneræ fugiebant Pana catervæ:
 Ille quidem it, cunctas tanquam velit, it tamen unam
 In Pholoen. sylvis hæc fluminibusque sequentis 10
 Nunc hirtos gressus, nunc improba cornua vitat.
 Jamque & belligerum lani nemus, atraque Caci
 Kura, Quirinalesque fuga suspensa per agros
 Cælica testâ subit. ibi demum victa labore,

Fessa metu, qua nunc placidi Melioris aperti 15
 Stant sine fraude lares, fluidos collegit amictus
 Arctius, & nivæ posuit se margine ripæ.
 Insequitur velox pecorum Deus, & sua credit
 Connubia, ardenti jamjam suspiria librat
 Pectore, jam prædæ levis imminet. ecce citatos 20
 Advertit Diana gradus, dum per juga septem
 Errat, Aventinæque legit vestigia terræ.
 Pœnituit vidisse Deam; conversaque fidas
 Ad comites: Nunquamne avidis arcebo rapinis 24
 Hoc petulans, fœdumque pecus? semperne pudici
 Decrescet mihi turba chori? sic deinde locuta
 Depromit pharetra telum breve, quod neque flexis
 Cornibus, aut solito torquet stridore; sed una
 Emisit contenta manu, lævumque soporem
 Naidos averfa fertur tetigisse sagitta. 30
 Illa Deam pariter surgens, hostemque protervum
 Vidit, & in fontem, niveos ne panderet artus,
 Sic tota cum veste ruit, stagnisque sub altis
 Pana sequi credens, ima latus implicat alga.
 Quid faceret subito deceptus prædo? nec altis 35
 Credere corpus aquis hirtæ sibi conscius audet

Pellis, & a tenero nandi rudis. omnia questus,
 Immitem Brimo, stagna invida, & invida tela;
 Primævam visu platanum, cui longa propago,
 Innumeraque manus, & iturus in æthera vertex, 40
 Deposuit juxta, vivamque aggesit arenam,
 Optatifque aspergit aquis, & talia mandat:
 Vive diu nostri pignus memorabile voti,
 Arbor, & hæc duræ latebrosa cubilia Nymphæ 44
 Tu saltem declinis ama & prœme frondibus undam.
 Illa quidem meruit; sed ne, precor, igne superno
 Aestuet, aut dura feriatur grandine; tantum
 Spargere tu laticem, & foliis turbare memento.
 Tunc ego teque diu recolam, dominamque benignæ
 Sedis, & illæsa tutabor utramque senecta. 50
 Et Jovis, & Phœbi frondes, & discolor umbra
 Populus, & nostræ stupeant tua germina pinus.
 Sic ait, illa Dei veteres animata calores
 Uberibus stagnis obliquo pendula trunco
 Incubat, atque umbris scrutatur amantibus undas. 55
 Sperat & amplexus; sed aquarum spiritus arcet,
 Nec patitur tactus: tandem eluctata sub auras,
 Libratur fundo, rursusque enode cacumen

Ingeniosa levat, veluti descendat in imos
 Stirpe lacus alia. jam nec Phœbeia Nais 60
 Odit, & exclusos invitat gurgite ramos.
 Hæc tibi parva quidem genitali luce paramus
 Dona, sed ingenti forsan victura sub ævo.
 Tu cujus placido posuere in pectore sedem
 Blandus Honos, hilarisque (tamen cum pondere)
 Virtus: 65
 Cui nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec spes
 Improba, sed medius per honesta & dulcia limes:
 Incorrupte fidem, nullosque experte tumultus,
 Et secreta palam: qui digeris ordine vitam;
 Idem auri facilis contemptor, & optimus idem 70
 Comere divitias, opibusque immittere lucem.
 Hac longum florens animi, morumque juvena,
 Iliacos æquare senes, & vincere persta,
 Quos pater Elysiò, genitrix quos detulit annos.
 Hoc illi duras exoravere sorores: 75
 Hoc, quæ te sub teste, situm fugitura tacentem
 Ardua magnanimi revirescit gloria Blæsi.

IV. Psittacus Atedii Melioris.

Psittace, dux volucrum, domini facunda voluptas,
 Humanæ solers imitator, Psittace, linguæ:
 Quis tua tam subito præclusit murmura fato?
 Hesternas, miserande, dapes moriturus inisti
 Nobiscum, & gratæ carpentem munera mensæ, 5
 Errantemque toris mediæ plus tempore noctis
 Vidimus: affatus etiam meditataque verba
 Reddideras, at nunc æterna silentia Lethes
 Ille canorus habes. cedat Phaëtonia vulgi
 Fabula, nec soli celebrant sua funera cycni. 10
 At tibi quanta domus rutila testudine fulgens,
 Connexusque ebori virgarum argenteus ordo,
 Argutumque tuo stridentia limina cornu?
 Et querulæ jam sponte fores! vacat ille beatus
 Carcer, & angusti nusquam convicia testi. 15
 Huc doctæ stipentur aves, quis nobile fandi
 Jus Natura dedit. plangat Phœbeius ales,
 Auditasque memor penitus demittere voces
 Sturnus, & Aonio versæ certamine picæ;
 Quique refert jungens iterata vocabula perdix, 20

Et quæ Bistonio queritur soror orba cubili,
 Ferte simul gemitus, cognataque ducite flammis
 Funera, & hoc cunctæ miserandum addiscite carmen:
 Occidit aëriæ celeberrima gloria gentis
 Psittacus, ille plaga viridis regnator Eoæ; 25
 Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
 Vinceret, aspectu gelidi non Phasidis ales,
 Nec quas humenti Numidæ rapuere sub Austro.
 Ille salutator regum, nomenque locutus 29
 Cæsareum, & queruli quondam vice functus amici:
 Nunc conviva levis, monstrataque reddere verba
 Tam facilis: quo tu, Melior dilecte, recluso
 Nunquam solus eras. At non inglorius umbris
 Mittitur: Assyrio cineres adolentur amomo,
 Et tenues Arabum respirant germine plumæ, 35
 Sicaniisque crocis: senio nec fessus inertis
 Scandit odoratos Phœnix felicior ignes.

V. Leo mansuetus Imp.

Quid tibi constrata mansuescere profuit ira?
 Quid scelus, humanasque animo dediscere cædes,
 Imperiumque pati, & domino parere minori?

Quid, quod abire domo, rursusque in claustra re-
 verti
 Suetus, & a capta jam sponte recedere præda, 5
 Infertaque manus laxo dimittere morfu?
 Occidis, altarum vastator doctæ ferarum,
 Non grege Massylo, curvaque indagine clausus,
 Non formidato supra venabula saltu
 Incitus, aut cæco foveæ deceptus hiatu; 10
 Sed victus fugiente fera. stat cardine aperto
 Infelix cavea, & clausis circum undique portis
 Hoc licuisse nefas pavidi timuere leones.
 Tunc cunctis cecidere juba, puduitque relatum
 Aspicerè, & totas duxere in lumina frontes. 15
 At te non primo fufum novus obruit icu
 Ille pudor; mansere animi, virtusque cadenti
 A media jam morte redit: nec protinus omnes
 Terga dedere minæ. sicut sibi conscius alti
 Vulneris, adversum moriens it miles in hostem, 20
 Attollitque manum, & ferro labente minatur;
 Sic piger ille gradu, solitoque exutus honore
 Firmat hians oculos, animamque, hostemque re-
 quirat.

Magna

Magna tamen subiti tecum solatia lethi, 24
 Visse, feres, quod te mœsti Populusque Patresque,
 Ceu notus caderes tristi gladiator arena,
 Ingemuere mori: magni quod Cæsaris ora
 Inter tot Scythicas, Libycasque, & littore Rheni,
 Et Pharia de gente feras, quas perdere vile est,
 Unius amissi tetigit jactura leonis. 30

VI. Consolatio ad Flavium Ursum de
 amissione pueri Delicati.

Sæve nimis, lachrymis quisquis discrimina ponis,
 Lugendique modos. miserum est primæva parenti
 Pignora, surgentesque (nefas) accendere natos:
 Durum & deserti, prærepta conjuge, partem
 Conclamare tori: mœsta & lamenta fororum, 5
 Et fratrum gemitus. arctè tamen, & procul intrat
 Altius in sensus, majoraque vulnera vincit
 Plaga minor. Famulum (quoniam rerum omnia cæca
 Sic miscet Fortuna manu, nec pectora novit) 9
 Sed famulum gemis, Urse, pium: sed amore, fideque
 Has meritum lachrymas; cui major stemmate juncto
 Libertas ex mente fuit. ne comprime fletus,

Statius. T. II.

I

Ne pudeat: rumpat frenos dolor iste, (Deisque
 Si tam dura placent) hominem gemis (hei mihi!
 subdo 14
 Ipse faces) hominam, Urse, tuum cui dulce volenti
 Servitium, cui triste nihil: qui sponte, sibi que
 Imperiosus erat. Quisnam hæc in funera missos
 Castiget luctus? gemit inter bella peremptum
 Parthus equum, fidosque canes flere Molossi,
 Et volucres habuere rogam, cervusque Maronis. 20
 Quid si nec famulus? vidi ipsa habitusque notavi
 Te tantum cupientis herum; sed major in ore
 Spiritus, & tenero manifesti in sanguine mores.
 Optarent multum Grajæ, cuperentque Latinae
 Sic peperisse nurus. Non talem Cressa superbum 25
 Callida sollicito revocavit Thesea filo:
 Nec Paris Oebalios talis visurus amores
 Rusticus invitas dejecit in æquora pinus.
 Non fallo, aut cantus assueta licentia ducit:
 Vidi, & adhuc video, qualem nec bella canentem 30
 Littore virgineo Thetis occultavit Achillem:
 Nec circum sævi fugientem mœnia Phœbi
 Troilon Aemoniæ deprendit lancea dextræ.

Qualis erat procul heu! cunctis puerisque, virisque
 Pulchrior, & tantum domino minor! illius unus 35
 Ante decor, quantum præcedit clara minores
 Luna faces, quantumque alios premit Hesperus ignes.
 Non tibi fœmineum vultu decus, oraque supra
 Mollis honor; (quales dubiæ post crimina formæ
 De sexu transire jubent) parvoque virilis 40
 Gratia, nec petulans acies, blandique severo
 Igne oculi; (qualis belli jam casside missa
 Parthenopæus erat) simplexque horrore decoro
 Crinis, & obsessæ nondum, primoque micantes
 Flore genæ. talem Ledæo gurgite pubem 45
 Educat Eurotas; teneri sic integer ævi
 Elin adit, primosque Jovi puer approbat annos.
 Nam pudor inde novæ mentis, tranquillaque morum
 Temperies, teneroque animus maturior ævo,
 Carmina quæ donasse queant? Sæpe ille volentem 50
 Castigabat herum, studioque altisque juvabat
 Consiliis, tecum tristisque, hilarisque, nec unquam
 Ille suus, vultumque tuo sumebat ab ore:
 Dignus & Aemonium Pyladen præcedere fama,
 Cecropiamque fidem. sed laudum terminus esto, 55

Quem fortuna finit. non mente fidelior ægra
 Speravit tardi reditus Eumæus Ulyssis.
 Quis Deus, aut quisnam tam tristia vulnera casus
 Eligit? unde manus Fatis tam certa nocendi?
 O quam divitiis censuque exutus opimo 60
 Fortior, Urse, fores! si vel fumante ruina
 Ructassent dites Vesuvina incendia Locros,
 Seu Pollentinos merfissent flumina saltus;
 Seu Lucanus ager, seu Tybridis impetus, altas
 In dextrum torfisset aquas, paterere serena 65
 Fronte Deos: sive alma fidem, messesque negasset
 Cretaque, Cyreneque, & qua tibi cunque beato
 Larga redit Fortuna sinu. sed gnara dolorum
 Invidia infelix, animi vitalia vidit,
 Lædendique vias. vitæ modo carmen adultæ 70
 Nestere tentabat juvenum pulcherrimus ille
 Cum tribus Eleis unam trieterida lustris.
 Attendit torvo tristis Rhamnusia vultu:
 Ac primum implevitque toros, oculisque nitorem
 Addidit, & solito sublimius ora levavit, 75
 (Heu! misero letale favens) seseque videndo
 Torfit, & Invidiam, Mortemque amplexa, jacenti

Injecit nexus, carpfitque immitis adunca
 Ora verenda manu. quinta vix Phosphorus hora
 Rorantem sternebat equum, jam littora duri 80
 Sæva, Philete, fenis, durumque Acheronta videbas,
 Quo domini clamate sono? non sævius atros
 Nigrasset planctu genitrix tibi sæva lacertos,
 Nec pater: & certe qui vidit funera frater
 Erubuit vinci. sed nec servilis adempto 85
 Ignis: odoriferos exhaustit flamma Sæbos
 Et Cilicum messes, Phariæque exempta volucris
 Cinnama, & Assyrio manantes gramine succos,
 Et domini fletus: hos tantum hausere favillæ,
 Hos bibit usque rogos. nec quod tibi Setia canos
 Restinxit cineres, gremio nec lubricus ossa 91
 Quod vallavit onyx, miseris acceptius umbris
 Quam gemitus. sed & ipse juvat. quid terga dolori,
 Urse, damus? quid damna foves, & pectore iniquo
 Vulnus amas? ubi nota reis facundia raptis? 95
 Quid caram crucias tam sævis luctibus umbram?
 Eximius licet ille animi, meritusque dolorem,
 Solvisti. subit ille pios, carpfitque quietem
 Elysiam, carosque illic fortasse parentes

Invenit. aut illi per amœna silentia Lethes 100
 Forfan Avernales alludent undiquè mixtæ
 Naides, obliquoque notat Proserpina vultu.
 Pone, precor, questus; alium tibi Fata Phileton,
 Forfan & ipsa dabit, morelque habitumque decoros
 Monstrabit gaudens, similemque docebit amorem. 105

VII. Genethliacon Lucani.

Lucani proprium diem frequentet
 Quisquis collibus Isthmiæ Diones
 Docto pectora concitatus œstro,
 Pendentis bibit ungulæ liquorem.
 Ipsi, quos penes est honor canendi, 5
 Vocalis citharæ repertor Arcus,
 Et tu Bassaridum rotator Evan,
 Et Pæan, & Hyantiæ sorores,
 Latæ purpureas novate vittas:
 Crinem comite, candidamque vestem 10
 Perfundant edera recentiores.
 Docti largius evagentur amnes,
 Et plus Aoniæ virete sylvæ.
 Et si qua patet, aut diem recepit,

Sertis mollibus expleatur umbra. 15
 Centum Thespiacis odora lucis
 Stent altaria, victimæque centum,
 Quas Dirce lavat, aut alit Cithæron.
 Lucanum canimus: favete linguis:
 Vestra est ista dies; favete, Musæ, 20
 Dum qui vos geminas tulit per arces
 Et vincitæ pede vocis, & solutæ,
 Romani colitur chori sacerdos.
 Felix heu nimis, & beata tellus,
 Quæ pronos Hyperionis meatus 25
 Summis Oceani vides in undis,
 Stridoremque rotæ cadentis audis:
 Quæ Tritonide fertiles Athenas
 Unctis, Bætica, provocas trapetis.
 Lucanum potes imputare terris; 30
 Hoc plus quam Senecam dedisse mundo,
 Aut dulcem generasse Gallionem.
 Attollat refluos in astra fontes
 Grajo nobilior Melete Bætis.
 Bætin, Mantua, provocare noli. 35
 Natum protinus, atque humum per ipsam

Primo murmure dulce vagientem
 Blando Calliope sinu recepit.
 Tum primum posito remissa luctu
 Longos Orpheos exuit dolores: 40
 Et dixit: puer ô dicite Musis,
 Longævus cito transiture vates,
 Non tu flumina, nec greges ferarum,
 Nec plestro Geticas movebis ornos:
 Sed septem juga, Martiumque Tybrim, 45
 Et doctos Equites, & eloquente
 Cantu purpureum trahes Senatum.
 Nocturnas alii Phrygum ruinas,
 Et tardi reducis vias Ulyssi,
 Et puppem temerariam Minervæ, 50
 Trita vatibus orbita, sequantur.
 Tu carus Latio, memorque gentis
 Carmen fortior exeris togatum.
 Ac primum, teneris adhuc in annis
 Ludes Hectora, Thessalosque currus, 55
 Et supplex Priami potentis aurum.
 Et sedes referabis Inferorum,
 [Ingratus Nero dulcibus theatris]

Et noſter tibi præferetur Orpheus.
 Dices culminibus Remi vagantes, 60
 Infandos domini nocentis ignes.
 Tu caſtæ titulum decuſque Pollæ
 Jucunda dabis allocutione.
 Mox, cœpta generoſior juventa,
 Albos offibus Italis Philippos, 65
 Et Pharfalica bella detonabis,
 Et fulmen ducis inter arma Divi,
 Libertate gravem pia Catonem,
 Et gratum popularitate Magnum.
 Tu Peluſiaci ſcelus Canopi 70
 Deſſebis pius, & Pharo cruenta
 Pompejo dabis altius ſepulchrum.
 Hæc primo juvenis canes ſub ævo
 Ante annos culicis Maroniani.
 Cedet Muſa rudis ferocis Enni 75
 Et docti furor arduus Lucreti,
 Et qui per freta duxit Argonautas,
 Et qui corpora prima tranſfigurat.
 Quin majus loquor. ipſa te Latinis
 Aeneis venerabitur canentem. 80

Nec solum dabo carminis nitorem,
 Sed tædis genialibus dicabo
 Doctam, atque ingenio tuo decoram,
 Qualem blanda Venus, daretque Juno.
 Forma, simplicitate, comitate,
 Censu, sanguine, gratia, decore. 85
 Et vestros Hymenæon ante postes
 Festis cantibus ipsa personabo.
 O sævæ nimium, gravesque Parcæ!
 O nunquam data festa longa summis! 90
 Cur plus, ardua, casibus patetis?
 Cur sæva vice magna non fenescunt?
 Sic natum Nasamonii Tonantis
 Post ortus, obitusque fulminatos
 Angusto Babylon premit sepulchro. 95
 Sic fixum Paridis manu trementis
 Peliden Thetis horruit cadentem.
 Sic ripis ego murmurantis Hebri
 Non mutum caput Orpheos sequebar.
 Sic & tu (rabidi nefas Tyranni!) 100
 Jussus præcipitem subire Lethen,
 Dum pugnas canis, arduaque voce

Das solatia grandibus sepulchris,
 (O dirum scelus! o scelus!) tacebis.
 Sic fata est, leviterque decedentes
 Abrafit lachrymas nitente pleetro. 105
 At tu, seu rapidum poli per axem
 Famae curribus arduis levatus,
 Qua surgunt animæ potentiores,
 Terras despicias, & sepulchra rides: 110
 Seu pacis meritum nemus reclusæ
 Felix Elysiæ tenes in oris,
 Quo Pharfalica turba congregatur,
 Et te nobile carmen insonantem
 Pompei comitantur, & Catones. 115
 Tu magna facer & superbus umbra
 Nescis Tartaron, & procul nocentum
 Audis verbera, pallidumque vifa
 Matris lampade respicis Neronem,
 Adsis lucidus; &, vocante Polla, 120
 Unum, quæso, diem Deos silentum
 Exores. solet hoc patere limen
 Ad nuptas redeuntibus maritis.
 Hæc te non thyasis procax dolosis

Falsi numinis induit figuras; 125

Ipsam sed colit, & frequentat ipsam

Imis altius insitum medullis:

Ac solatia vana subministrat

Vultus, qui simili notatus auro

Stratis prænitet, incubatque somno 130

Securæ. procul hinc abite mortes:

Hæc vitæ genialis est origo.

Cedat luctus atrox, genisque manent

Jam dulces lachrymæ, dolorque festus,

Quicquid fleverat ante, nunc adoret. 135

P. PAPINII STATII
SYLVARVM
LIBER III.

Staius Pollio suo salutem.

TIBI certe, Polli dulcissime, & hac, cui tam fideliter inhæres, quiete dignissime, non habeo probandam diu libellorum istorum temeritatem, cum scias multos ex illis in sinu tuo subito natos, & hanc audaciam stili nostri frequenter expaveas, quoties in illius facundiæ tuæ penetrabile seductus, altius literas intro, & in omnes a te studiorum finis ducor. Securus itaque tertius hic Sylvarum nostrarum liber ad te mittitur. Habuerat quidem & secundus testem; sed hic habet auctorem. Nam primum limen ejus Hercules Surrentinus aperit, quem in litore tuo consecratum, statim ut videram, his versibus adoravi. Sequitur libellus, quo splen-

didissimum & mihi jucundissimum juvenem, Metium Celerem, a sacratissimo Imperatore missum ad legionem Syriacam, (quia sequi non poteramus) sic profectus sum. Merebatur & Claudii Etrusci mei pietas aliquod ex studiis nostris solatium, cum lugeret veris (quod amarissimum est) lachrymis senem patrem. Earinus præterea, Germanici nostri libertus, scit quandiu desiderium ejus moratus sim, cum petiisset ut capillos suos, quos cum gemmata pyxide & speculo ad Pergamenum Asclepium mittebat, versibus dedicarem. Summa est Ecloga, qua mecum secedere Neapolim Claudiam meam exhortor. Hic, si verum dicimus, sermo est quidem securus, ut cum uxore, & qui persuadere malit quam placere. Huic præcipue libello favebis, cum scias hanc destinationem quietis meæ tibi maxime intendere: meque non tam in patriam, quam ad te secedere.

I. Hercules Surrentinus Pollii Felicis.

INTERMISSA tibi renovat, Tirynthis, sacra
 Pollius, & causas designat desidis anni,
 Quod coleris majore tholo, nec littora pauper
 Nuda tenes, tectumque vagis habitabile nautis;
 Sed nitidos postes, Grajisque effulta metallis
 Culmina, ceu tædis iterum lustratus honesti
 Ignis, ab Octæa conscenderis æthera flamma.
 Vix oculis, animoque fides: tune ille reclusi
 Liminis, & parvæ custos inglorius aræ?
 Unde hæc aula recens? fulgorque inopinus agresti
 Alcida? sunt fata Deum: sunt fata locorum.
 O velox pietas! steriles hic nuper arenas,
 Asperfum pelago montis latus, hirtaque dumis
 Saxa, nec ulla pati faciles vestigia terras
 Cernere erat: quænam subito fortuna rigentes
 Ductavit scopulos? Tyrione hæc mœnia plestro,
 An Getica venerè lyra? stupet ipse labores
 Annus, & angusto bissesti limite menses
 Longævum mirantur opus. Deus affuit, arces
 Erexitque suas, atque obluctantia saxa

Summovit nitens, & magno pectore montem
 Reppulit; immitem credas jussisse novercam.
 Ergo age, seu patrios, liber jam legibus, Argos
 Incolis, & merfum tumulis Eurysthea calcas:
 Sive tui solium Iovis, & virtute parata 25
 Astra tenes, haustumque tibi succincta beati
 Nectaris, excluso melior Phryge, porrigit Hebe;
 Huc ades, & genium templis nascentibus infer.
 Non te Lerna nocens, nec pauperis arva Molorchi,
 Nec formidatus Nemees ager, antraque poscunt 30
 Thracia, nec Pharii polluta altaria regis;
 Sed felix, simplexque domus, fraudumque malarum
 Inscia, & hospitibus Superis dignissima sedes.
 Pone truces arcus, agmenque immite pharetræ,
 Et regum multo perfusum sanguine robur: 35
 Instratumque humeris dimitte gerentibus hostem.
 Hic tibi Sidonio celsum pulvinar acantho
 Texitur, & signis crescit torus asper eburnis.
 Pacatus, mitisque veni, nec turbidus ira,
 Nec famulare timens; sed quem te Mænalis Auge 40
 Confectum thyasis, & multo fratre madentem
 Detinuit: qualemque vagæ post crimina noctis

Thespius

Thespius obstupuit toties focer. hic tibi festa
 Gymnas, & infontes juvenum sine cæstibus iræ
 Annua veloci peragunt certamina lustro. 45
 Hic templis inscriptus, avo gaudente, sacerdos
 Parvus adhuc, similisque tui, cum prima novercæ
 Monstra manu premeres, atque exanimata doleres.
 Sed quænam subiti veneranda exordia templi,
 Dic age, Calliope: focius tibi grande sonabit 50
 Alcides, tensoque modos imitabitur arcu.
 Tempus erat, cæli cum torrentissimus axis
 Incumbit terris, ictusque Hyperione multo
 Acer anhelantes incendit Seirius agros.
 Jamque dies aderat, profugis cum regibus altum 55
 Fumat Aricinum Triviæ nemus, & face multa
 Conscius Hippolyti splendet lacus: ipsa coronat
 Emeritos Diana canes, & spicula tergit,
 Et tutas sinit ire feras; omnisque pudicis
 Itala terra fociis Hecatejas excolit idus. 60
 Ast ego, Dardaniæ quamvis sub collibus Albæ
 Rus proprium, magnique ducis mihi munere currens
 Unda domi, curas mulcere, æstusque levare
 Sufficerent; notas Seirenum nomine rupes,

Statius. T. II.

K

Facundique larem Polli non hospes habebam; 65
 Assidue moresque viri, pacemque, novosque
 Pieridum flores, intactaque carmina discens.
 Forte diem Triviæ dum littore ducimus udo,
 Angustasque fores, assuetaque tecta gravati,
 Frondibus & patula defendimus arbore soles; 70
 Delituit cælum, & subitis lux candida cessit
 Nubibus, & tenuis graviore Favonius Austro
 Immaduit; qualem Libyæ Saturnia nimbum
 Attulit, Iliaco dum dives Elysa marito
 Donatur, testeque ululant per devia Nymphæ. 75
 Diffugimus, festasque dapes, redimitaque vina
 Abripiunt famuli: nec quo convivia migrent;
 [Quamvis innumeræ gaudentia rura superne
 Infedere domus, & multo culmine dives
 Mons nitet] instantes sed proxima quærere nimbi
 Suadebant, læsique fides reditura sereni. 81
 Stabat dicta sacris tenuis casa, nomine templi,
 Et magnum Alciden humili lare parva premebat,
 Fluctivagos nautas, scrutatoresque profundi
 Vix operire capax. huc omnis turba coimus; 85
 Hac epula ditescque tori, cœtusque ministrum

Stipantur, nitidæque cohors gratissima Pollæ.
 Non cepere fores, angustaque deficit ædes.
 Erubuit, risitque Deus, dilectaque Polli
 Corda subit, blandisque virum complectitur ulnis: 90
 Tune, inquit, largitor opum, qui mente profusa
 Tecta Dicarchæi pariter, juvenemque replesti
 Parthenopen? nostro qui tot fastigia monti,
 Tot virides lucos, tot saxa imitantia vultus,
 Aeraque, tot scripto viventes lumine ceras 95
 Fixisti? quid enim ista domus, quid terra, priusquam
 Te gauderet, erat? longo tu tramite nudos
 Texisti scopulos, fueratque ubi semita tantum,
 Nunc ibi distinctis stat porticus alta columnis,
 Ne forderet iter: curvi tu littoris ora 100
 Claustri calidas gemina testudine lymphas.
 Vix opera enumerem: mihi pauper, & indigus uni
 Pollius? & tales hilaris tamen intro penates,
 Et littus, quod pandis, amo sed proxima sedem
 Despicit, & tacite ridet mea numina Juno. 105
 Da templum, dignasque tuis conatibus aras,
 Quas puppes velis noluit transire secundis:
 Quo pater ætherius, mensisque accita deorum

Turba, & ab excello veniat foror hospita templo.
 Nec te, quod solidus contra riget umbo maligni 110
 Montis, & immenso non unquam exesus ab aeo,
 Terreat; ipse adero, & conamina tanta iuvabo,
 Asperaque invitæ perfringam viscera terræ.
 Incipe, & Herculeis fidens hortatibus aude.
 Non Amphionix steterint velocius arces, 115
 Pergameusve labor. dixit, mentemque reliquit.
 Nec mora, conscripta formatur imagine tela:
 Innumera coiere manus. his cædere sylvas,
 Et levare trabes: illis immergere curæ
 Fundamenta solo. coquitur pars uvida terræ 120
 Protectura hyemes, atque exclusura pruinas,
 Indomitæque flex curva fornace liquefcit.
 Præcipuus sed enim labor est excindere dextra
 Oppositis rupes & saxa negantia ferro.
 Hic pater ipse loci, positus Tirynthius armis 125
 Infudat, validaque solum deforme bipenni,
 Cum grave nocturna cælum subtexitur umbra,
 Ipse fodit. dites Capræ, viridesque resultant
 Taurubulæ, & terris ingens redit æquoris echo.
 Non tam grande sonat motis incudibus Aetna, 130

Cum Brontes, Steropesque ferit. nec major ab antris
 Lemniacis fragor est, ubi flammeus ægida calat
 Mulciber, & castis exornat Pallada donis.
 Decrescunt scopuli, & rosea sub luce reversi
 Artifices mirantur opus. vix annus anhelat 135
 Alter, & ingenti dives Tirynthius arce
 Despectat fluctus, & iunctæ tecta novercæ
 Provocat, & dignis invitat Pallada templis.
 Jam placidæ dant signa tubæ, jam fortibus ardens
 Fumat arena sacris: hos nec Pisæus honores 140
 Juppiter, aut Cyrrhæ pater aspernetur opacæ.
 Nil his triste locis. cedat lachrymabilis Isthmos,
 Cedat atrox Nemeæ: litat hic felicior infans.
 Ipsæ pumiceis virides Nereides antris
 Exiliunt ultro, & scopulis umentibus hærent; 145
 Nec pudet occulte nudas spectare palæstras.
 Spectat & Icario nemorosus palmite Gaurus,
 Sylvaque, quæ fixam pelago Nesida coronat;
 Et placidus Limon, numenque Euplæa carinis,
 Et Lucrina Venus; Phrygioque e vertice Grajas 150
 Addiscis, Misene, tubas: ridetque benigna
 Parthenope gentile sacrum, nudosque virorum

Certatus, & parva suæ simulachra coronæ.
 Quin age, & ipse libens proprii certaminis actus
 Invicta dignare manu: seu nubila disco 155
 Findere, seu volucres Zephyros prævertere telo,
 Seu tibi dulce manu Libycas nodare palæstras,
 Indulge sacris: & si tibi poma supersunt
 Hesperidum, gremio venerabilisingere Pollæ;
 Nam capit, & tantum non degenerabit honorem. 160
 Quod si dulce decus, viridesque resumeret annos,
 (Da veniam, Alcide) fors huic & pensa tulisses.
 Hæc ego nascentes lætus bacchatus ad aras
 Libamenta tuli. nunc ipsum in limine cerno
 Solventem voces, & talia dicta ferentem: 165
 Macte animis opibusque, meos imitate labores,
 Qui rigidas rupes, infœcundæque pudenda
 Naturæ deserta domas, & vertis in usum
 Lustra habitata feris, fœdeque latentia profers
 Numina. quæ tibi nunc meritorum præmia solvam?
 Quas referam grates? Parcarum fila tenebo, 171
 Extendamque colos: duram scio vincere mortem:
 Avertam luctus, & tristia damna vetabo,
 Teque nihil læsum viridi renovabo senecta;

Concedamque diu juvenes spectare nepotes: 175
 Donec & hic sponsæ maturus, & illa marito;
 Rursus & ex illis soboles nova, grexque protervus
 Nunc humeris irreptet avi, nunc agmine blando
 Certatim placidæ concurrat ad oscula Pollæ.
 Nam templis nunquam statuetur terminus ævi, 180
 Dum me flammigeri portabit machina cæli.
 Nec mihi plus Nemæe, priscumque habitabitur
 Argos,
 Nec Tiburna domus, solisque cubilia Gades.
 Sic ait, & tangens surgentem altaribus ignem,
 Populeaque movens albentia tempora sylva, 185
 Et Styga & ætherei juravit fulmina patris.

II. Propempticon Metio Celeri.

Di, quibus audaces amor est servare carinas,
 Sævaque ventosi mulcere pericula ponti,
 Sternite molle fretum, placidumque advertite votis
 Concilium, & lenis non obstrepat unda precanti.
 Grande tuo rarumque damus, Neptune, profundo
 Depositem. juvenis dubio committitur alto
 Metius, atque animæ partem super æquora nostræ

Majorem transferre parat. proferte benigna
 Sidera, & antennæ gemino confidite cornu
 Oebalii fratres: vobis pontusque, polusque 10
 Luceat. Iliacæ longe nimbofa fororis
 Astra fugate, precor, totoque excludite cælo.
 Vos quoque cæruleum, divæ Nereides, agmen,
 Quis honor, & regni cessit fortuna secundi,
 (Dicere quæ magni fas sit mihi sidera ponti) 15
 Surgite de vitreis spumosa Doridos antris,
 Bajanosque sinus, & sceta tepentibus undis
 Littora tranquillo certatim ambite natatu,
 Quærentes ubi celsa ratis, qua scandere gaudet
 Nobilis Ausoniæ Celer armipotentis alumnus. 20
 Nec quærenda diu: modo nam trans æquora terris
 Prima Dicarcheis Pharium gravis intulit annum:
 Prima salutavit Capreas, & margine dextro
 Sparfit Tyrrhenæ Mareotica vina Minervæ.
 Hujus utrumque latus molli præcingite gyro; 25
 Partitæque vices, vos stuppea tendite mali
 Vincula, vos summis annectite suppara velis,
 Vos Zephyris aperite sinus: pars transtra reponat,
 Pars demittat aquis curvæ moderamina puppis.

Sint, quibus exploret rupes gravis arte Molochus, 30
 Quæque secuturam religent post terga phaselon,
 Uncaque submersæ penitus retinacula vellant.
 Temperet hæc æstus, pelagusque inclinet ad ortus:
 Officio careat glaucarum nulla sororum. 34
 Huic multo Proteus, geminoque huic corpore Triton
 Prænatet, & subitis qui perdidit inguina monstris
 Glaucus, adhuc quoties patriis allabitur oris
 Littoream blanda feriens Anthedona cauda.
 Tu tamen ante omnes, diva cum matre Palæmon,
 Annue, si vestras amor est mihi pandere Thebas, 40
 Nec cano degeneri Phæbejum Amphiona plectro.
 Et pater, Aeolio frangit qui carcere ventos,
 Cui varii flatus, omnisque per æquora mundi
 Spiritus, ac hyemes nimbofaque nubila parent,
 Arctius objecto Borean, Eurumque, Notumque 45
 Monte premat: soli Zephyro sit copia cæli,
 Solus agat puppes, summasque supernatet undas
 Assiduus pelago, donec tua, turbine nullo,
 Lata Paretoniis assignet carbasa ripis.
 Audimur: vocat ipse ratem, nautasque morantes 50
 Increpat. ecce meum timido jam frigore pectus

Labitur, & nequeo, quamvis movet ominis horror,
 Claudere suspensos oculorum in margine fletus.
 Jamque ratem terris diviſit fune ſoluto
 Navita, & anguſtum dejecit in æquora pontem: 55
 Sævus ubi e puppi longo clamore magiſter
 Diſſipat amplexus, atque oſcula fida revellit,
 Nec longum cara licet in cervice morari.
 Attamen in terras e plebe noviffimus omni
 Ibo, nec egrediar niſi jam cedente carina. 60
 Quis rude, & abſciſſum miſeris animantibus æquor
 Fecit iter? ſolidæque pios telluris alumnos
 Expulit in fluctus, pelagoque immiſit hiantes?
 Audax ingenii; nec enim temeraria virtus
 Illa magis, ſummæ gelidum quæ Pelion Oſſæ 65
 Junxit, anhelantemque jugis bis preſſit Olympum.
 Uſque adeone parum lentas tranſire paludes,
 Stagnaque & anguſtos ſummittere pontibus amnes?
 Imus in abruptum, gentilesque undique terras
 Fugimus, exigua clauſi trabe, & aëre nudo. 70
 Inde furor ventis, indignatæque procellæ,
 Et cœli fremitus, & fulmina plura Tonanti.
 Ante rates, pigro torpebant æquora ſomno;

Nec ſpumare Thetis, nec ſpargere nubila fluctus
 Audebant; viſis tumæerunt puppibus undæ, 75
 Inque hominem ſurrexit hyems, tunc nubila Plias,
 Oleniumque pecus, ſolito tunc pejor Orion.
 Juſta queror: fugit ecce vagas ratis acta per undas
 Paulatim minor, & longe ſervantia vincit
 Lumina, tot gracili ligno complexa timores, 80
 Teque ſuper reliquos, te, noſtri pignus amoris,
 Portatura, Celer. Quos nunc ego pectore ſomnos,
 Quoſve queam perferre dies? quis cuncta paventi
 Nuntius, an facili te prætermiſerit unda
 Lucani rabida ora maris? num torva Carybdis 85
 Fluctuet, aut Siculi populatrix virgo profundi?
 Quos tibi currenti præceps ferat Adria mores?
 Quæ pax Carpathio? quali te ſubvehat aura
 Doris Agenorei furtis blandita juvenci?
 Sed merui queſtus: quid enim, te caſtra petente, 90
 Non vel ad ignotos ibam comes impiger Indos
 Cimmeriumque Chaos? ſtarem prope bellica regis
 Signa mei, ſeu tela manu, ſeu frena teneres,
 Armatis ſeu jura dares; operumque tuorum
 Et ſi non ſocius, certe mirator adeſſem. 95

Sic quondam magno Phœnix reverendus Achilli
 Littus ad Iliacum, Thybræaque Pergama venit
 Imbellis, tumidoque nihil juratus Atridæ,
 Cur nobis ignavus amor? sed pectore fido
 Nusquam abero, longisque sequar tua carbasa votis.
 Igi, Phoroneis quondam stabulata sub antris, 101
 Nunc regina Phari, numenque Orientis anhelis,
 Excipe multifono puppem Mareotida fistro:
 Ac juvenem egregium, Latius cui ductor Eoa
 Signa, Palæstinasque dedit frenare cohortes, 105
 Ipsa manu placida per limina festa, sacrosque
 Duc portus, urbesque tuas. te præside, noscat
 Unde paludosi sæcunda licentia Nili:
 Cur vada desidant, & ripa coërceat undas
 Cecropio stagnata luto: cur invida Memphis, 110
 Curve Terapnæi lasciviat ora Canopi:
 Cur servet Pharias Lethæus janitor aras;
 Vilia cur magnos æquent animalia Divos:
 Quæ sibi præsternat vivax altaria Phœnix:
 Quos dignetur agros, aut quo se gurgite Nili 115
 Mergat adoratus trepidis pastoribus Apis.
 Duc & ad Aemathios manes, ubi belliger urbis

Conditor Hyblæo perfusus nectare durat:
 Anguiferamque domum, blando qua merfa veneno
 Aëtias Aufonias fugit Cleopatra catenas. 120
 Usque & in Assyrias sedes, mandataque castra
 Prosequere, & Marti juvenem, dea, trade Latino.
 Nec novus hospes erit. puer hic sudavit in armis
 Notus adhuc tantum majoris munere clavi:
 Jam tamen & turmas facili prævertere gyro 125
 Fortis, & Eoas jaculo damnare sagittas.
 Ergo erit illa dies, qua te majora daturus
 Cæsar ab emerito jubeat discedere bello?
 At nos hoc iterum stantes in littore, vastos
 Cernemus fluctus, aliasque rogabimus auras. 130
 O tum quantus ego! aut quanta votiva movebo
 Plestra lyra! cum me magna cervice ligatum
 Attolles humeris, atque in mea pectora primum
 Incumbes e puppe novus, servataque reddes 134
 Colloquia, inque vicem medios narrabimus annos:
 Tu rapidum Euphraten, & regia Bactra, sacrasque
 Antiquæ Babylonis opes, & Zeugma, Latina
 Pacis iter: qua dulce nemus florentis Idumes;
 Qua pretiosa Tyros rubeat, qua purpura fuco

Sidoniis iterata cadis: ubi germine primum 140

Candida felices fudent opobalsama virgæ;

Ast ego, devictis dederim quæ busta Pelasgis,

Quæve laboratas claudat mihi pagina Thebas.

III. Lachrymæ Hetrusci.

Summa Deum Pietas, cujus gratissima cælo

Rara profanatas inspeçant numina terras,

Huc vittata comam, niveoque insignis amictu,

Qualis adhuc præsens, nullaque expulsa nocentum

Fraude, rudes populos atque aurea regna colebas,

Mitibus exequiis ades, & lugentis Hetrusci 6

Cerne pios fletus, laudataque lumina terge.

Nam quis inexpleto rumpentem pectora questu,

Complexumque rogos, incumbentemque favillis

Aspiciens, non aut primævæ funera plangi 10

Conjugis, aut nati modo pubescentia credat

Ora rapi flammis? pater est, qui fletur. adeste

Dique hominesque sacris. procul hinc, procul ite

nocentes;

Si cui corde nefas tacitum, fessique senectus

Longa patris; si quis pulsatae conscius unquam 15

Matris, & inferna rigidum timet Aeacon urna:

Infantes, castosque voco. tenet ecce seniles

Leniter implicitos vultus, sanctamque parentis

Caniciem spargit lachrymis, animæque supremum

Frigus amat: celeres genitoris filius annos, 20

(Mira fides) nigraeque putat properasse sorores.

Exultent placidi Lethæa ad flumina manes,

Elysiæ gaudete domus: date ferra per aras,

Festaque pallentes hilarent altaria lucos.

Felix, & nimium felix, plorataque nato 25

Umbra venit. longe Furiarum sibila, longe

Tergeminus custos. penitus via longa patefcant

Manibus egregiis. eat, horrendumque silentis

Accedat domini folium, grateque supremas

Perferat, & totidem juveni roget anxius annos. 30

Macte pio gemitu, dabimus solatia dignis

Luctibus, Aoniaeque tuo sacrabimus ultro

Inferias, Hetrusce, seni. tu largus Eoa

Germina, tu messes Cilicumque, Arabumque superbis

Merge rogis: ferat ignis opes hæredis, & alto 35

Aggere missuri nitido pia nubila cælo

Stipentur cineres; nos non arfura feremus

Munera; venturosque tuus durabit in annos,
 Me monstrante, dolor. neque enim mihi flere pa-
 rentem

Ignotum: similes gemui projectus ad ignes. 40

Ille mihi tua damna dies comescere cantu
 Suadet, & ipse tuli, quos nunc tibi confero, questus.
 Non tibi clara quidem, senior placidissime, gentis
 Linea, nec proavis demissum stemma: sed ingens
 Supplevit fortuna genus, culpamque parentum 45
 Occuluit. neque enim dominos de plebe tulisti;
 Sed quibus occasus pariter famulantur & ortus.
 Nec pudor iste tibi: quid enim terrisque poloque
 Parendi sine lege manet? vice cuncta reguntur,
 Alternisque premunt. propriis sub regibus omnis 50
 Terra: premit felix regum diademata Roma;
 Hanc ducibus frenare datum: mox crescit in illos
 Imperium Superis. sed habent & numina legem:
 Servit & astrorum velox chorus, & vaga servit
 Luna, nec injussæ toties redit orbita lucis. 55
 Et (modo si fas est æquare jacentia summis)
 Pertulit & sævi Tirynthius horrida regis
 Pacta, nec erubuit famulantis fistula Phœbi.

Sed

Sed neque barbaricis Latio transmissus ab oris:
 Smyrna tibi gentile solum, potusque verendo 60
 Fonte Meles, Hermique vadum, quo Lydius intrat
 Bacchus, & aurato reficit sua cornua limo.
 Læta dehinc series, variisque ex ordine curis
 Auctus honos, semperque gradus prope numina,
 semper
 Cæsareum coluisse latus, sacrisque Deorum 65
 Arcanis hæere datum. Tibereia primum
 Aula tibi, vix dum ora nova mutante juvena,
 Panditur. hic, annis multa super indole victis,
 Libertas oblata venit. nec proximus hæres,
 Immitis quamquam & furiis agitatus, abegit. 70
 Hunc & in Arctos tenuis comes usque pruinas
 Terribilem affatu passus visuque tyrannum
 Immanemque suis, ut qui metuenda ferarum
 Corda domant, mersasque jubent jam sanguine tacto
 Reddere ab ore manus, & nulla vivere præda. 75
 Præcipuos sed enim merito subvexit in actus
 Nondum stelligerum senior dimissus in axem
 Claudius, & longo transmittit habere nepoti.
 Quis Superos metuens pariter tot templa, tot aras,

Statius. T. II.

L

Promeruisse datur? summi Jovis aliger Arcas 80
 Nuntius: imbrifera potitur Thaumantide Juno:
 Stat celar obsequio iussa ad Neptunia Triton:
 Tu toties mutata ducum juga rite tulisti
 Integer, inque omni felix tua cymba profundo.
 Jamque piam lux alta domum, præcellaque toto 85
 Intravit fortuna gradu. jam creditur uni
 Sanctarum digestus opum, partaque per omnes
 Divitiæ populos, magnique impendia mundi.
 Quicquid ab auriferis eiecit Iberia fossis,
 Dalmatico quod monte nitet, quod messibus Afris
 Vertitur, æstiferi quicquid terit area Nili, 91
 Quodque legit mersus pelagi scrutator Eoi,
 Et Lacedæmonii pecuaria culta Galei,
 Perspicuæque nives, Massyllaque robora, & Indi
 Dentis honos: uni parent commissa ministro, 95
 Quæ Boreas, quæque Euris atrox, quæ nubilus
 Auster
 Invehit. Hybernos citius numeraveris imbres,
 Sylvarumque comas. Vigilis te, animique sagacis
 Exitus evolvit, quantum Romana sub omni
 Pila die, quantumque Tribus: quid templa: quid alti

Undarum cursus, quid propugnacula poscant 101
 Aequoris, aut longe series porrecta viarum:
 Quod Domini celsis niteat laquearibus aurum,
 Quæ Divum in vultus igni formanda liquefcet
 Massa; quid Ausonia scriptum crepet igne monetæ.
 Hinc tibi rara quies, animoque exclusa voluptas, 106
 Exiguæque dapas, & nunquam læsa profundo
 Cura mero. sed jura tamen genialia cordi,
 Et mentem vincire toris, & jungere festa
 Connubia, & fidos domino genuisse clientes. 110
 Quis sublime genus, formamque insignis Hetruscæ
 Nesciat? haudquaquam proprio mihi cognita visu,
 Sed decus eximium formæ par reddit imago
 Vultibus, & similis natorum gratia monstrat.
 Nec vulgare genus: fasces, summamque curulem 115
 Frater, & Ausonios enses, mandataque fidus
 Signa tulit, cum prima truces amentia Dacos
 Impulit, & magno gens est damnata triumpho.
 Sic quicquid patrio cessatum est sanguine, mater
 Reddidit, obscurumque latus clarescere vidit 120
 Connubio gavisa domus nec pignora longe:
 Quippe bis ad partus venit Lucina, manuque

Ipsa levi gravidos tetigit fecunda labores.
 Felix ah! si longa dies, si cernere vultus
 Natorum viridesque genas tibi iusta dedissent 125
 Stamina: sed media cecidere abrupta iuventa
 Gaudia, florentesque manu scidit Atropos annos,
 Qualia pallentes declinant lilia culmos,
 Pubentesque rosæ primos moriuntur ad Ausros,
 Aut uti verna novis expirat purpura pratis. 130
 Illa sagittiferi circumvolitastis, Amores,
 Funera, maternoque rogos unxistis amomo.
 Nec modus aut pennis laceris aut crinibus ignem
 Spargere, collectæque pyram struxere pharetra.
 Quas tunc inferias, aut quæ lamenta dedisses 135
 Maternis, Hetrusce, rogis, qui funera patris
 Haud matura putas, atque hos pius ingemis annos?
 Illum &, qui nutu superas nunc temperat arces,
 Progeniem claram terris partitus & astris,
 Latus Idumæi donavit honore triumphis: 140
 Dignatusque loco victricis & ordine pompæ
 Non vetuit, tenuesque nihil minuere parentes.
 Atque idem in cuneos populum cum duxit equestres,
 Mutavitque genus, lævæque ignobile ferrum

Exiit, & celsæ natorum æquavit honori. 145
 Dextra bis ostionis fluxerunt sæcula lustris,
 Atque ævi sine nube tenor. Quam dives in usus
 Natorum, totoque volens excedere censu,
 Testis adhuc largi nitor inde assuetus Hetrusci,
 Cui tua non humiles dedit indulgentia mores. 150
 Hunc siquidem amplexu semper revocante tenebas
 Blandus, & imperio nunquam pater: hujus honori
 Prærior ipse etiam gaudebat cedere frater.
 Quas tibi devoti juvenes pro patre renato,
 Summe ducum, grates, aut quæ pia vota rependant?
 Tu (seu tarda situ, rebusque exhausta senectus 156
 Erravit; seu blanda diu fortuna regressum
 Maluit) attonitum & venturi fulminis ictus
 Horrentem, tonitru tantum lenique procella
 Contentus monuisse senem: cumque horrida supra
 Aequora, curarum socius procul Itala rura 161
 Linqueret, hic molles Campani littoris oras,
 Et Diomedæas concedere jussus in arces,
 Atque hospes, non exul erat. nec plura moratus
 Romuleum referas iterum, Germanice, limen, 165
 Mœrentemque foves, inclinatosque penates

Eritis. Haud mirum, Ductor placidissime; quando
 Hæc est, quæ victis parcentia fœdera Cattis,
 Quæque suum Dacis donat clementia montem:
 Quæ modo Marcomanos post horrida bella, va-
 gosque 170
 Sauromatas Latio non est dignata triumpho.
 Jamque in fine dies, & inexorabile pensum
 Deficit. hic moesti pietas me poscit Hetrusci
 Qualia nec Siculæ moderantur carmina rupes,
 Nec fati jam certus olor, sævique marita 175
 Tereos. Heu quantis lassantem brachia vidi
 Planctibus, & prono fufum super oscula vultu!
 Vix famuli, comitesque tenent, vix arduus ignis
 Submovet. haud aliter gemuit perjuria Theseus
 Littore, qui falsis deceperat Aegea velis. 180
 Tunc immane gemens, fœdatusque ora, tepentes
 Affatur cineres: Cur nos, fidissime, linqvis
 Fortuna redeunte, pater? modo numina magni
 Præsidis, atque breves Superum pacavimus iras,
 Nec frueris; tantique orbatus muneris usu 185
 Ad Manes, ingrata, fugis. nec flectere Parcas,
 Aut placare malæ datur aspera numina Lethes?

Felix, cui magna patrem cervicæ vehenti
 Sacra Mycenæ patuit reverentia flammæ!
 Quique tener sævis genitorem Scipio Pœnia 190
 Abstulit, & Lydi pietas temeraria Lausi.
 Ergo & Theffalici conjux pensare mariti
 Funus, & immitem potuit Styga vincere supplex
 Thracius? ah quanto melius pro patre liceret!
 Non totus rapiere tamen, nec funera mittam 195
 Longius: hic manes, hic intra tecta tenebo.
 Tu custos, dominusque laris; tibi cuncta tuorum
 Parebunt. ego rite minor, semperque secundus:
 Assidue libabo dapes, & pocula sacris
 Manibus, effigiesque colam: te lucida faxes, 200
 Te similem doctæ referet mihi linea ceræ:
 Nunc eber, & fulvum vultus imitabitur aurum.
 Inde viam morum, longæque examina vitæ,
 Affatusque pios, monituraque somnia poscam.
 Talia dicentem genitor dulcedine læta 205
 Audit, & immites lente descendit ad umbras,
 Verbaque dilectæ fert narraturus Hetruscæ.
 Salve supremum, senior mitissime patrum,
 Supremumque vale: qui nunquam, sospite nato,

Triste Chaos, mœstique situs patiere sepulchri. 210
 Semper odoratis spirabunt floribus aræ,
 Semper & Assyrios felix bibet urna liquores,
 Et lachrymas, qui major honos. hic sacra litabit
 Manibus, eque tua tumulum tellure levabit.
 Nostra quoque, exemplo meritis, tibi carmina
 fanxit, 215
 Hoc etiam gaudens cinerem donasse sepulchro.

IV. Coma Flavii Earini.

Ite comæ, facilemque precor transcurrere pontum:
 Ite, coronato recubantes molliter auro:
 Ite, dabit cursus mitis Cytherea secundos,
 Placabitque Notos: fors & de puppe timenda
 Transferet, inque sua ducet super æquora concha. 5
 Accipe laudatos, juvenis Phœbeie, crines,
 Quos tibi Cæsareus donat puer: accipe lætus,
 Intonsaque ostende patri. sine dulce nitentes
 Comparet, atque diu fratris putet esse Lyæi.
 Forfan & ipse comæ nunquam labentis honorem 10
 Proferet, atque alio clausum tibi ponet in auro.
 Pergame, pinifera multum felicior Ida!

Illæ licet sacra placeat sibi nube rapinæ;
 (Nempe dedit Superis illum, quem turbida semper
 Juno videt, refugitque manum, nectarque recusat)
 At tu grata Deis, pulchroque insignis alumno, 16
 Misisti Latio placida quem fronte ministrum
 Juppiter Ausonius pariter, Romanaque Juno
 Aspiciunt, & uterque probant. Nec tanta potenti
 Terrarum Domino divum sine mente voluptas. 20
 Dicitur Idalios Erycis de vertice lucos
 Dum petit, & molles agitat Venus aurea cygnos,
 Pergameas intrasse domos, ubi maximus ægris
 Auxiliator adest, & festinantia sistens
 Fata salutifero mitis Deus incubat angui. 25
 Hic puerum egregiæ præclarum fidere formæ
 Ipsius ante Dei ludentem conspicit aram.
 Ac primum subita paulum decepta figura
 Natorum de plebe putat: sed non erat illi
 Arcus, & ex humeris nulla fulgentibus umbræ. 30
 Miratur puerile decus; vultumque, comasque
 Aspiciens, Tunc Ausonias, ait, ibis ad arces,
 Neglectus Veneri? tu fordida testæ, jugumque
 Servitii vulgare feras? procul absit: ego isti,

Quem meruit, formæ dominum dabo. vade age

 mecum, 35
 Vade puer; ducam volucris per sidera curru
 Donum immane duci: nec te plebeja manebunt
 Jura; Palatino famulus deberis amori.
 Nil ego, nil, fateor, toto jam dulce sub orbe
 Aut vidi, aut genui. cedat tibi Latmius ultro 40
 Sangariusque puer; quemque irrita fontis imago,
 Et sterilis consumpsit amor. te cœrula Nais
 Mallet, & apprensâ traxisset fortius urna.
 Tu, puer, ante omnes; solus formosior ille,
 Cui daberis. Sic orsa, leves secum ipsa per auras 45
 Tollit, olorinaque jubet confidere biga.
 Nec mora: jam Latii montes, veteresque penates
 Evandri, quos mole nova pater inclytus urbis
 Excolit, & summis æquat Germanicus astris.
 Tunc propior jam cura deæ, quæ forma capillis 50
 Optima, quæ vestis roseos accendere vultus
 Apta; quod in digitis, collo quod dignius aurum.
 Norat cœlestes oculos ducis, ipsaque tædas
 Junxerat, & plena dederat connubia dextra.
 Sic ornat crines, Tyrios sic fundit amictus; 55

Dat radios, ignemque suum. cessere priores
 Deliciæ, famulûmque greges: hic pocula magno
 Prima duci, myrrhasque graves, crystallaque portat
 Candidiore manu: crescit nova gratia Baccho.
 Care puer, Superis qui prælibare verendum 60
 Nectar, & ingentem toties contingere dextram
 Electus, quam nosse Getæ, quam tangere Persæ,
 Armenique, Indique petunt! O sidere dextro
 Edite, multa tibi divum indulgentia favit!
 Olim etiam, ne prima genas lanugo nitentes 65
 Carperet, & pulchræ fuscaret gratia formæ,
 Ipse Deus patriæ, celsam trans æquora liquit
 Pergamon. haud ulli puerum mollire potestas
 Credita; sed tacita juvenis Phœbeius arte
 Leniter, haud ullo concussum vulnere corpus 70
 De sexu transire jubet. tamen anxia curis
 Mordetur, puerique timet Cytherea dolores.
 Nondum pulchra ducis clementia cœperat ortu
 Intactos servare mares; nunc frangere sexum,
 Atque hominem mutare nefas; gavisaque solos 75
 Quos genuit, Natura videt; nec lege sinistra
 Ferre timent famulæ natorum pondera matres.

Tu quoque, nunc juvenis, genitus si tardius esses,
 Umbratusque genas, & adultos fortior artus,
 Non unum gaudens Phœbeja ad limina munus 80
 Misisses: patrias nunc vertex solus ad aras
 Naviget. hunc multo Paphie faturabat amomo,
 Hunc nova tergemina pectebat Gratia dextra.
 Huic & purpurei cedat coma faucia Nisi,
 Et quam Sperchio tumidus servabat Achilles. 85
 Ipsi, cum primum niveam præcerpere frontem
 Dæcretum est, humerosque manu nudare nitentes,
 Accurrunt teneri Paphia cum matre volucres,
 Expediuntque comas, & serica pectore ponunt
 Pallia. tunc junctis crinem incidere sagittis, 90
 Atque auro, gemmisque locant: rapit ipsa cadentes
 Mater, & arcanos iterat Cytherea liquores.
 Tunc puer e turba, manibus qui forte supinis
 Nobile gemmato speculum portaverat auro,
 Hoc quoque demus, ait; patriis nec gratius ullum 95
 Munus erit templis, ipsoque potentius auro.
 Tu modo fige aciem, & vultus hucusque relinque.
 Sic ait, & speculum reclusit imagine rapta.
 At puer egregius tendens ad sidera palmas:

His mihi pro donis, hominum mitissime custos, 100
 (Si merui) longa dominum renovare juventa,
 Atque orbi servare velis! hoc fidera mecum,
 Hoc undæ, terræque rogant. eat, oro, per annos
 Iliacos, Pyliosque simul: propriosque penates
 Gaudeat, & secum Tarpeja fenescere templa. 105
 Sic ait, & motas miratur Pergamas aras.

V. Ad Claudiam uxorem.

Quid mihi mœsta die, sociis quid noctibus, uxor,
 Anxia, pervigili ducis suspiria cura?
 Non metuo, ne læsa fides, aut pectore in isto
 Alter amor: nullis in te datur ire sagittis,
 (Audiat infesto licet hæc Rhamnusia vultu) 5
 Non datur. & si egomet patrio de littore raptus
 Quatuor emeritis per bella, per æquora, Iustis
 Errarem, tu mille procos intacta fugaras;
 Non intertextas commenta retexere telas, 9
 Sed sine fraude palam, thalamosque armata negasses.
 Dic tamen, unde alia mihi fronte & nubila vultu?
 Anne quod Euboicos fassus remeare penates
 Auguror, & patria senium componere terra?

Cur hoc triste tibi? certe lascivia cordi
 Nulla, nec aut rapidi mulcent te prælia Circi, 15
 Aut intrat sensus clamosi turba theatri;
 Sed probitas, & opaca quies, & sordida nunquam
 Gaudia. Quas autem comitem te rapto per undas?
 Quamquam, & si gelidas irem mansurus ad Arctos,
 Vel super Hesperia vada caligantia Thules, 20
 Aut septemgemini caput haud penetrabile Nili,
 Hortarere vias. Etenim tua (nempe benigna
 Quam mihi forte Venus junctam florentibus annis
 Servet, & in senium) tua, (quæ me vulnere primo
 Intactum thalamis, & adhuc juvenile vagantem 25
 Fixisti) tua frena libens, docilisque recepi;
 Et semel insertas non mutaturus habenas
 Usque premo. Ter me nitidas Albana ferentem
 Dona comas, sanctoque indutum Cæsaris auro
 Visceribus complexa tuis; fertisque dedisti 30
 Oscula anhela meis. Tu cum Capitolia nostræ
 Inficiata lyræ, sævum ingratumque dolebas
 Mecum victa Jovem: tu procurrentia primis
 Carmina nostra sonis, totasque in murmure noctes
 Aure rapis vigili: longi tu sola laboris 35

Conficia, cumque tuis crevit mea Thebais annis,
 Qualem te nuper Stygias modo raptus ad undas,
 Cum jam Lethæos audirem cominus amnes:
 Aspexi! tenuique oculos jam morte cadentes.
 Scilicet exhausti Lachesis mihi tempora fati 40
 Te tantum miserata dedit, Superique potentes
 Invidiam timuere tuam. post ista, propinquum
 Nunc iter, optatosque sinus comes ire moraris?
 Heu ubi nota fides, totque explorata per usus,
 Qua veteres Latias, Grajasque Hæcoidas æquas? 45
 Iisset ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)
 Penelope gavisa domos, si passus Ulysses.
 Quæta est Aegiale, quæta est Melibœa relinqui,
 Et quamquam sævi fecerunt Menada planctus.
 Nec minor his tu nosse fidem, firmamque maritis 50
 Reddere. Sic certe cineres, umbramque priorem
 Quæris adhuc: sic exequias amplexa canori
 Conjugis; ingentes iteras de pectore planctus,
 Jam mea. Nec pietas alia est tibi, curaque natæ:
 Sic ut mater amas, sic nunquam corde recedit 55
 Nata tuo, fixamque animi penetralibus imis
 Noctes, dieque tones. non sic Trachinia nidos

Alcyone vernos, non sic Philomela penates
 Circuit amplectens, animamque in pignora transfert.
 Heu nunc illa terit viduo quod sola cubili, 60
 Otia tam pulchræ terit infœcunda iuventæ:
 Sed venient plenis, venient connubia, tædis.
 Sic certe, formæque bonis, animique meretur:
 Sive chelyn complexa petit, seu voce paterna
 Discendum Musis sonat, & mea carmina flectit, 65
 Candida seu molli diducit brachia motu;
 Ingenium probitas, artemque modestia vincit.
 Nonne leves pueros, non te, Cytherea, pudebat
 Hoc cessare decus? Nec tantum Roma jugales
 Conciliare toros, festasque accendere tædas 70
 Fertilis; & nostra generi tellure dabuntur.
 Non adeo Vesuvinus apex, & flammea diri
 Montis hyems trepidas exhaustit civibus urbes:
 Stant, populisque vigent. Hic auspice condita
 Phœbo
 Tecta, Dicarchei portus, & littora mundi, 75
 Hospita: & hic magnæ tractus imitantia Romæ
 Quæ Capys advectis implevit mœnia Teucris.
 Nostra quoque haud propriis tenuis, nec rara colonis

Parthe-

Parthenope; cui mite solum trans æquora vectæ
 Ipse Dionea monstravit Apollo columba. 80
 Has ego te fedes (nam nec mihi barbara Thrace,
 Nec Libye natale solum) transferre laboro:
 Quas & mollis hyems, & frigida temperat æstas:
 Quas imbelle fretum torpentibus alluit undis.
 Pax securâ locis, & desidis otia vitæ, 85
 Et nunquam turbata quies, somnique peracti.
 Nulla foro rabies, aut strictæ jurgia legis,
 Morum jura; viris solum, & sine fascibus, æquum.
 Quid nunc magnificas species, cultusque locorum,
 Templaque, & innumeris spatia interstincta co-
 lumnis; 90
 Et geminam molem nudi tectique theatri,
 Et Capitolinis quinquennia proxima lustris;
 Quid laudem risus, libertatemque Menandri,
 Quam Romanus honos & Graja licentia miscent?
 Nec desunt variæ circum oblectamina vitæ: 95
 Sive vaporiferas, blandissima littora, Bajas,
 Enthea fatidicæ seu visere tecta Sibyllæ
 Dulce sit, Iliacoque jugum memorabile remo:
 Seu tibi Bacchei vineta madentia Gauri,
 Staius. T. II. M

Teleboumque domos; trepidis ubi dulcia nautis 100
 Lumina noctivagæ tollit Pharus æmula lunæ:
 Caraque non molli juga Surrentina Lyæo,
 Quæ meus ante alios habitator Pollius auget:
 Aenariæque lacus medicos, Statinalque renatas.
 Mille tibi nostræ referam telluris amores. 105
 Sed fatis hoc conjux, fatis hoc dixisse, creavit
 Me tibi, me focium longos astrinxit in annos:
 Nonne hæc amborum genitrix, altrixque videri
 Digna? sed ingratus qui plura adnecto, tuisque
 Moribus indubito: venies, carissima conjux, 110
 Præueniesque etiam: sine me tibi ductor aquarum
 Tybris, & armiferi sordebunt tecta Quirini.

P. PAPINII STATII
 SYLVARVM
 LIBER IV.

Staius Marcello suo salutem.

INVENI librum, Marcelle carissime, quem pietati
 tuæ dedicarem. Reor quidem aliter, quam invo-
 cato numine maximi Imperatoris, nullum opusculum
 meum cœpisse. Sed hic liber tres habet. Sequitur
 quarta, quæ ad honorem tuum pertinet. Primo
 autem septimum Germanici nostri consulatum ado-
 ravi. Secundo gratias egi sacratissimis ejus epulis
 honoratus. Tertio viam Domitianam miratus sum,
 quæ gravissimam arenarum moram exemit: cujus
 beneficio tu quoque maturius epistolam meam acci-
 pies, quam tibi in hoc libro a Neapoli scribo. Pro-
 ximum est lyricum carmen ad Septimum Severum,
 juvenem (uti scis) inter ornatissimos secundi ordi-

nis, tuum quidem etiam condiscipulum, sed mihi contra hoc quoque jus, artissime carum. Jam Vindictis nostri Herculem Epitrapezion, secundum honorem, quem de me, & de ipsis studiis meretur, imputare etiam tibi possum. Maximam Junium dignitatis & eloquentiæ nomine a nobis diligi, satis eram testatus epistola, quam ad illum de editione Thebaidos meæ publicavi. Sed nunc quoque eum reverti maturius e Dalmatia rogo. Juncta est Ecloga ad municipem meum Julium Menecratem, splendidum juvenem, & Pollii mei generum; cui gratulator, quod Neapolim nostram numero liberorum honestaverit. Plotio Grypho, majoris gradus juveni, dignius opusculum reddam, sed interim Hendecasyllabos, quos Saturnalibus una risimus, huic volumini inserui. Quare ergo plura in quarto Sylvarum, quam in prioribus? Ne se putent aliquid egisse, qui reprehenderunt (ut audio) quod hoc filii genus edidissent. Primum, supervacuum est dissuadere rem factam. Deinde, multa ex illis jam Domino Cæsari dederam; & quanto hoc plus est, quam edere? Exercere autem jocos non licet? si secreto,

inquit. Sed & Sphæromachias spectamus, & popularis lusus admittitur. novissime, quisquis ex meis invidus aliquid legit, statim se profiteretur adversum: itaque consilio ejus accedam? In summa nempe ego sum, qui traducor. Taceat, & gaudeat. Hunc tamen librum tu, Marcelle, defendes. Et, si videtur, hactenus: sin minus, reprehendemur.

I. Consulatus XVII imp. Augusti
Germanici.

LAETA bis octonis accedit purpura fastis
Cæsaris, insignemque aperit Germanicus annum,
Atque oritur cum sole novo, cum grandibus astris
Clarius ipse nitens, & primo major Eoo.
Exultent leges Latæ: gaudete curules; 5
Et septemgemino jactantior æthera pulset
Roma jugo: plusque ante alias Evandrius arces
Collis ovet. subiere novi Palatia fasces,
Et requiem bis sextus honos, precibusque receptis
Curia Cæsareum gaudet vicisse pudorem. 10
Ipse etiam immensi reparator maximus ævi
Attollit vultus, & utroque a limine grates

Janus agit: quem tu, vicina Pace ligatum,
 Omnia jussisti componere bella, novique
 In leges jurare fori. Levat ecce supinas 15
 Hinc atque inde manus, geminaque hæc voce pro-
 fatur:
 Salve, magne parens mundi, qui sæcula mecum
 Inlaurare paras: talem te cernere semper
 Mense meo tua Roma cupit: sic tempora nasci,
 Sic annos intrare decet. Da gaudia fastis 20
 Continuis; hos humeros multo sinus ambiat ostro,
 Et properata tuæ manibus prætexta Minervæ.
 Aspicias ut templis alius nitor, altior aris
 Ignis, & ipsa meæ tepeant tibi sidera brumæ. 24
 Moribus atque tuis gaudent turmæque, tribusque,
 Purpureique Patres; lucemque a consule ducit
 Omnis honos. quid tale, precor, prior annus habebat?
 Dic age, Roma potens, & mecum longa Vetustas
 Dinumera fastos; nec parva exempla recense,
 Sed quæ sola meus dignetur vincere Cæsar. 30
 Ter Latios deciesque tulit, labentibus annis,
 Augustus fasces; sed cæpit fero mereri.
 Tu juvenis prægressus avos. & quanta recusas,

Quanta vetas! flectere tamen; precibusque Senatus
 Permittes hanc sæpe diem. manet insuper ordo 35
 Longior, & totidem felix tibi Roma curules
 Terque quaterque dabit. mecum altera sæcula
 condes,

Et tibi longævi revocabitur ara Terenti.
 Mille trophæa feres; tantum permitte triumphos.
 Restat Bactra novis, restat Babylona tributis 40
 Frenari: nondum gremio Jovis Indica Laurus,
 Nondum Arabes, Seresque rogant; nondum omnis
 honorem

Annus habet, cupiuntque decem tua nomina menses.
 Sic Janus, clausoque libens se poste recepit.
 Tunc omnes patuere fores, latoque dederunt 45
 Signa polo; dominaque tibi, Rex magne, juventam
 Annuit, atque suos promisit Juppiter annos.

II. Eucharisticon ad imp. Aug. Germanicum Domitianum.

Regia Sidoniæ convivia laudat Elifæ,
 Qui magnum Aeneam Laurentibus intulit arvis;
 Alcinoique dapes mansuro carmine monstrat

Aequore qui multo reducem consumpsit Ulyffem.
 Ast ego, cui sacrae Cæsar nova gaudia cœnæ 5
 Nunc primum, dominaque dedit consurgere mensa,
 Qua celebrem mea vota lyra, quas solvere grates
 Sufficiam? non, si pariter mihi vertice lato
 Nectat adoratas & Smyrna & Mantua lauros,
 Digna loquar. mediis videor discumbere in astris 10
 Cum Jove, & Iliaca porrectum sumere dextra
 Immortale merum. steriles transmisimus annos,
 Hæc ævi mihi prima dies, hæc limina vitæ.
 Tene ego, regnator terrarum orbisque subacti
 Magne parens, te, spes hominum, te, cura deorum,
 Cerno jacens? datur hæc juxta, datur ora tueri 16
 Vina inter, mensasque, & non affurgere fas est?
 Tectum augustum, ingens, non centum insigne co-
 lumnis,
 Sed quantæ Superos cœlumque, Atlante remisso,
 Sustentare queant. stupet hoc vicina Tonantis 20
 Regia, teque pari lætantur sede locatum
 Numina, ne magnum properes escendere cœlum:
 Tanta patet moles, effusæque impetus aulae
 Liberior campi, multumque amplexus aperti

Aethereos, & tantum domino minor: ille penates 25
 Implet, & ingenti Genio iuvat. Aemulus illic
 Mons Libys, Iliacusque nitent, & multa Syene,
 Et Chios, & glauca certantia Doride saxa,
 Lunaque portandis tantum suffeeta columnis.
 Longa super species: fessis vix culmina prenda 30
 Visibus, auratique putes laquearia cœli.
 Hic cum Romuleos proceres, trabeataque Cæsar
 Agmina mille simul iussit discumbere mensis,
 Ipsa sinus accincta Ceres, Bacchusque laborant
 Sufficere. Aetherei felix sic orbita fluxit 35
 Triptolemi: sic vitifero sub palmite nudos
 Umbravit colles, & sobria rura Lyæus.
 Sed mihi non epulas, Indisque innixa columnis
 Robora Maurorum, famulasve ex ordine turmas;
 Ipsum, ipsum cupido tantum spectare vacavit 40
 Tranquillum vultu, & majestate serena
 Mulcentem radios, summittentemque modeste
 Fortunæ vexilla suæ. tamen ore nitebat
 Dissimulatus honos. talem quoque barbarus hostis
 Possit, & ignotæ conspectum agnoscere gentes. 45
 Non aliter gelida Rhodopes in valle recumbit

Dimissis Gradivus equis: sic lubrica ponit
 Membra Therapnæa resolutus gymnade Pollux:
 Sic jacet ad Gangen, Indis ululantibus, Evan:
 Sic gravis Alcides post horrida iussa reversus 50
 Gaudebat strato latus acclinare leoni.
 Parva loquor, nec dum æquo tuos, Germanice, vultus:
 Talis ubi Oceani finem, mensasque revisit
 Aethiopum, sacro diffusus nectare vultus,
 Dux superum, secreta jubet dare carmina Musas, 55
 Et Pallæos Phœbum laudare triumphos.
 Di tibi (namque animas sæpe exaudire minores
 Dicuntur) patriæ bis terque exire senectæ
 Annuerint fines! rata numina miseris astris,
 Templaque des, habilesque domos! sæpe annua
 pandas 60
 Limina, sæpe novo Janum lixtore salutes;
 Sæpe coronatis iteres quinquennia lustris!
 Qua mihi felices epulas, mensæque dedisti
 Sacra tuæ, talis longo post tempore venit
 Lux mihi, Trojanæ qualis sub collibus Albæ 65
 Cum modo Germanas acies, modo Dacæ sonantem
 Prælia, Palladio tua me manus induit auro.

III. Via Domitiana.

Quis duri silicis, gravisque ferri
 Immanis sonus æquori propinquum
 Saxosæ latus Appiæ replevit?
 Certe non Libycæ sonant catervæ,
 Nec dux advena, pejerante bello, 5
 Campanos quatit inquietus agros:
 Nec frangit vada, montibusque cæsis
 Inducit Nero sordidas paludes.
 Sed qui limina bellicosa Jani
 Justis legibus, & foro coronat: 10
 Qui castæ Cereri diu negata
 Reddit jugera, sobriasque terras:
 Qui fortem vetat interire sexum;
 Et Censor prohibet mares adultos
 Pulchræ supplicium timere formæ: 15
 Qui reddit Capitolio Tonantem;
 Et Pacem propria domo reponit.
 Qui genti patriæ futura semper
 Sancit limina, Flaviumque culmen;
 Hic scenis populi vias gravatas, 20

Et campis iter omne detinentes,
 Longos eximit ambitus, novoque
 Injēctū solidat graves arenas;
 Gaudens Euboicæ domum Sibyllæ,
 Gauranosque sinus, & æstuantēs 25
 Septem montibus admovere Bajas.
 Hic quondam piger axe vectus uno
 Nutabat cruce pendula viator;
 Sorbebatque rotas maligna tellus,
 Et plebs in mediis Latina campis 30
 Horrebat mala navigationis:
 Nec cursus agiles, sed impeditum
 Tardabant iter orbitæ tacentes,
 Dum pondus nimium querens sub alta
 Repit languida quadrupes statera: 35
 At nunc, quæ solidum diem terebat,
 Horarum via facta vix duarum.
 Non tenæ volucrum per astra pennæ,
 Nec velocius ibitis, carinæ.
 Hic primus labor inchoare fulcos, 40
 Et rescindere limites, & alto
 Egestu penitus cavare terras;

Mox, haustas aliter replere fossas,
 Et summo gremium parare dorso,
 Ne nutent sola, ne maligna sedes, 45
 Et pressis dubium cubile faxis.
 Tunc umbonibus hinc & hinc coactis,
 Et crebris iter alligare gomphis.
 O quantæ pariter manus laborant!
 Hi cædunt nemus, exuuntque montes, 50
 Hi ferro scopulos trabesque levant;
 Illi faxa ligant, opusque texunt
 Costo pulvere, fordidoque toptho:
 Hi siccant bibulas manu lacunas,
 Et longe fluvios agunt minores. 55
 Hæ possent & Athon cavare dextræ,
 Et mæstum pelagus gementis Helles
 Intercludere ponte non natanti.
 His parvus (Lechiæ nisi vetarent)
 Inous freta miscuisset Isthmos. 60
 Fervent littora, nobilesque sylvæ;
 It longus medias fragor per urbes:
 Atque echo simul hinc & inde fractam
 Gauro Massicus uvifer remittit.

Miratur sonitum quieta Cyme, 65
 Et Literna palus, pigerque Savo.
 At flavum caput, humidumque late
 Crinem mollibus impeditus ulvis
 Vulturus levat ora, maximoque
 Pontis Cæsarei reclinis arcu 70
 Raucis talia faucibus redundat:
 Camporum bone conditor meorum,
 Qui me vallibus aviis refusum
 Et ripas habitare nescientem
 Recti legibus alvei ligasti: 75
 Et nunc ille ego turbidus, minaxque,
 Vix passus dubias prius carinas,
 Jam pontem fero, perviusque calcor;
 Qui terras rapere, & rotare sylvas
 Assueram (pudet), Amnis esse cœpi: 80
 Sed grates ago strictus, atque tanti est,
 Quod sub te duce, te iubente, cessi;
 Quod tu maximus arbiter, meæque
 Victor perpetuus legere ripæ.
 Et nunc limite me colis beato, 85
 Nec fordere finis, malumque late

Deterges sterilis soli pudorem;
 Ne me pulvereum, gravemque cœno
 Tyrrheni sinus obruat profundi;
 (Qualis Cinyphius tacente ripa, 90
 Pœnos Bagrada serpit inter agros)
 Sed talis ferar, ut nitente cursu
 Tranquillum mare proximumque possim
 Puro gurgite provocare Lyrim.
 Hæc Amnis: pariterque se levarat 95
 Ingenti plaga marmorata dorso:
 Hujus janua, prosperumque limen
 Arcus, belligeri Ducis trophæis
 Et totis Ligurum nitens metallis,
 Quantus nubila qui coronat imbri. 100
 Illic flectitur excitus viator;
 Illic Appia se dolet relinquî.
 Tunc velocior, acriorque cursus,
 Tunc ipsos juvat impetus jugales.
 Ceu fessis ubi remigum lacertis 105
 Primæ, carbasa ventilatis, auræ.
 Ergo omnes, age, quæ sub axe primo
 Romani colitis fidem parentis,

Prono limite commeate gentes.
 Eoæ citius venite laurus; 110
 Nil obstat cupidis, nihil moratur.
 Qui primo Tyberim reliquit ortu,
 Primo vespere navigat Lucrinum.
 Sed quam sine viæ recentis imo,
 Qua monstrat veteres Apollo Cumas, 115
 Albam crinibus, infulisque cerno?
 Visu fallimur? an sacris ab antris
 Profert Chalcidicas Sibylla laurus?
 Cedamus; Chely, jam repone cantus:
 Vates sanctior incipit: tacendum est, 120
 En! & colla rotat, novisque late
 Bacchatur spatiis, viamque replet.
 Tunc sic virgineo profatur ore:
 Dicebam, veniet (manete campi,
 Atque amnis) veniet, favente cælo, 125
 Qui fœdum nemus & putres arenas
 Celsis pontibus, & via levabit.
 En! hic est Deus; hunc jubet beatis
 Pro se Juppiter imperare terris:
 Quo non dignior has subit habenas, 130
 Ex

Ex quo, me duce, præcios Averni
 Aeneas, avide futura quærens,
 Lucos & penetravit, & reliquit.
 Hic paci bonus, hic timendus armis,
 Natura melior, potentiorque. 135
 Hic si flammiferos teneret axes,
 Largis, India, nubibus maderet,
 Undaret Libye, teperet Hæthus.
 Salve, dux hominum, & parens deorum,
 Prævisum mihi, cognitumque numen. 140
 Nec jam putribus evoluta chartis
 Solenni prece quindecim virorum
 Perlustra mea dicta; sed canentem
 Ipsam cominus (ut mereris) audi:
 Vidi quam seriem morantis ævi 145
 Pronectant tibi candidæ sorores.
 Magnus te manet ordo sæculorum:
 Natis longior abnepotibusque,
 Annos perpetua geres juventa,
 Quos fertur placidos obisse Nestor, 150
 Quos Titonia computat senectus,
 Et quantos ego Delium poposci.

Juravit tibi jam nivalis Artios;
Nunc magnos Oriens dabit triumphos.

Ibis qua vagus Hercules, & Evan, 155

Ultra sidera, flammeumque solem,

Et Nili caput, & nives Atlantis:

Et laudum cumulo beatus omni

Scandes belliger, obviosque currus:

Donec Troicus ignis, & renata: 160

Tarpejus Pater intonabit aulæ;

Hæc donec via, te regente terras,

Annosa magis Appia fenescat.

IV. Ad Victorium Marcellum epistola.

Curre per Euboicos non segnis, epistola, campos;

Hæc ingressa vias, qua nobilis Appia crescit

In latus, & molles solidus premit agger arenas.

Atque ubi Romuleas velox penetraveris arces,

Continuo dextras flavi pete Tybridis oras, 5

Lydia qua penitus stagnum navale coërcet

Ripa, suburbanisque vadum prætexitur hortis.

Illic egregium formaque animisque videbis

Marcellum, & celso præsignem vertice nosces.

Cui primum solito vulgi de more salutem, 10

Mox inclusa modis hæc reddere verba memento:

Jam terras velucemque polum fuga veris aquosi

Laxat, & Icaris cœlum latratibus urit:

Ardua jam densæ rarescunt mœnia Romæ,

Hos Præneste sacrum, nemus hos glaciale Dianæ, 15

Algidus aut horrens, aut Tuscula protegit umbra:

Tiburis hi lucos, Anienaue frigora captant.

Te quoque clamosæ quænam plaga mitior urbi

Subtrahit? æstivos quo decipis aëre soles? 19

Quid, tuus ante omnes, tua cura potissima Gallus,

Nec non noster amor, (dubium morumne probandus

Ingeniive bonis) Latiis æstivat in oris?

Anne metalliferæ repetit jam mœnia lunæ

Tyrrhenasque domos? quod si tibi proximus hæret,

Non ego nunc vestro procul a sermone recedo 25

Certum est: inde sonus geminas mihi circuit aures.

Sed tu, dum nimio possessa Hyperione flagrat

Torva Cleonæi juba sideris, exue curis

Pectus, & assiduo temet furare labori.

Et fontes operit pharetras, arcumque retendit 30

Parthus; & Elæis auriga, laboribus actos,

Alpheo permulcet equos: & nostra fatiscit
 Laxaturque chelys. vires instigat, alitque
 Tempestiva quies: major post otia virtus.
 Talis cantata Briseïde venit Achilles 35
 Acrior, & positis erupit in Hectora plectris.
 Te quoque flammabit tacite repetita parumper
 Desidia, & solitos novus exultabis in actus.
 Certe jam Latæ non miscent jurgia leges,
 Et pacem piger annus habet; messesque reversæ 40
 Dimisere forum. Nec jam tibi turba reorum
 Vestibulo, querulique rogant exire clientes.
 Cessat centeni moderatrix judicis hasta,
 Qua tibi sublimi jam nunc celeberrima fama
 Eminet, & juvenes facundia præterit annos. 45
 Felix curarum! cui non Heliconia cordi
 Serta, nec imbelles Parnasi e vertice laurus:
 Sed viget ingenium, & magnos accinctus in usus
 Fert animus quascunque vices. nos otia vitæ
 Solamur cantu, ventosaque gaudia famæ 50
 Quærimus. En egomet somnum, & geniale secutus
 Littus, ubi Aufonio se condidit hospita portu
 Parthenope, tenues ignavo pollice chordas

Pulso, Maroneique sedens in margine templi
 Sumo animum, & magni tumulis ad canto magistris:
 At tu, si longi cursum dabit Atropos ævi, 56
 (Detque, precor) Latique ducis si numina pergant,
 (Quem tibi posthabito studium est coluisse Tonante,
 Quique tuos alio subtexit munere fasces,
 Et spatia obliquæ mandat renovare Latina) 60
 Forfitan Aufonias ibis frenare cohortes,
 Aut Rheni populos, aut nigræ littora Thules,
 Aut Istrum servare latus, metuendaque portæ
 Limina Caspiacæ. nec enim tibi sola potentis
 Eloquii virtus; sunt membra accommoda bellis, 65
 Quique gravem tardi subeant thoraca lacerti.
 Seu campo pedes ire paras, est agmina supra
 Nutaturus apex; seu frena sonantia flectes,
 Serviet asper equus. nos facta aliena canendo
 Vergimur in senium: propriis tu pulcher in armis 70
 Ipse canenda geres, patriæque exempla parabis.
 Magna geres, dignosque etiamnum belliger actus
 Poscit avus, præstatque domi novisse triumphos.
 Surge agedum, juvenemque puer deprende parentem,
 Stemmata materno felix, virtute paterna. 75

Jam te blanda sinu Tyrio sibi gloria felix
 Educat, & cunctas gaudet spondere curules.
 Hæc ego Chalcidicis ad te, Marcelle, sonabam
 Littoribus, fractas ubi Vesbius egerit iras,
 Aemula Trinacriis volvens incendia flammis. 80
 Mira fides! credetne virum ventura propago,
 Cum segetes iterum, cum jam hæc deserta virebunt,
 Infra urbes populosque premi, proavitaque toto
 Rura abiissa mari? nec dum letale minari
 Cessat apex. procul ista tuis, Tifata, Teate, 85
 Nec Marrucinos agat hæc insania montes.
 Nunc si forte meis quæ sint exordia Musis
 Scire petis, jam Sidonios emensa labores
 Thebais optato collegit carbasa portu:
 Parnassique jugis, sylvaque Heliconide festis 90
 Thura dedit flammis, & virginis exta iuvenæ,
 Votiferaque meas suspendit ab arbore vittas.
 Nunc vacuos crines alio subit insula nexu:
 Troja quidem, magnæque mihi tentatur Achilles;
 Sed vocat arcitenens alio pater, armaque monstrat
 Ausonii majora ducis. trahit impetus illo 96
 Jam pridem, retrahitque timor. stabantne sub illa

Mole humeri? an magno vincetur pondere cervix?
 Dic, Marcelle, feram? fluctus an sueta minores
 Nosse ratis, nondum Ioniis credenda periclis? 100
 Jamque vale, & penitus voti tibi vatis amorem
 Corde exire veta. nec enim Tirynthius almæ
 Pectus amicitia. cedit tibi gloria fidi
 Theseos, & lacerum qui circa mœnia Trojæ
 Priamidem, cæso solatia traxit amico. 105

V. Lyricum ad Sept. Severum.

Parvi beatus ruris honoribus,
 Qua prisca Teucros Alba colit lares,
 Fortem atque facundum Severum
 Non solitis fidibus saluto.
 Jam trux ad Arctos Parrhasias hyems 5
 Concessit altis obruta Solibus:
 Jam pontus, ac tellus renident,
 Jam Zephiris Aquilo refractus.
 Nunc cuncta Veris frondibus annuis
 Crinitur arbor; nunc volucrum novi 10
 Questus, inexpertumque carmen,
 Quod tacita statuere bruma.

Nos parca tellus, pervigil & focus,
 Culmenque multo lumine fordidum
 Solantur, exemptusque testa, 15
 Qua modo ferbuerat Lyæus.
 Non mille balant lanigeri greges,
 Nec vacca dulci mugit adultero:
 Unique (si quando) canenti
 Mutus ager domino reclamatione. 20
 Sed terra primis post patriam mihi
 Dilecta curis: huic mea carmina
 Regina bellorum virago
 Cæsareo peraravit auro.
 Cum tu sodalis dulce periculum 25
 Connifus omni pectore tolleres;
 Ut Castor ad cunctos tremebat
 Bebryciæ strepitus arenæ.
 Tene in remotis Syrtibus avia
 Leptis creavit? jam feret Indicas 30
 Messes, odoratisque rara
 Cinnama præripiet Sabæis.
 Quis non in omni vertice Romuli
 Reptasse dulcem Septimium putet?

Quis fonte Juturnæ, relictis 35
 Uberibus, neget esse pastum?
 Hæc mira virtus. protinus Ausonum
 Portus, vadosa nescius Africæ
 Intrat, adoptatusque Thuscis
 Gurgitibus puer innatasti. 40
 Hic parvus, inter pignora Curia,
 Contentus arcto lumine purpuræ,
 Crescis; sed immensos labores
 Indole patricia secutus.
 Non sermo Pœnus, non habitus tibi, 45
 Externa non mens: Italus, Italus.
 Sunt urbe Romanisque turris,
 Qui Libyam deceant alumni?
 Est & frementi vox hilaris foro,
 Venale sed non eloquium tibi; 50
 Ensisque vagina quiescit,
 Stringere ni jubeant amici.
 Sed rura cordi sapius & quies,
 Nunc in paternis sedibus & solo
 Vejente, nunc frondosa supra 55
 Hernica, nunc Curibus vetustis.

Hic plura pones, vocibus & modis
 Passim solutis: sed memor interim
 Nostri, verecundo latentem
 Barbiton ingemina sub antro. 60

VI. Hercules Epitrapezios Nonii

Vindicis.

Forte remittentem curas, Phœboque levatum
 Pectora, cum patulis tererem vagus otia septis
 Jam moriente die, rapuit me cœna benigni
 Vindicis. hæc imos animi perlapsa recessus
 Inconsumpta manet. neque enim ludibria ventris 5
 Haufimus, aut epulas diverso e sole petitas,
 Vinaque perpetuis ævo certantia fastis.
 Ah miseri! quos nosse iuvat, quid Phasidis ales
 Distet ab hyberna Rhodopes grue: quis magis anser
 Extæ ferat: cur Thuscus aper generosior Umbro; 10
 Lubrica qua recubent conchylia mollius alga.
 Nobis verus amor, medioque Helicone petitus
 Sermo, hilaresque joci brumalem absumere noctem
 Suaferunt, mollemque oculis expellere somnum;
 Donec ab Elysiis prospexit sedibus alter 15

Castor, & hesternas risit Titonia mensas.
 O bona nox! junctaque utinam Tirynthia luna!
 Nox & Erythræis Thetidis signanda lapillis,
 Et memoranda diu, geniumque habitura perennem.
 Mille ubi tunc species ærisque eborisque vetusti,
 Atque locuturas mentito corpore ceras 21
 Edidici. Quis namque oculis certaverit usquam
 Vindicis, artificum veteres agnoscere ductus,
 Et non inscriptis auctorem reddere signis?
 Hic tibi quæ docto multum vigilata Myroni 25
 Aera, laboriferi vivant quæ marmora cœlo
 Praxitelis, quod ebur Pisæo pollice rasum,
 Quod Polycletæis iussu est spirare caminis,
 Linea quæ veterem longe fateatur Apellem,
 Monstrabit: namque hæc, quoties chelyn exiit ille,
 Desidia est; hic Aoniis amor avocatur antris. 31
 Hæc inter, castæ Genius tutelaque mensæ
 Amphitryoniades, multo mea cepit amore
 Pectora, nec longo satiavit lumina visu:
 Tantus honos operi, finesque inclusa per arctos 35
 Majestas! Deus ille, Deus; seseque videndum
 Indulsi, Lysippe, tibi, parvulusque videri

Sentirique ingens. & cum mirabilis intra
 Stet mensura pedem, tamen exclamare libebit,
 (Si visus per membra feras) hoc pectore pressus 40
 Vastator Nemees; hæc exitiale ferebant
 Robur, & Argoos frangebant brachia remos.
 Hoc spatio, tam magna, brevi, mendacia formæ!
 Quis modus in dextra, quanta experientia docti
 Artificis curis, pariter gestamina mensæ 45
 Fingere, & ingentes animo versare colossos?
 Tale nec Idæis quicquam Telchines in antris,
 Nec solidus Brontes, nec qui polit arma deorum
 Lemnius, exigua potuisset ludere massa.
 Nec torva effigies, epulisque aliena remissis; 50
 Sed qualem parci domus admirata Molorchi,
 Aut Aleæ lucis vidit Tegeæa sacerdos:
 Qualis & Oetæis emissus in astra favillis
 Nectar adhuc torva lætus Junone bibebat:
 Sic mitis vultus, veluti de pectore gaudens 55
 Horterur mensas. tenet hæc marcentia fratris
 Pocula, adhuc sævæ meminit manus altera cædis;
 Sustinet occultum Nemeæo tegmine saxum.
 Digna operi fortuna sacro: Pellæus habebat

Regnator lætis numen venerabile mensis, 60
 Et comitem occasus secum portabat & ortus:
 Prenabatque libens modo qua diademata dextra
 Abstulerat dederatque, & magnas verterat urbes.
 Semper ab hoc animos in crastina bella petebat,
 Huic acies victor semper narrabat opimas, 65
 Sive catenatos Bromio detraxerat Indos,
 Seu clausam magna Babylona refrugerat hasta,
 Seu Pelopis terras libertatemque Pelasgam
 Obruerat bello: magnoque ex agmine laudum
 Fertur Thebanos tantum excusasse triumphos. 70
 Ille etiam, magnos fatis rumpentibus actus,
 Cum traheret letale merum, jam mortis opaca
 Nube gravis, vultus alios in numine caro
 Aeraque supremis timuit sudantia mensis.
 Mox Nasamoniaco decus admirabile regi 75
 Possessum; fortique Deo libavit honores
 Semper atrox dextra perjuroque ense superbus
 Annibal. Italicæ perfusum sanguine gentis,
 Diraque Romuleis portantem incendia testis
 Oderat, & cum epulas, & cum Lenæa dicaret 80
 Dona, Deus castris mœrens comes isse nefandis.

Præcipue cum sacrilegus face miscuit arces
 Ipius, immeritæque domos ac templa Sagunti
 Polluit, & populis furias immisit honestas.
 Nec post Sidonii lethum ducis ære potita 85
 Egregio plebeja domus: convivia Syllæ
 Ornabat, semper claros intrare penates
 Assuetum, & felix dominorum stemmate signum.
 Nunc quoque (si mores, humanaque pectora curæ
 Nosse Deis) non aula quidem, Tirynthie, nec te 90
 Regius ambit honos: sed casta, ignaraque culpæ
 Mens domini, cui prisca fides, cœptæque perenne
 Fœdus amicitia. scit adhuc florante sub ævo
 Par magnis Vestinus avis, quem nocte dieque
 Spirat, & in caræ vivit complexibus umbræ. 95
 Hic igitur tibi læta quies, fortissime Divum
 Alcide: nec bella vides pugnasque feroces,
 Sed chelyn, & vittas, & amantes carmina laurus.
 Hic tibi solenni memorabit carmine, quantus
 Iliacas Geticasque domos, quantusque nivalem 100
 Strymphon, quantusque jugis Erimanthon aquosis
 Terrueris: quem te pecoris possessor Iberi,
 Quem tulerit sævæ Mareoticus arbiter aræ.

Hic penetrata tibi, spoliataque limina mortis
 Conciuet, & flentes Libya, Scythiæve puellas. 105
 Nec te regnator Macetum, nec barbarus unquam
 Annibal, aut sævi posset vox horrida Sullæ
 His celebrare modis. certe tu muneris auctor
 Non aliis malles oculis, Lyfippe, probari.

VII. Lyricum ad Maximum Junium.

Jamdiu lato spatiosa campo
 Fortis heroos Erato labores
 Differ: atque ingens opus in minores
 Contrahe gyros.
 Tuque regnator Lyricæ cohortis
 Da novi paulum mihi jura plectri,
 Si tuas cantu Latio sacravi,
 Pindare, Thebas.
 Maximo carmen tenuare tento:
 Nunc ab intonsa capienda myrto 10
 Serta; nunc major fitis; & bibendus
 Castior amnis.
 Quando te dulci Latio remittent
 Dalmatæ montes? ubi Dite viso

Pallidus fossor redit, erutoque 15

Concolor auro.

Ecce me natum propiore terra

Non tamen portu retinent amœno

Desides Bajæ, liticenve notus

Hæstoris armis. 20

Torpor est nostris sine te Camœnis;

Tardius fueto venit ipse Thymbrae

Rektor, & primis meus ecce metis

Hæret Achilles.

Quippe, te fido monitore, nostra 25

Thebais multa cruciata lima

Tentat audaci fide Mantuanæ

Gaudia famæ.

Sed damus lento veniam, quod alma

Prole fundasti vacuos penates. 30

O diem lætum! venit ecce nobis

Maximus alter.

Orbitas omni fugienda nifu,

Quam premit votis inimicus hæres,

Optimo poscens (pudet heu) propinquum 35

Funus amico.

Orbi-

Orbitas nullo tumulata fletu.

Stat domo capta cupidus superstes

Imminens leti spoliis, & ipsum

Computat ignem. 40

Duret in longum generosus infans:

Perque non multis iter expeditum

Crescat in mores patrios, avumque

Provocet actis!

Tu tuos parvo memorabis enses, 45

Quos ad Eoum tuleris Orontem

Signa frenatæ moderatus alæ

Castore dextro.

Ille, ut invicti rapidum secutus

Cæsaris fulmen, refugis amaram 50

Sarmatis legem dederit, sub uno

Vivere cælo.

Sed tuas artes puer ante discat,

Omne quis mundi senium remensus,

Orsa Sallusti brevis & Timavi 55

Reddis alumnum.

VIII. Ad Julium Menecratem ob prolem.

Pande fores Superum, vittataque templa Sabæis
 Nubibus, & pecudum fibris spirantibus imple
 Parthenope: clari genus ecce Menecratis auget
 Tertia jam soboles: procerum tibi nobile vulgus
 Crescit, & infani solatur damna Vesuvi. 5
 Nec solum festas secreta Neapolis aras
 Ambiat: & focii portus, dilecta que mitis
 Terra Dicarchei, nec non plaga cara madenti
 Surrentina Deo fertis altaria cingat;
 Materni qua littus avi, quem turba nepotum 10
 Circuit, & similes contendit reddere vultus.
 Gaudeat & Libyca præsignis avunculus hasta:
 Quæque sibi genitos putat, attollitque benigno
 Polla sinu. maeste ô juvenis, qui tanta merenti
 Lumina das patriæ. dulci tremit ecce tumultu 15
 Tot dominis clamata domus. procul atra recedat
 Invidia, atque alio liventia pectora flectat.
 His senium, longæque decus Virtutis, & alba
 Atropos, & patrius lauros promisit Apollo.
 Ergo quod Ausoniæ pater augustissimus urbis 20

Jus tibi tergemina dederat lætabile prolis,
 Omen erat. venit toties Lucina, piæque
 Intravit repetita larem. Sic fertilis, oro,
 Stet domus, & donis nunquam mutata sacratæ.
 Maeste, quod & proles tibi sæpius aucta virili 25
 Robore; se juveni lætam dat virgo parenti:
 Aptior his virtus, citius dabit illa nepotes.
 Qualis maternis Helene jam digna palæstris
 Inter Amyclæos reptabat candida fratres:
 Vel qualis cæli facies, ubi nocte serena 30
 Admovere jubar mediæ duo sidera lunæ.
 Sed queror haud faciles, juvenum rarissime, questus,
 Irascorque etiam, quantum irascuntur amantes.
 Tantane me decuit vulgari gaudia fama
 Noscere? cumque tibi vagiret tertius infans, 35
 Protinus ingenti non venit nuntia cursu
 Littera, quæ festos cumulare altaribus ignes,
 Et redimire chelyn, postesque ornare juberet,
 Albanoque cadum sordentem promere fumo,
 Et cantu signare diem? sed tardus inersque 40
 Nunc demum mea vota cano. tua culpa, tuusque
 Hic pudor. ulterius sed enim producere questus

Non licet: en hilari circumstat turba tuorum,
 Defensatque patrem, quem non hoc agmine vincas?
 Di Patrii, quos auguriis super æquora magnis 45
 Littus ad Ausonium devexit Abantia classis;
 Tu, ductor populi longe emigrantis, Apollo,
 Cujus adhuc volucrem læva cervice fedentem
 Respiciens blande felix Eumelis adorat:
 Tuque, Aetæa Ceres, cursu cui semper anhelò 50
 Votivam taciti quassamus lampada mystæ:
 Et vos, Tyndaridæ, quos non horrenda Lycurgi
 Taygeta, umbrosæque magis colvere Therapnæ,
 Hos cum plebe sua patrii servate Penates.
 Sint, qui fessam ævo crebrisque laboribus urbem 55
 Voce opibusque juvent, viridique in nomine fervent.
 His placidos genitor mores, largumque nitorem
 Monstret avus; pulchræ studium virtutis uterque.
 Quippe & opes & origo sinunt, hanc, lampade
 prima
 Patritias intrare fores; hos, pube sub ipsa 60
 (Si modo prona bonis invicti Cæsaris adsint
 Numina) Romulei limen pulsare senatus.

IX. Risus Saturnalitiis ad Plotium.

Est sane jocus iste, quod libellum
 Misisti mihi, Griphe, pro libello.
 Urbanum tamen hoc potest videri,
 Si post hoc aliquid mihi remittas:
 Nam si ludere, Griphe, perseveras, 5
 Non ludis. licet, ecce, computemus:
 Noster purpureus, novusque charta,
 Et binis decoratus umbilicis,
 Præter me, mihi constitit decussi.
 Tu rosam tineis, situque putrem, 10
 Quales aut Libycis madent olivis,
 Aut thus Niliacum, piperve servant,
 Aut Byzantiacos colunt lacertos;
 Nec saltem tua dista continentem,
 Quæ trino juvenis foro tonabas, 15
 Aut centum prope iudices, prius quam
 Te Germanicus arbitrum sequenti
 Annosæ dedit, omniumque late
 Præfecit stationibus viarum;
 Sed Bruti senis oscitationes 20

De capsa miseri libellionis,
 Emptum plus minus aſſe Caiano,
 Donas. uſque adeo ne defuerunt
 Caſis pilea futa de lacernis?
 Vel mantilia, luridæve mappæ? 25
 Chartæ, Thebaicæve, caricæve?
 Nuſquam turbine conditus ruenti
 Prunorum globus, atque coſtanorum?
 Non ellychnia ſicca, non replictæ
 Bulborum tunicæ, nec ova tantum? 30
 Non leves alicæ, nec aſperum far?
 Nuſquam Cyniphiis vagata campis
 Curvarum domus uda cochlearum?
 Non lardum grave, debiliſve perna?
 Non Lucanica, non graves Phaliſci, 35
 Non ſal, oxygarumve, caſeuſve,
 Aut panes viridantis aphronitri,
 Vel paſſum pſythiis ſuis recoctum,
 Dulci defruta vel luſoſa cæno?
 Quantum vel dare cereos nitentes, 40
 Cultellum, tenueſve codicillos?
 Ollares, rogo, non licebat uvas,

Cumano patinas in orbe tortas,
 Aut unam dare ſyntheſin (quid horres?)
 Alborum calicum, atque caccaborum? 45
 Sed certa velut æquus in ſtatera,
 Nil mutas, ſed idem mihi rependis.
 Quid, ſi cum bene mane ſemicrudus
 Illatam tibi dixero ſalutem,
 Et tu me vicibus domi ſalutes? 50
 Aut cum me dape iuueris opima,
 Expectes ſimiles & ipſe cœnas?
 Iraſcor tibi, Griphe, ſed valebis:
 Tantum ne mihi, quo ſoles lepore,
 Et nunc hendecaſyllabos remittas. 55

P. PAPINII STATII
SYLVARVM

LIBER V.

Ad Abascantium.

OMNIBVS affectibus prosequenda sunt bona exempla, cum publice profint. Pietas, quam Priscillæ tuæ præstas, & morum tuorum pars est, & nulli non conciliare te, præcipue marito, potest. Uxorem enim vivam amare, voluptas est, defunctam religio. Ego tamen huic operi non ut unus e turba, nec tantum quasi officiosus affilui. amavit enim uxorem meam Priscilla, & amando fecit mihi illam probatiorem. post hoc ingratus sim, si lachrymas tuas transeo. Præterea, latus omne divinæ domus semper demereri pro mea mediocritate conitor. Nam qui bona fide deos colit, amat & sacerdotes. Sed quamvis propiorem nexum amicitiae tuæ

Jampridem cuperem, mallet tamen nondum intervenisse materiam.

I. Abascantii in Priscillam pietas.

SI manus aut similes docilis mihi fingere ceras,

Aut ebur, impressis aurumve animare figuris;

Hinc, Priscilla, tuo solatia grata marito

Conciperem. Namque egregia pietate meretur,

Ut vel Apellæo vultus signata colore,

Phidiaca vel nata manu, reddare dolenti:

Sic auferre rogis umbram conatur, & ingens

Certamen cum morte gerit, curasque fatigat

Artificum, inque omni te quærit amare metallo.

Sed mortalis honos, agilis quem dextra laborat. 10

Nos tibi, laudati juvenis rarissima conjux,

Longa, nec obscurum finem latura, perenni

Tentamus dare iusta lyra: modo dexter Apollo,

Quique venit juncto mihi semper Apolline Cæsar,

Annuat. Haud alio melius condere sepulchro. 15

Sera quidem tanto fruitur medicina dolori,

Altera cum volucris Phœbi rota torqueat annum:

Sed cum plaga recens, & adhuc in vulnere primo

Nigra domus questu, miseramque accessus ad aurem
 Conjugis orbat, tunc flere & scindere vestes 20
 Et famulos lassare greges, & vincere plactus,
 Fataque, & injustos rabidis pulsare querelis
 Cœlicolas, solamen erat. licet ipse levandos
 Ad gemitus sylvis comitatus & amnibus Orpheus
 Afforet, atque omnis pariter matertera vatem, 25
 Omnis Apollineus tegeter Bacchique sacerdos;
 Nil cantus, nil fila, deis pallentis Averni
 Eumenidumque audita comis, mulcere valent:
 Tantus in attonito regnabat pectore luctus! 29
 Nunc etiam ad plactus refugit jam plana cicatrix
 Dum canimus, gravibusque oculis uxorius instat
 Imber habentne pios etiamnum hæc lumina fletus?
 Mira fides! citius genitrix Sipyleia fertur
 Exhaustisse genas; citius Tithonida mœsti
 Deficient rores, aut exsiccata fatiscet 35
 Mater Achilleis hyemes affrangere bustis.
 Maeste animi: notat ista Deus, qui flectit habenas
 Orbis, & humanos propior Jove digerit actus;
 Mœrentemque videt, lectique arcana ministri 39
 Hinc etiam documenta capit, quod diligis umbram,

Et colis exequias. Hic est castissimus ardor:
 Hic amor a domino meritis censore probari.
 Nec mirum, si vos collato pectore mixtos
 Junxit inabrupta Concordia longa catena.
 Illa quidem, nuptuque prior, tædasque marito 45
 Passa alio; sed te ceu virginitate jugatum
 Visceribus totis, animoque amplexa fovebat,
 Qualiter æquævo sociatam palmitè vitem
 Ulmus amat, miscetque nemus, ditemque precatur
 Autumnum, & caris gaudet redimita racemis. 50
 Laudentur proavis, seu pulchræ munere formæ,
 Quæ morum caruere bonis, falsaque potentes
 Laudis egent veræ. tibi, quanquam & origo niteret
 Et felix species, multumque optanda maritis,
 Ex te major honos, unum novisse cubile, 55
 Unum secretis agitare sub ossibus ignem.
 Illum nec Phrygius vitiaisset raptor amorem,
 Dulchiive proci; nec qui fraternus adulter
 Casta Mycenæo connubia polluit auro.
 Si Babylonis opes, Lydæ si pondera gazæ, 60
 Indorumque dares Serumque Arabumque potentes
 Divitias, mallet cum paupertate pudica

Intemerata mori, vitamque impendere famæ.
 Nec frons triste rigens, nimiusque in moribus horror:
 Sed simplex, hilarisque fides, & mixta pudori 65
 Gratia. quod si anceps metus ad majora vocasset,
 Illa vel armiferas pro conjuge læta catervas,
 Fulmineosque ignes, mediique pericula ponti,
 Exciperet. melius, quod non aduersa probarunt,
 Quæ tibi cura tori, quantus pro conjuge pallor. 70
 Sed meliore via dextros tua vota marito
 Promeruere Deos; dum nocte dieque fatigas
 Numina, dum cunctis supplex aduolueris aris,
 Et mitem Genium domini præsentis adoras.
 Audita es: venitque gradu fortuna benigno. 75
 Vidit quippe pii juvenis raramque quietem,
 Intactamque fidem, succinctaque pectora curis,
 Et vigiles sensus, & digna evolvere tantas
 Sobria corda vices; vidit, qui cuncta suorum
 Novit, & inspectis ambit latus omne ministris. 80
 Nec mirum: videt ille ortus, obitusque; quid
 Arctos,
 Quid Boreas hibernus agat, ferrique togæque
 Consilia; atque ipsam mentem probat. ille subactis

Molem immensam humeris, & vix tractabile pondus
 Imposuit (nec enim numerosior altera sacra 85
 Cura domo) magnum late dimittere in orbem
 Romulei mandata Ducis; viresque, modosque
 Imperii tractare manu: quæ laurus ab Arcto,
 Quid vagus Euphrates, quid ripa binominis Istri,
 Quid Rheni vexilla ferant: quantum ultimus orbis
 Cesserit, & refluxo circumfona gurgite Thule. 91
 Omnia nam lætas pila attollentia frondes,
 Nullaque famosa signatur lancea penna.
 Præterea fidos dominus si dividat enses,
 Pandere quis centum valeat frenare maniplos 95
 Intermittus eques: quis præcepisse cohorti:
 Quem deceat clari præstantior ordo tribuni:
 Quisquam frenigeræ signum dare dignior alæ.
 Mille etiam prænosse vices: an merferit agros
 Nilus, an imbrifero Libye sudaverit Austro: 100
 Cunctaque si numerem, non plura interprete virga
 Nuntiat e cellis ales Tegeaticus astris;
 Quæque cadit liquidas Junonia virgo per auras,
 Et picturato pluvium ligat æra gyro,
 Quæque tuas laurus volucris, Germanice, cursu 105

Fama vehit, prægressa diem, tardumque sub astris
 Arcada, & in medio linquit Thaumantida cælo.
 Qualem te Superi, Priscilla, hominesque benigno
 Aspexere die cum primum ingentibus actis
 Admotus conjux? vicisti gaudia cœnæ 110
 Ipsi, effuso dum pectore prona sacratos
 Ante pedes avide domini, tam magna merentis,
 Volveris. Aonio non sic in vertice gaudet
 Quam pater arcani præfecit hiatus antri
 Delius, aut primi cui jus venerabile thyrsi 115
 Bacchus, & attonitæ tribuit vexilla catervæ.
 Nec tamen hic mutata quies, probitasve secundis
 Intumuit: tenor idem animo, moresque modesti,
 Fortuna crescente, manent. fovet anxia curas
 Conjugis, hortaturque simul, flectitque labores. 120
 Ipsa dapes modicas, & sobria pocula tradit,
 Exemplumque ad herile monet. velut Appula conjux
 Agricolaæ parci, vel sole infecta Sabina
 Qua videt emeriti, jam prospectantibus astris,
 Tempus adesse viri, propere mensasque torosque 125
 Instruit, expectatque sonum redeuntis aratri.
 Parva loquor: tecum gelidas comes illa per Arctos,

Sarmaticasque hyemes, Istrumque, & pallida Rheni
 Frigora, tecum omnes animo durata per æstus,
 Et, si castra darent, vellet gestare pharetras, 130
 Vellet Amazonia latus intercludere pelta;
 Dum te pulverea bellorum in nube videret
 Cæsarei prope fulmen equi, divinaque tela
 Vibrantem, & magnæ sparsum sudoribus hastæ.
 Hactenus alma chelys: tempus nunc ponere frondes,
 Phœbe, tuas, mœstaque comam damnare cupresso. 136
 Quis nam impacata consanguinitate ligavit
 Fortunam Invidiamque Deus? quis jussit iniquas
 Aeternum bellare deos? nullamne notavit
 Illa domum, torvo quam non hæc lumine figat 140
 Protinus, & sæva perturbet gaudia dextra?
 Florebant hilares, inconcussique penates;
 Nil mœstum: quid enim, quamvis infida levisque,
 Cæsare tam dextro, posset Fortuna timeri?
 Invenere viam liventia Fata, piæque 145
 Intravit vis sæva larem. sic plena maligno
 Afflantur vineta Noto: sic alta fenescit
 Imbre seges nimio: rapidæ sic obvia puppi
 Invidet, & velis adnubilat aura secundis.

Carpitur eximium fâto Priscilla decorem: 150
 Qualiter alta comam silvarum gloria pinus
 Seu Jovis igne malo, seu jam radice soluta,
 Deficit, & nulli spoliata remurmurat auræ.
 Quid probitas, aut casta fides, quid numina profunt
 Culta Deûm? furvæ miseram circum undique leti 155
 Vallavere plagæ. tenuantur dura fororum
 Licia, & exacti superest pars ultima fili.
 Nil famuli cætus, nil ars operosa medentum
 Auxiliata malis. comites tamen undique ficto
 Spem simulant vultu: stentem notat illa maritum.
 Ille modo infernæ nequicquam flumina Lethes 161
 Incorrupta rogat: nunc anxius omnibus aris
 Illachrymat, signatque fores, & pectore terget
 Limina: nunc magni vocat exorabile numen
 Cæsaris. Heu durus Fati tenor! estne quod illi 165
 Non liceat? quantæ poterant mortalibus annis
 Accessisse moræ, si tu, pater, omne teneres
 Arbitrium? cæco gemeret Mors clausa barathro,
 Longius & vacuæ posuissent flamina Parcæ.
 Jamque cadunt vultus, oculisque novissimus error,
 Obtusæque aures, nisi cum vox sola mariti. 171

Nofci-

Nofcitur. illum unam media de morte reversa
 Mens videt: illum ægris circumdat fortiter ulnis
 Immotas obverfa genas, nec sole supremo
 Lumina, sed dulci mavult fatiare marito. 175
 Tunc si unanimum moriens solatur amantem:
 Pars anima victura meæ, cui relinquere possem
 O utinam, quos dura mihi rapit Atropos, annos!
 Parce precor lachrymis, sævo nec concute planctu
 Pectora, nec crucia fugientem conjugis umbram. 180
 Linquo equidem thalamos (salvo tamen ordine)

mæstos,

Quod prior exegi longa potiora senecta
 Tempora. vidi omni te pridem in flore nitentem,
 Vidi altæ propius, propiusque accedere dextræ.
 Non in te fatis, non jam cœlestibus ullis 185
 Arbitrium, mecum ista fero. tu limite cœpto
 Tende libens. sacrumque latus, Geniumque po-
 tentem
 Irrequietus ama. nunc, quod cupis ipse juberi,
 Da Capitolinis æternum sedibus aurum,
 Quo niteat sacri centeno pondere vultus 190
 Cæsaris, & propriæ signet cultriciis amorem.

Statius. T. II.

P

Sic ego nec Furias, nec deteriora videbo
 Tartara, & Elyfias felix admittar ad oras.
 Hac dicit labens, sociosque amplectitur artus,
 Hærentemque animam non triftis in ora mariti 195
 Tranfultit, & cara preffit fua lumina dextra.
 At juvenis magno flammatus peftora luctu,
 Nunc implet fævo viduos clamore penates:
 Nunc ferrum laxare cupit: nunc ardua tendit
 In loca: vix retinent comites. nunc ore ligato 200
 Incubat amiffæ, mæfumque in corde dolorem
 Sævus agit. qualis confpecta conjuge feignis
 Odryfius vates pofitis ad Strymona pleçtris
 Obtupuit, triftemque rogum fine carmine flevit.
 Ille etiam certæ rupiffet tempora vitæ, 205
 Ne tu Tartareum Chaos incommitata subires:
 Sed prohibet mens fida Duci, mirandaque facris
 Imperiis, & major amor. Quis carmine digno
 Exfequias, & dona malæ ferialia pompæ
 Perlegat? omne illic ftipatum exanime longo 210
 Ver Arabum Cilicumque fluit, floresque Sabæi,
 Indorumque arfura fegeſ, præreptaque templis
 Thura, Palæſtini fimul Hebræique liquores,

Coryciæque comæ, Cynarejaque germina. A altis
 Ipfa toris Serûm, Tyrioque umbrata recumbit 215
 Tegmine, fed toto ſpectatur in agmine conjux
 Solus: in hunc magnæ flectuntur lumina Romæ,
 Ceu juvenes natos ſuprema ad buſta ferentem:
 Is dolor in vultu: tantum crinesque, genæque
 Noctis habent. illam tranquillo fine ſolutam, 220
 Felicemque vocant; lachrymas fudere marito.
 Eſt locus ante urbem, qua primum naſcitur ingens
 Appia; quaque Italo gemitus Almone Cybelle
 Ponit, & Idæos jam non reminifcitur amnes.
 Hic te Sidonio velatam molliter oſtro 225
 Iximius conjux (nec enim fumantia buſta
 Clamoremque rogi potuit perferre) beato
 Compoſuit, Prifcilla, toro. nil longior ætas
 Carpere, nil ævi poterunt vitiare labores
 Siccatam membris: tantas venerabile marmor 230
 Sepit opes. mox in varias mutata novaris
 Effigies: hoc ære Ceres, hoc lucida Gnoſſis,
 Illo Maje tholo, Venus hoc non improba faxo.
 Accipiant vultus, haud indignata, decoros
 Numina: circumſtant famuli, confueſtaque turba 235

Obsequiis. tum rite tori mensaque parantur
 Assidue. domus ista, domus: quis triste sepulchrum
 Dixerit? Hac merito visa pietate mariti,
 Protinus exclames: Est hic, agnosco, minister
 Illius, æternæ modo qui sacra genti 240
 Condidit, inque alio posuit sua sidera cælo.
 Sic ubi magna novum Phario de littore puppis
 Solvit iter, jamque innumeros utrinque rudentes,
 Lataque veliferi porrexit brachia mali,
 Invasitque vias; in eodem angusta phaselus 245
 Aequore, & immensi partem sibi vindicat Austri.
 Quid nunc immòdicos, juvenum lectissime, fletus
 Corde foves, longumque vetas exire dolorem?
 Nempe times, ne Cerbereos Priscilla tremiscat
 Latratus? tacet ille piis: ne tardior adsit 250
 Navita, proturbetque vadis? vehit ille merentes
 Protinus, & Manes placidos locat hospite cymba.
 Præterea si quando pio laudata marito
 Umbra venit, jubet ire faces Proserpina lætas,
 Egressasque sacris veteres Heroïdas antris 255
 Lumine purpureo tristes laxare tenebras,
 Sertaque, & Elyfios animæ præsternere flores.

Sic Manes Priscilla subit, ubi supplice dextra
 Pro te fata rogat, reges tibi tristis Averni
 Placat, ut expletis humani finibus ævi 260
 Pacantem terras dominum, juvenemque relinuas
 Ipse senex: certe jurant in vota sorores.

II. Protrepticon ad Crispinum.

Rura meus Tyrrhena petit, saltusque Tagetis
 Crispinus. nec longa mora est, aut avia tellus:
 Sed mea secreto velluntur pectora morfu,
 Udaque turgentes impellunt lumina guttas;
 Ceu super Aegæas hyemes abeuntis amici 5
 Vela sequar, spectemque ratem jam fessus ab altis
 Rupibus, atque oculos longo querar aëre vinci.
 Quid si militia jam te, puer inclyte, primæ
 Clara rudimenta, & castrorum dulce vocaret
 Auspicium, quanto manarent gaudia fletu? 10
 Quosve darem amplexus? etiamne optanda propin-
 quant
 Tristia? Et octonos bis jam tibi circuit orbes
 Vita; sed angustis animus robustior annis,
 Succumbitque oneri, & mentem sua non capit ætas.

Nec mirum: non te feries inhonora parentum 15
 Obscurum proavis, & priscae lucis egentem,
 Plebeja de stirpe tulit: non sanguine cretus
 Turmali, trabeaque Remi, nec paupere clavo
 Augustam sedem & Latii penetrare senatus
 Advena pulsasti, sed praecedente tuorum 20
 Agmine. Romulei qualis per jugera Circi,
 Cum pulcher visu, titulis generosus avitis
 Expectatur equus, cujus de stemmate longo
 Felix emeritos habet admittura parentes:
 Illum omnes acuunt plausus, illum ipse volentem 25
 Pulvis & incurvae gaudent agnoscere metæ.
 Sic te, clare puer, genitum sibi Curia sensit,
 Primaque patritia clausit vestigia luna.
 Mox Tyrios ex more sinus, tunicamque potentem
 Agnovere humeri. Sed enim tibi magna parabat 30
 Ad titulos exempla pater quippe ille juventam
 Protinus ingrediens, pharetratum invasit Araxem
 Belliger, indocilemque sero servire Neroni
 Armeniam. rigidi summam Mavortis agebat
 Corbulo; sed comitem belli, sociumque laborum 35
 Ille quoque egregiis multum mitatus in armis

Bolanum, atque illi curarum asperrima fuetus
 Credere, partisque metus: quod tempus amicum
 Fraudibus, exerto quænam bona tempora bello,
 Quæ suspecta fides, aut quæ fuga vera ferocis 40
 Armenii. Bolanus iter prænosse timendum:
 Bolanus tutis juga quærere commoda castris:
 Metari Bolanus agros: aperire malignas
 Tot veprum nemorumque moras, tantamque verendi
 Mentem implere ducis, jussisque ingentibus unus 45
 Sufficere. Ipsa virum norat jam barbara tellus:
 Ille secundus apex bellorum, & proxima cassis.
 Sic Phryges attoniti, quanquam Nemeæa viderent
 Arma, Cleonæusque acies impelleret arcus
 Pognante Alcide, tamen & Telamona timebant. 50
 Disce puer: nec enim externo monitore petendus
 Virtutis tibi pulcher amor: cognata ministret
 Laus animos. aliis Decii reduceque Camilli
 Monstrantur; tu disce patrem, quantusque nigrantem
 Fluctibus occiduis, fessoque Hyperione Thulen 55
 Intravit mandata gerens, quantusque potentes
 Mille urbes Asiae fortito reverit anno,
 Imperium mulcente toga. tibi talia pronis

Auribus: hæc certent tibi conciliare propinqui:
 Hæc iterent comites præcepta, fenefque paterni. 60
 Jamque alio moliris iter, nec deside passu
 Ire paras. nondum validæ tibi signa juventæ
 Irrepere genis, & adhuc decor integer ævi.
 Nec genitor juxta. fatis namque haustus iniquis
 Occidit, heu! geminam prolem sine præfide linquens.
 Nec saltem teneris ostrum puerile lacertis 66
 Exuit, albentique humeros induxit amictu.
 Quem non corrumpit pubes effrena, novæque
 Libertas properata togæ? ceu nescia falcis
 Sylva comas tollit, fructumque expirat in umbras.
 At tibi Pieriæ tenero sub pectore curæ, 71
 Et pudor, & docti legem sibi dicere mores.
 Tunc hilaris probitas & frons tranquilla, nitorque
 Luxuriæ confine tenens, pietasque per omnes
 Dispensata modos: æquævo cedere fratri, 75
 Mirarique patrem, miseræque ignoscere matri.
 Admonuit fortuna domus: tibine illa nefanda
 Pocula, letalesque manu componere succos
 Evaluit, qui voce potes prævertere morsus
 Serpentum, atque omnes vultu placare novercas? 80

Infestare libet Manss, meritoque precatu
 Pacem auferre rogis. sed te, puer optime, cerno
 Flectentem justis, & talia dicta parantem:
 Parce, precor, cineri: fatum illud, & ira nocentum
 Parcarum, crimenque Dei, mortalia quisquis 85
 Pectora sero videt, nec primo in limine fistit
 Conatus scelerum, atque animos infanda parantes.
 Excidat illa dies ævo, ne postera credant
 Secula! nos certe taceamus; & obruta multa
 Nocte tegi propriæ patiamur crimina gentis. 90
 Exegit pœnas, hominum cui cura suorum,
 Quo pietas auctore redit, terrasque revisit,
 Quem timet omne nefas. fatis hæc, lachrymanda-
 que nobis
 Ultio. quin sævas utinam exorare liceret 94
 Eumenidas, timidæque avertere Cerberon umbræ,
 Immemoremque tuis citius dare Manibus amnem.
 Macste animo, juvenis! sic crescunt crimina matris.
 Nec tantum pietas, sed protinus ardua virtus
 Affectata tibi: nuper cum forte sodalis
 Immeritæ falso palleret crimine famæ, 100
 Erigeretque forum, succinctaque judice multo

Surgeret, & caelum vibraret Julia fulmen;
 Tu, quanquam non ante forum legesque severas
 Passus, sed tacita studiorum occultus in umbra,
 Defensare metus, adversaque tela subisti 105
 Pellere, inermis adhuc & tiro, paventis amici.
 Haud unquam tales aspexit Romulus annos,
 Dardaniusque senex, medii bellare togata
 Strage fori. stupuere patres tentamina tanta,
 Conatusque tuos: nec te reus ipse timebat. 110
 Par vigor est membris, promptæque ad fortia vires
 Sufficiunt animo, atque ingentia iussa sequuntur.
 Ipse ego te nuper Tyberino in littore vidi,
 Qua Tyrrhena vadis Laurentibus æstuat unda,
 Tendentem cursus, vexantemque ilia nuda 115
 Calce ferocis equi, vultu dextraque minacem.
 (Si qua fides discis) stupui, armatumque putavi.
 Getulo sic pulcher equo, Trojanaque quassans
 Tela, novercales ibat venator in agros
 Ascanius, miseramque patri flagrabat Elifam. 120
 Troilus haud aliter gyro leviore minantes
 Eludebat equos: aut quem de turribus altis
 Arcadas Ogygio versantem in pulvere metas

Spectabant Tyræ non torvo lumine matres.
 Ergo age, nam magni ducis indulgentia pulsat, 125
 Certa que dat votis hilaris vestigia frater,
 Surge, animo & fortes castrorum concipe curas.
 Monstrabunt acies Mavors, Actæaque virgo:
 Flectere Castor equos, humeris quater arma Quirinus,
 Qui tibi tam tenero permisit plaudere collo 130
 Nubigenas clypeos, intactaque cædibus arma.
 Quasnam igitur terras, quem Cæsaris ibis in orbem?
 Arctosne amnes, & Rheni fracta natabis
 Flumina? an ætiferis Libyæ sudabis in arvis?
 An juga Pannoniæ mutatoresque domorum 135
 Sauromatas quaties? an te septenus habebit
 Ister, & undoso circumflua conjuge Peuce?
 An Solymum cinerem, palmetaque cæpta subibis
 Non sibi felices sylvas ponentis Idumes?
 Quod si te magno tellus frenata parenti 140
 Accipiat, quantum ferus exultabit Araxes!
 Quanta Calydonios attollet gloria campos!
 Cum tibi longævus referet trucidis incola terræ,
 Hic suetus dare jura parens: hoc cespite turmas
 Affari. nitidas speculas, castellaque longa 145

Aspicias? ille dedit, cinxitque hæc mœnia fossa:
 Belligeris hæc dona Deis, hæc tela dicavit.
 Cernis adhuc titulos; hunc ipse vacantibus armis
 Induit, hunc regi rapuit thoraca Britanno.
 Qualiter in Teucros victricia bella parentis 150
 Ignotum Pyrrho Phœnix narrabat Achillem.
 Felix, qui viridi fidens optata iuventa
 Durabis quascunque vias, vallumque subibis.
 Forfan & ipse latus (sic numina principis adsint)
 Cinctus, & unanimi comes indefessus amici; 155
 Quo Pylades ex more pius, quo Dardana gessit
 Bella Menœtiades. quippe hæc concordia vobis,
 Hic amor est, duretque precor. nos fortior ætas
 Jam fugit; hinc votis animum, precibusque iuvabo.
 Hei mihi, sed cœtus solitos si forte ciebo, 160
 Et mea Romulei venient ad carmina patres,
 Tu deeris, Crispine, mihi, cuneosque per omnes
 Te meus absentem circumspiciet Achilles.
 Sed venias melior: vatium non irrita currunt 164
 Omina. quique aquilas tibi nunc, & castra recludit,
 Idem omnes perferre gradus, cingique superbis
 Fascibus, & patrias dabit infedisse curules.

Sed quis ab excelſis Trojanæ collibus Albæ,
 Unde suæ juxta prospectat mœnia Romæ
 Proximus ille Deus, fama velocior intrat 170
 Nuntius, atque tuos implet, Crispine, penates?
 Dicebam certe: vatium non irrita currunt
 Auguria. en ingens referat tibi limen honorum
 Cæsar, & Ausonii committit munia ferri.
 Vade, puer, tantisque enixus suffice donis. 175
 Felix, qui magno jam nunc sub præside iuras,
 Cuique sacer primum tradit Germanicus enses!
 Non minus hoc fortis, quam si tibi panderet ipse
 Bellipotens aquilas, torvaque induceret ora
 Casside. vade alacer, majoraque disce mereri. 180

III. Epicedion in patrem.

Ipse malas vires, & lamentabile carmen
 Elyſio de fonte mihi, pulsumque sinistra
 Da, genitor perdocte, lyra. neque enim antra moveri
 Delia, nec solitam fas est impellere Cyrrham
 Te sine. Corycia quicquid modo Phœbus in umbra
 Quicquid ab Ismariis monstrabat collibus Evan,
 Dedidici. fugere meos Parnasia crines

Vellera, funestamque ederis irrepere taxum
 Extimui, trepidamque (nefas) arefcere laurum.
 Certe ego, magnanimū qui facta attollere regum 10
 Ibam altum spirans, Martemque æquare canendo:
 Quis sterili mea corda situ, quis Apolline merfo
 Frigida damnata præduxit nubila menti?
 Stant circum attonitæ vatem, & nil dulce fonantes
 Nec digitis, nec voce deæ. dux ipsa, silenti 15
 Fulta caput cithara, qualis post Orphea raptum
 Astitit, Hebre, tibi, cernens jam surda ferarum
 Agmina, & immotos sublato carmine lucos.
 At tu, seu membris emissus in ardua tendens, 19
 Fulgentesque plagas, rerumque elementa recensēs,
 Quis Deus, unde ignes, quæ ducat semita solem,
 Quæ minuat Phœben, quæque integrare latentem
 Causa queat, notique modos extendis Arati:
 Seu tu Lethæi secreto in gramine campi
 Concilia heroum juxta, Manesque beatos 25
 Mæonium, Aſcræumque senem, non segnior umbra
 Accolis, alternumque sonas, & carmina mifces;
 Da vocem magno, Pater, ingeniumque dolori.
 Nam me ter relegens cœlo, terque ora retexens

Luna videt reſidem, nullaque Heliconide tristes 30
 Solantem curas, tuus ut mihi vultibus ignis
 Irrubuit, cineremque oculis humentibus haufi.
 Vilis honos studiis: vix hæc in munera folvo
 Primum animum, tacitisque situm depellere curis
 Nunc etiā labente manu, nec lumine sicco 35
 Ordior, acclinis tumulo, quo molle quiescis
 Jugera noſtra tenens, ubi post Aeneia fata
 Solatus, Latiis ingeſſit montibus Albam
 Aſcanius, Phrygia dum pingues fanguine campos
 Odit, & infaustæ regnum dorale novercæ. 40
 Hic ego te (nam Sicani non mitius halat
 Aura croci, dites nec ſicubi rara Sabæi
 Cinnama, odoratas nec Arabs decerpsit aristas)
 Inferui cum laude loci, ſed carmine plango
 Pierio: ſume & gemitus, & vulnera nati, 45
 Et lachrymas, cari quas nunquam habuere parentes.
 Atque utinam fortuna daret mihi Manibus aras,
 Par templis opus, æriamque educere molem,
 Cyclopum scopulos ultra, atque audacia ſaxa
 Pyramidum, & magno tumulum prætexere luco! 50
 Illic & Siculi ſuperaffem dona ſepulchri,

Et Nemees lucum, & Pelopis solennia trunci.
 Illic Oebalio non finderet aëra disco
 Grajorum vis ulla virum: non arva rigaret 54
 Sudor equum, aut putri sonitum daret ungula fossa:
 Sed Phœbi simplex chorus. Hic frondentia vatum
 Præmia laudato, genitor, tibi rite dicarem.
 Ipse madens oculis, umbrarum animæque sacerdos
 Præcinerem gemitum, cui te nec Cerberus omni
 Ore, nec Orphææ quirent avertere leges: 60
 Atque tibi moresque tuos & facta canentem
 Fors & magniloquo non posthabuisset Homero,
 Tenderet & torvo pietas æquare Maroni.
 Cur magis incessat Superos, & aëna fororum
 Stamina, quæ tepido genitrix super aggere nati 65
 Orba fedet? vel quæ primævi conjugis ignem
 Aspicit, obstantesque manus, turbamque tenentem
 Vincit, in ardentem (liceat) moritura maritum?
 Major certe aliis Superos, & Tartara pulsem
 Invidia: externis etiam miserabile visu 70
 Funus eat. Sed nec modo se natura dolenti,
 Nec pietas injusta dedit: mihi limine primo
 Fatorum, & viridi, genitor, ceu raptus ab ævo,

Tar-

Tartara dura subis. nec enim Marathonia virgo
 Parcius extinctum sævorum crimine agrestum 75
 Fleverit Icarium, Phrygia quam turre cadentem
 Alistyanacta parens. laqueo quin illa supremos
 Inclusit gemitus. at te post funera magni
 Hectoris, Hæmonio pudor est servisse marito.
 Non ego quas fati certus sibi voce canora 80
 Inferias præmittit olor: nec rupe quod atra
 Tyrrhenæ volucres nautis prædulce minantur,
 In patrios adhibebo rogos; non murmure trunco
 Quod gemit, & diræ queritur Philomela forori:
 Nota nimis vati. quis non in funera cunctos 85
 Heliadum ramos, lachrymosaque germina duxit?
 Et Phrygium silicem, atque aufum contraria Phœbo
 Carmina, nec fissa gavisam Pallada buxo?
 Te pietas oblita virum, revocataque cælo
 Justitia & gemina plangat facundia lingua, 90
 Et Pallas, doctique cohors Heliconia Phœbi.
 Quis honor Aonios feno pede ducere campos,
 Et quibus Arcadia carmen testudine mensis
 Cyda labor, nomenque fuit: quosque orbe sub omni
 Ardua septena numerat Sapiencia fama: 95

Staius. T. II.

Q

Qui furias, regumque domos, averſaque celo
 Sidera terrifico ſuper intonuere cothurno:
 Et quis laſciva vires tenuare Thalia
 Dulce, vel heroos grefſu truncare tenores:
 Omnia namque animo complexus, & omnibus auctor,
 Qua fandi vis lata patet: ſive orſa libebat. 101
 Aoniis vincire modis, ſeu voce ſoluta
 Spargere, & effreno nimbos aquare profatu.
 Exere femirutos ſubito de pulvere vultus,
 Parthenope, crinemque aſſato monte ſepulti. 105
 Pone ſuper tumulos, & magni funus alumni,
 Quo non Munychiæ quicquam præſtantius arces,
 Doſtaque Cyrene, Sparteve animoſa creavit.
 Si tu ſtirpe vetus, famæque obſcura jaceres,
 Nil gentile tenens, illo te cive probares. 110
 Grajam, atque Euboïco majorum ſanguine duci.
 Ille tuis toties præſtrinxit tempora fertis,
 Cum ſtata laudato caneret Quinquennia verſu,
 Ora ſupergreſſus Pylîi ſeniſ, oraque regis
 Dulichii, ſpecieque comam ſubnexus utraque. 115
 Non tibi deformes obſcuro ſanguinis ortus,
 Nec ſine luce genus; (quanquam fortuna parentum

Arctior expenſis) etenim te divite ritu
 Ponere purpureos infantia adegit amictus
 Stirpis honore datos, & nobile pectoris aurum. 120
 Protinus exorto dextrum riſere ſorores
 Aonides, pueroque chelyn ſammifit, & ora
 Imbuit anne ſacro jam tum tibi blandus Apollo.
 Nec ſimplex patriæ decus, & natalis origo
 Pendet ab ambiguo geminæ certamine terræ. 125
 Te de gente ſuum Latiiſ aſcita colonis
 Graja refert Selle: Grajus qua puppe magiſter
 Excidit, & mediis miſer evigilavit in undis,
 Mæon & inde ſuum longo probat ordine vitæ
 Mæoniden, aliæ, quem aliis natalibus urbes. 130
 Diripiunt, cunctæque probant: non omnibus ille
 Verus: alit victos immanis gloria falſi.
 Atque ibi dum proſers annos, vitamque ſalutas,
 Protinus ad patrii raperis certamina luſtri
 Vix implenda viris, laudum feſtinus, & audax. 135
 Ingenii: ſtupuit primæva ad carmina plebes
 Eubœa, & natis te monſtravere parentes.
 Inde frequens pugna, nulloque ingloria ſacro
 Vox tua: non toties victorem Caſtora gyro,

Nec fratrem icæstu virides plausere Terapnæ. 140
 Sit pronum vicisse domi: quid Achæa mereri
 Præmia, nunc ramis Phœbi, nunc germine Lernæ,
 Nunc Athamantæa protectum tempora pinu?
 Cum toties lassata, tamen nusquam avia frondes
 Abstulit, aut alium tetigit victoria crinem. 145
 Hinc tibi vota patrum credi, generosaque pubes
 Te monitore regi, mores & facta priorum
 Discere: quis casus Trojæ; quam tardus Ulysses:
 Quantus equos pugnasque virum decurrere versu
 Mæonides: quantumque pios ditavit agrestes. 150
 Afræus, Siculusque senex: qua lege recurrat
 Pindaricæ vox flexa lyræ, volucrumque precator
 Ibycus, & tetricis Alcman cantatus Amyclis,
 Stesichorusque ferox, saltusque ingressa viriles
 Non formidata temeraria Leucade Sappho, 155
 Quosque alios dignata chelys, tu pandere doctus
 Carmina Battiadæ, latebrasque Lycophronis atri,
 Sophronaque implicitum, tenuisque arcana Corinnæ.
 Sed quid parva loquor? tu par assuetus Homero
 Ferre jugum, senosque pedes æquare solutis. 160
 Versibus, & nunquam passu brevior relinqui.

Quid mirum, patria si te petiere relicta,
 Quos Lucanus ager, rigidi quos jugera Dauni,
 Quos Veneri plorata domus, neglectaque tellus
 Alcidæ, vel quos e vertice Surrentino 165
 Mittit Tyrreni specularix virgo profundi?
 Quos propiore sinu lituo remoque notatus
 Collis, & Aufonii pridem laris hospita Cyme:
 Quosque Dicarchæi portus, Bajanaque mittunt
 Littora, qua mediis alte permistus anhelat 170
 Ignis aquis, & operta domos incendia servant.
 Sic ad Avernales scopulos, & opaca Sibyllæ
 Antra, rogaturæ veniebant undique gentes.
 Illa minas Divum, Parcarumque acta canebat,
 Quamvis decepto vates non irrita Phœbo. 175
 Mox & Romuleam stirpem, proceresque futuros
 Infruis, inque patrum vestigia ducere peritas.
 Sub te Dardanius facis explorator opertæ,
 Qui Diomedei celat penetralia furti,
 Crevit, & inde sacrum didicit puer. arma probare
 Monstrasti Saliis, præsegumque æthera certis 181
 Auguriis; cui Chalcidicum fas volvere carmen,
 Lanea cui Phrygii est coma flaminis, & tua multum

Verbera fuccincti formidavere Luperci.
 Et nunc ex illo forsan grege, gentibus alter 185
 Jura dat Eois, alter compescit Iberos,
 Alter Achæmenium secludit Zeugmate Perfen:
 Hi dites Asiæ populos, hi Pontica frenant,
 Hi fora pacificis emendant fascibus, illi
 Castra piâ statione tenent: tu laudis origo. 190
 Non tibi certasset juvenilia fingere corda
 Nestor, & indomiti Phœnix moderator alumni;
 Quique tubas acres, lituosque audire volentem
 Aeaciden, alio frangebat carmine Chiron.
 Talia dum celebras, subitam civilis Erinnyis 195
 Tarpejo de monte facem, Phlegræaque movit
 Prælia. sacrilegis lucent Capitolia tædis,
 Et Senonum furias Latiae sumpserunt cohortes.
 Vix requies flammæ, nec dum rogos ille deorum
 Siderat, excisis cum tu solatia templis 200
 Impiger, & multum facibus velocior ipsis,
 Concinis ore pio, captivæque fulmina desles.
 Mirantur Latii proceres, ultorque deorum
 Cæsar, & e medio divum pater annuit igni.
 Jamque & flere pio Vesuvina incendia cantu 205

Mens erat, & gemitum patriis impendere damnis,
 Cum pater exemptum terris ad sidera montem
 Sustulit, & late miseris dejecit in urbes.
 Me quoque vocales lucos, lustrataque Tempe
 Pulsantem, cum stirpe tua descendere dixi, 210
 Admisere deæ. nec enim mihi sidera tanti,
 Aequoraque & terras, quam vos debere parenti.
 Sic decus hoc quodcumque lyræ, primusque dedisti
 Non vulgare loqui, & famam sperare sepulchro.
 Qualis eras, Latios quoties ego carmine patres 215
 Mulcerem, felixque tui spectator adesses
 Muneris! heu quali confusus gaudia fletu
 Vota, pioque metus inter, lætumque pudorem!
 Quam tuus ille dies, qua non mihi gloria major!
 Talis Olympiaca juvenem cum spectat arena 220
 Qui genuit, plus ipse ferit, plus corde sub alto
 Cæditur: attendunt cunei, spectatur Acetes
 Ille magis, crebro dum lumina pulveris haustu
 Obruit, & pressa vovet expirare corona.
 Hei mihi quod tantum patrias ego vertice frondes,
 Solaque Chalcidicæ Cerealia dona coronæ 226
 Te sub teste tuli! qualem te Dardanus Albæ

Vix cepisset ager, si per me ferta tulisses
 Cæsarea donata manu! quod subdere robur
 Illa dies, quantum potuit dempsisse fenestræ? 230
 Nam quod me mixta quercus non pressit oliva,
 Et fugit speratus honos, cum dulce parentis
 Invida Tarpeji caneret te nostra magistro
 Thebais. Urgebant priscorum exordia vatum,
 Tu cantus stimulare meos, tu pandere facta 235
 Heroum, bellique modos, positusque locorum
 Monstrabas: labat incerto mihi limite cursus
 Te sine, & orbata caligant vela carinæ.
 Nec solum larga memet pietate fovebas;
 Talis & in thalamos. una tibi cognita tæda 240
 Connubia, unus amor. certè sejungere matrem
 Jam gelidis nequeo bustis; te sentit, habetque,
 Te videt, & tumulos ortuque obituque salutat,
 Ut Pharios aliæ ficta pietate dolores, 244
 Mygdoniosque colunt & non sua funera plorant,
 Quid referam expositos servato pondere mores?
 Quæ pietas? quam vile lucrum? quæ cura pudoris?
 Quantus amor recti? rursusque, ubi dulce remitti,
 Gratia quæ dictis? animo quam nulla sanectus? 249

His tibi pro meritis, famam, laudesque benignas
 Vindex cura Deum, nulloque e vulnere tristem
 Concessit. raperis, genitor, non indignus ævi,
 Non nimius, trinisque decem quinquennia lustris
 Juncta ferens. sed me pietas numerare, dolorque
 Non finit. ô Pyliæ ævi transcendere metas, 255
 Et Teucros æquare senes, ô digne videre
 Me similem! Sed nec leti tibi janua tristis:
 Quippe leves causæ, nec segnis tabe senili
 Exitus instanti præmisit membra sepulchro;
 Sed te torpor iners, & mors imitata quietem, 260
 Explicuit, falsoque tulit sub Tartara somno,
 Quos ego tunc gemitus? comitum manus anxia vidit,
 Vidit & exemplum genitrix, gavisaque vocit
 Quæ lamenta tuli. veniam concedite, Manes;
 Fas dixisse, pater: non tu mihi plura dedisses. 265
 Felix ille patrem vacuis circumdedit ulnis,
 Vellet &, Elysiâ quamvis in sede locatum,
 Abripere, & Danaas iterum portare per umbras.
 Tentantem & vivos molitum in Tartara gressus,
 Detulit infernæ vates longæva Dianæ. 270
 Si chelyn Odrysiam pigro transmisit Averno

Causa minor. si Theſſalicis Admetus in oris
 Sylva una tetra Phylaceïda rettulit umbram,
 Cur nihil exoret, genitor, chelys aut tua Manes,
 Aut mea? fas mihi sit patrios contingere vultus, 275
 Fas junxisse manus, & lex quæcunque sequatur.
 At vos umbrarum reges, Ennæaque Juno
 (Si laudanda precor) tædas auferte, comasque
 Eumenidum: nullo sonet asper janitor ore:
 Centaurosque, Hydræque greges, Scyllæaque monstra
 Averſæ celent valles, umbramque senilem 281
 Invitet ripis, discuffa plebe, supremis
 Vector, & in media componat molliter alga.
 Ite, pii Manes, Grajumque examina vatam,
 Illustremque animam Lethæis spargite fertis, 285
 Et monstrate nemus, quo nulla irrupit Erinnyſ,
 In quo falsa dies, cæloque ſimillimus ær.
 Inde tamen venias melior, qua porta malignum
 Cornea vincit ebur, ſomnique in imagine monstra
 Quæ ſolitus. ſic ſacra Numæ, ritusque colendos 290
 Mitis Aricino dictabat Nympſa ſub antro.
 Scipio ſic plenos Latio Jove ducere ſomnos
 Creditur Aufoniis, & non ſine Apolline Sylla.

IV. Ad Somnum.

Crimine quo merui juvenis, placidiſſime divum,
 Quove errore miſer, donis ut ſolus egerem,
 Somne, tuis? tacet omne pecus, volucresque, fe-
 raque,
 Et ſimulant feſſos curvata cacumina ſomnos.
 Nec trucibus fluviis idem ſonus; occidit horror 5
 Aequoris, & terris maria acclinata quieſcunt.
 Septima jam rediens Phœbe mihi reſpicit ægras
 Stare genas, totidem Oetææ, Paphiæque reviſunt
 Lampades, & toties noſtros Titonia queſtus
 Præterit, & gelido ſpargit miſerata flagello. 10
 Unde ego ſufficiam? non ſi mihi lumina mille,
 Quæ ſacer alterna tantum ſtatione tenebat
 Argus, & haud unquam vigilabat corpore toto.
 At nunc, heus, aliquis longa ſub nocte, puella
 Brachia nexa tenens, ultro te, Somne, repellit. 15
 Inde veni, nec te totas infundere pennas
 Luminibus compello meis; (hoc turba precatur
 Lætior) extremo me tange cacumine virgæ:
 Sufficit, aut leviter ſuſpenſo poplite tranſi.

V. Epicedion in Filium.

Me miserum (neque enim verbis solennibus ulla
 Incipiam nunc, Castaliæ vocalibus undis
 Invisus, Phœboque gravis) quæ vestra, forores,
 Orgia, Pieriæ, quas incestavimus aras?
 Dicite: post pœnam liceat commissa fateri. 5
 Numquid inaccesso posui vestigia luco?
 Num vetito de fonte bibi? quæ culpa? quis error,
 Quem luimus tantis mœroribus? ecce lacertis
 Viscera nostra tenens animamque avellitur infans. 9
 Non de stirpe quidem, nec qui mea nomina ferret,
 Oraque: non fueram genitor. sed cernite fletus,
 Liventesque genas, & credite planctibus orbi,
 Orbis ego. huc patres, & aperto pectore matres
 Conveniant, cineresque oculis, & carmina ferte.
 Si qua sub uberibus plenis ad funera natos 15
 Ipsa gradu labente tulit, madidumque cecidit
 Pectus, & ardentes restinxit lacte favillas.
 Quisquis adhuc teneræ signatum flore juventæ
 Immerfit cineri juvenem, primaque jacentis
 Serpere crudeles vidit lanugine flammæ, 20

Addit, & alterno mecum clamore fatiscat,
 Vincetur lachrymis, & te, Natura, pudebit.
 Tanta mihi feritas, tanta est infania luctus.
 Hoc quoque cum meditor terdena luce peracta
 Acclinis tumulo, luctus in carmina verto, 25
 Discordesque modos, & singultantia verba
 Molior. Orsa dolor prohibet, atque ira tacendi
 Impatiens. sed nec solitæ mihi vertice laurus,
 Nec fronti vittatus honos: en taxea marcet
 Sylva comis, hilaresque ederas plorata cupressus 30
 Excludit ramis. ignavo pollice chordas
 Pulso: sed incertam digitis errantibus amens
 Scindo chelyn. juvat heu, juvat illaudabile carmen
 Fundere, & incompte miserum laudare dolorem.
 Sic merui, sic me cantuque habituque nefastum 35
 Aspiciant Superi. pudeat Thebasque, novumque
 Aeaciden. nil jam placidum manabit ab ore.
 Ille ego, qui toties blandus matrumque, patrumque
 Vulnera, qui vivos potui mulcere dolores,
 Ille ego lugentum mitis solator, acerbis 40
 Auditus tumulis, & descendantibus umbris,

Deficio, medicasque manus, fomentaque quero
 Vulneribus (sed summa) meis. Nunc tempus, amici,
 (Quorum ego manantes oculos & faucibus terfi
 Pectora) reddite opem, favas exsolvite grates. 45
 Nimirum cum vestra domus; ego funera, mœstus
 Increpito, tunc damna dolens aliena, repono
 Infelix lachrymas, & tristia carmina seruo.
 Verum erat: absumptæ vires, & copia fandi
 Nulla mihi, dignumque nihil mens fulmine tanto 50
 Repperit. inferior vox omnis, & omnia sordent
 Verba. ignosce, puer: tu me caligine mœstum
 Obruis. a duro, viso sic vulnere cara
 Conjugis, invenit caneret quod Thracius Orpheus
 Dulce sibi: sic busta Lini complexus Apollo 55
 Non tacuit. nimius fortasse, avidusque doloris
 Dicor, & in lachrymis justum excessisse pudorem.
 Quisnam autem gemitus, lamentaque nostra re-
 prendit?
 O nimium felix, nimium crudelis, & expers
 Imperii, Fortuna, tui, qui dicere legem 60
 Fletibus, aut fines audet censere dolendi!

Incitat (heu) planctus. potius fugientia ripas
 Flumina devincas, rapidis aut ignibus obstes,
 Quam miseros lugere vetes. tamen ille severus
 (Quisquis ist est) nostræ cognoscat vulnera causæ. 65
 Non ego mercatus Pharia de puppe loquaces
 Delicias, doctumve sui convicia Nili
 Infantem, linguaque simul, salibusque protervum
 Dilexi. meus ille, meus: tellure cadentem
 Excepi, & vinctum genitalem carmine fovi; 70
 Poscentemque novas tremulis ululatibus auras
 Inferui vitæ. quid plus tribuere parentes?
 Quin alios ortus, libertatemque sub ipsis
 Uberibus tibi, parvæ, dedi. heu munera nostra
 Ridebas ignarus adhuc. properaverat ille, 75
 Sed merito properabat, amor, ne perderet ullum
 Libertas tam parva diem. nonne horridus ipsos
 Invidia Superos, injustaque Tartara pulsam?
 Nonne gemam te, care puer, quo sospite natos
 Non cupii? primo gemitum qui protinus ortu 80
 Implicuit, fixitque mihi: cui verba, sonosque
 Monstravi (questusque, & vulnera cæca resolvam)

Reptantemque solo demissus ad oscula dextra
 Erexī, blendoque sinu, jam jamque natantes
 Exercere genas, dulcesque accersere fomnos. 85
 Cui nomen vox prima meum, ludusque tenello
 Rīsus, & e nostro veniebant gaudia vultu.

SYLVARVM FINIS:

IN

IN

P. PAPINII STATII

SILVAS

NOTAE ATQVE EMENDATIONES

JER. MARKLANDI

CONTRACTAE.

Staius. T. II.

R

NOTAE

IN EPISTOLAM AD STELLAM.

Linea 6 sq. *Quid enim oportet . . . quod &c.* In omnibus codicibus desiderantur voces *oportet hujus*. Locus sine dubio mutilus est, sed non ullius ingenio supplendus. Pro *quod* legendum omnino *quum*: hoc postulat sensus.

Lin. 22. *dedicaverat opus &c.* Quis dedicaverat? non imperator; illi enim dedicabatur, unde legendum: *dedicatum erat opus*.

Lin. 27. *Et fortasse, lege, at fortasse, deleta,* quae sequitur, interrogationis nota.

IN ECLOGAM I.

Versu 10. *frontibus, lege, frondibus.*

V. 11. *descissis coepissent &c.* Alludit ad locum Virgilii Aeneid. II, 234 de equo Trojano. Itaque lege "*divisis cepissent Pergama muris*". Satis quidem hyperbolice, sed ita per totam hanc eclogam.

V. 18. *non amplior &c.* Parm. & Veneta editiones *non altius*; quod verum putô.

V. 23. *Qui fessus bellis*. Falsum hoc. Instituitur tacite comparatio divi Julii & Domitiani, & sensus est: Cæsar, qui primus in divos referebatur, bellis & cædibus gaudebat. Tu contra, pace & clementia. Quanto igitur magis tu cælum mereris! Ne dubites, quin scripserit Statius: *Qui fessus bellis*, ut apud Sil. Italicum VII, 667. X, 629. XV, 32 & 244.

V. 28. *Et Cato castris*. Cum totus hic Statii locus in hoc versetur, ut probet, quantum mitior armis Cæsare Domitianus fuerit, lego:

Et minor in leges iret gener & Cato *justas*.
Ut sensus sit: Pompeius & Cato submisissent se legibus & conditionibus tuis, æquis scilicet mitibus & justis.

V. 29. *Julia templa* &c. Codex Lipsii princepsque editiones habent *Julia tecta*, basilica scilicet Julia, quæ etiam in foro Romano fuit, ubi centum viri causas agebant. Vide Martialis Epigr. VI, 38. Voces *tecta* & *templa* plus vice simplici in his Silviis commutantur.

V. 40. *Nec sic pater* &c. Omnino legendum "Nec si, pater, ipse teneres". Non gratior Deæ sedes foret, etiamsi tu, ô Jupiter, eam teneres.

V. 42. *Et cui* &c. Lege, *Et quis*.

V. 46. *Imitatus equestres* &c. Non penitus damno hanc lectionem; mallem tamen scripsisse:

"animosque imitatus heriles", id est, heri sui Domitiani.

V. 51. *Aenea captivi* &c. Lege, *aerea captivi*, quippe *aeneus* trissyllabum nunquam occurrit apud Poëtas veteres.

V. 55. *Perpetuis frenis* &c. Legas ita & distinguas:

— — — mutabit habenas

Perpetuas frenis &c.

Id est, tuis frenis tibi perpetuo inserviturus, & semel insertas non mutaturus habenas.

V. 57. *Laborant, lege, laborat*, ut præcedens *anhelat*.

V. 64. *Machina: continuus* &c. Lege "Machina continuo: septem" &c.

V. 65. *Magnæ fingit* &c. Quid est fingere murmura Romæ? Lege certissima emendatione: "Et magnæ vincit vaga murmura Romæ". Tantus fit fragor, ut etiam murmura & strepitus, qui in urbe fiunt, ab hoc superentur.

V. 67. *Famosusque lacus . . . servat*. Parm. Rom. & Veneta *famosque . . . servant*. Hoc in contextum recipi velim.

V. 68. *Verbere crudo*. Quid sit verber *crudum*, non equidem intelligo. Hoc tamen scio, Statium scripsisse *verbere crebro*. Thebaid. V, 231. IX, 352.

V. 85 seqq. *Quem tradere es &c.* Hos versus, comparationis seriem interrumpentes, si sapias lector, transmittes. Certum enim est, spurios & infitios esse. Patet hoc ex versu 88 seq. unde manifestum est, duos tantum equos, Julii Caesaris & Domitiani, in comparationem deductos esse, & proinde nullum esse locum Bucephalo Alexandri.

V. 102. *Attricus Elei, lege Elaei.*

IN ECLOGAM II.

V. 13. *Coerunque Latino &c.* Bene emendavit Barthius, *cinctunque Latino*. Conf. Claudianus in Eutrop. I, 28 & in Conf. Honor. 157.

V. 14. *Vultumque. Parm. & Veneta vultusque, recte.*

V. 20. *Virides &c.* Plures exhibent *niveos* sc. artus. Ita quoque Statius Silv. II, 3, uti quidem legendum esse probabo. Add Sil. Ital. XII, 243. De forma & venustate loquitur hic Statius, quibus congrui sunt nivei potius, quam virides artus.

V. 32. *Noctis*. Non de nocte sed de die tantum nuptiali cum sermo sit, minima mutatione reponendum *sortis*. Sors proprium in hac re vocabulum, de matrimonio scilicet.

V. 36. Pro amplexu *petito* conjugis, legendum *petitae* conjugis. Intelligent hoc, qui compositionem Statianam intelligunt.

V. 41. *Tutum &c.* Quomodo tutum, si *tremementem*. Veritatem unice servat Veneta: "Hanc propter *tanti* &c. Propter hanc tanti, operæ pretium fuit, etiam tremementem currere.

V. 59 sq. *Fessa jacet stratis, ubi ... lecto.* *Lege: fusa jacet stratis &c.* Quomodo enim fessa, quæ perpetam noctem quieverat? Conf. Silv. II, I, v. 170. Dein non *lecto*, sed *furto* legendum. Lectum enim non deprehendebatur, sed Mars & Venus in lecto. Scripsit Statius *deprenso vincula furto*, id est, adulterio & furtivo amora. Conf. infra versu 191, & Thebaid. II, 269. x, 61.

V. 67 sq. *At quondam lachrymis &c.* Quondam nihil ad rem, lege *tandem*. Deinde pro *virum* v. seq. lege *viri*, ita sensu postulante. Si enim *virum* scripsit, dixisse debuit *supplicibus dextris*, non *supplice dextra*. *Viri*, i. e. Stellæ, ut v. 196.

V. 80 seqq. *Et inermi strinximus arcu &c.* *Lege inerti arcu*, i. e. sagitta, non acuta, sed obtusa. Porro versus sequentes ita legas & distinguas:

Ex illo quantos juvenis premat anxius ignes,
Testis ego attonitus, quantum &c.

V. 86. *Pallebat in ipsa.* Extremam metam sive imam hic designari, manifestum est, & confirmat locus Sidonii Apollinaris præf. epithal. Polemii v. 12, ubi hunc Statii versum exscripsisse videtur. In contextum itaque pro *ipsa* fidenter recipiatur *ima*.

- V. 98. *Hinc &c. Veneta & Parm. Sic; recte.*
- V. 100. *haud externa. Confirmat Veneta editio conjecturam meam: haud extrema.*
- V. 107. *Pierius votum cupit. Votum cupere nunquam, credo, occurrit. Lega: Votum capit, i. e. par est huic voto, non inferior, uti Silv. III, I.*
- V. 123. *Augustum spoliare nemo. Sensus postulat spoliasse. Queritur Violantilla fericum jam defecisse, nec superesse adhuc, quo se ornet in gratiam Stellæ.*
- V. 145. *Pandit nitidos domus alta Penates. Cum domus & Penates idem sint, lege fidenter: "Pandit nitidos Venus alma Penates".*
- V. 160. *Idaliasque domos, Erycinaque templa. Legendum: Idaliasve domos, Erycinave templa.*
- V. 183. *Quas ego non gentes &c. Pessime hic conjunguntur gentes & corda. Lega: Quas ego non mentes &c.*
- V. 195. *Redeunt animo jam dona. Dona nihil ad rem: non enim Violantilla animo adeo fordido & minuto fuit, ut dona Stellæ acciperet. Lega, "vota precesque", uti supra versu 68 & Silv. V, 2, versu 159.*
- V. 197. *Asteris & vatis. Sensus non recte se habet. Legendum "Asteris & vati" i. e. Stellæ, omnibus in locis, totam per urbem, & omnibus temporibus, ante dapes, nocte, ortu cantata.*

- V. 202 sq. *Coeptique laboris &c. Ineptum & nihili est. Scio Statium scripsisse coeptosque labores, ut apud Virgilium VIII, 439. Lega itaque:*
- — — *permensus iter coeptosque labores,*
Prendisti portus. tumidæ &c.
- Dein pro *tumidæ* Heinsius legit "*portum Eliacæ* vel *Eliadis* — *Pisæ.*"
- V. 209 sq. *Quis tibi &c. Lega hunc versum:*
Quis tibi tunc alacri, cœlestum munere, clare
Stella, dies?
- V. 218. *Quam segnis votis Aurora mariti. Lega, votis maritis, i. e. maritalibus. Si enim legas mariti, falsum erit, quippe nondum maritus erat Stella.*
- V. 223. *Et Parnassus honos. Heinsius restituit: Et, Parnasse, sonas. Dicit Statius Parnassum Apollini sonare, strepitu scil. musarum ad Stellæ ædes abiturum parantium.*
- V. 227. *Hic Thyrsos, hic pleetra ferit. Manifeste vitiosum est ferit: nemo enim ferit plectrum, sed plectro. Hinc lege: "Hic Thyrsos, hic pleetra ferunt" & ita plane Veneta. Conf. supra v. 17.*
- V. 231. *Et fervent compita flammis. Lega "effulgent compita flammis" ne repetatur verbum fervere.*
- V. 251. *Fraudatis opus. Diu videram legendum esse non opus, sed epos, ex Ovidio Remed.*

amor. versu 396. Ubi Heinsium itidem hunc Statii locum ita emendasse serus deprehendi. Dein profestis malle *faustis*, scil. toris, ex Ovid. Pontic. I, 2. v. 133. Vix enim plura ex Virgilio quam ex Ovidio sumit Stadius.

V. 264. *Nec sibi*. Editiones plurimæ & præcipua Parmensis rectius habent "*Nec tibi*". Alloquitur enim Violantillam.

IN ECLOGAM III.

V. 8. *Pisaeumque domus* &c. Nullus in his verbis sensus: nam æstas domum æstare facit, non domus æstatem. Corrigendus igitur locus: "*Pisaeoque domus non æstuat anno*". Jam omnia facilia. Annus hic pro parte anni ponitur ita, ut annus Pisæus sit media æstas, qua ludi Olympici juxta Pisam celebrabantur.

V. 9. *Ipsa manu* &c. Lege "*visa manu*" quod multis editionibus confirmatur.

V. 32. *Expellunt restui* &c. Mallem equidem, *dispellunt refugi*, quod etiam conjecerat Heinsius.

V. 37. *Lymphas*. Verior lectio *Nymphas*, uti habet editio Parmensis & Romana.

V. 40. *Tacentes*. Quomodo tacentes, cum statim dicat, murmura invitare somnos? Ne dubites, quin Stadius scripserit *jacentes silvas*, i. e. subjacentes.

V. 42. *Et nigros imitantia* &c. Gronovius suspicatur, Stadium scripsisse: & *nigros invitant* &c. Optime & verissime. Pessimum tamen est epitheton *nigros*. Niger enim somnus est mors. Verè restitui *reneros*, uti Theb. 388.

V. 45. *Quaque vaporiferis* &c. Lege, *quique vaporiferis* scil. amnis; hoc postulat sensus.

V. 56. *Gaudet humus, superatque* &c. Lege, "*gaudet humus superare*", i. e. superat, qua phrasi Stadius admodum delectabatur.

V. 62. *Et nunc ignaro* &c. Lege *ignaræ*. Et nunc (inquit Stadius) ô arbor, Nais aliqua forte vel Hamadryas conservationi tuæ continuationem debet vitæ suæ, quanquam tu hoc nescias.

V. 64. *Mensas*. Lege *nymphas* seu aquas, per quas intelligit balnea, quæ in aggeribus seu ripis fluviorum extrui solebant ad commoditatem hauriendæ aquæ.

V. 65. *altosque in gurgite* &c. Verius puto in *marginè*.

V. 67. *Marrìa*. Scribe *Marcia*. Est enim a Marcio, non a Marte.

V. 86. *arcesque superbae* &c. Lege, *superbi* sc. Anxuris, ob situm excelsores. Vid. Mart. epigr. VI, 42.

V. 89. *Avia* &c. Quænam hæc avia littora, ad quæ Vopiscus hiberno tempore fecerit? Cedant,

inquit Staius, huic Tiburtinae Tusculum & Ardea villae ad lacum Lucrinum & Formiae; cedant etiam Circeii & Anxur & Caejeta: deinde avia haec littora cedere iubentur; pro quibus *Antia* littora in sedem suam fidenter repono ex Ovid. Metam. xv, 716.

V. 90. *Scil. hic illi meditantur* &c. Inexplicabilia haec sunt, quia corruptissima. Forte legendum: "Scil. hic hilari *miscentur pondere mores*". Infra II, 3, v. 65: *hilariis cum pondere virtus*.

V. 92. *sanusque nitor, sive decor*.

V. 104. *Seu tua non alta* &c. Pro *tua* legendum *ribi*, uti recte dedit Heinsius.

V. 109. *sic omni detectus* &c. Lege *deterfus*.

IN ECLOGAM IV.

V. 3. *Conciliata cadit* &c. Optime Barthius *redit*, nihilque verius.

V. 10 sq. *questu . . . legesque*. Lege:

— — — — *questum*

Confugiunt leges; urbesque &c.

V. 13. *Nosserque* &c. Latet aliquid, quod conjectura non possum assequi. Ex duabus falsis lectionibus vetustior praefertur, *nosseque*, quod & habet editio Parmensis.

V. 23. *Docto nec enim sine numine* &c. Quid est *doctum* numen? Scripsit Staius *dextro*, uti infra v. 66, & Silv. I, 2, v. 32.

V. 49. *reverentia fidit* &c. Inutilis profus sententia. Hoc voluit: Sic amor & reverentia *miscentur*. Scripsit igitur: "Sic mixto reverentia *se dat amore*". Amat hanc phrasin Staius.

V. 59. *Signat Apollineos sancto* &c. Hoc omnem tautologiam superat. Lege igitur:

Signat Apollineo sanctos cognomine lucos.

V. 61. *Praegressusque moras* &c. In toto Statio vix unus & alter hoc inquinatior locus. Lege "*Perpeffusque moras*". Perpeti moras pro morari probum est. Sequitur *Hinc alti gaudens*. Rectius "*Huc, altis gaudens*". Altis, i. e. magnis & arduis.

V. 63. *tentemus adorti*. Antiquiores editiones habent *teneamus*. Unde lego:

— — *virum: teneamus adorti*

Tendentes jam fila colos.

V. 65. *laudavit Juppiter* &c. Verius *laudabit*.

V. 84 sq. *missum media de pace* &c. Conjicio Staium scripsisse "*justum media de pace triumphum*". *Et opes tantas?* Abrupta sententia. Lege "*Et opes, quantas* &c. Per se patet emendatio.

V. 91. *urbem*. Castellum hoc Dacorum urbis nomine nusquam alibi insignitur, sed montis & verticis, in editiore quippe loco situm. Unde *arcem*, non *urbem*, Staium scripsisse credendum est.

V. 94. *rapiemus iniquo* &c. Nimis audax hoc. Lege, *rapiamus*. Iniquus Juppiter hic est Pluto.

V. 103. *atque omne benigne virus. Lege, benignum virus.*

V. 111. *Pro Deus Veneta Deos; recte. Dein pro valentior, lege valentius sc. auxilium.*

V. 115. *Quis mihi tot coetus &c. Lege: "Quis mihi tot questus inter &c. non coetus, cujus absurditatem vides. Questus populi patrumque sunt intelligendi ob adversam Gallici valetudinem.*

V. 120. *Auguror, rectius Aucupor.*

V. 128 sq. *Nec si . . . Aut praestent &c. Vel legendum "Non si vacuet" vel scribendum "Et praestent" non Aut.*

IN ECLOGAM V.

V. 7. *adhuc festum, melius fessum.*

V. 10. *atque enumerare &c. Mihi verior & elegantior videtur Gevartiana interpretatio: "sed ne numerare labora". Cui enim bono numeraret cyathos puer?*

V. 27. *Marcia. Supra monui, scribendum esse Marcia.*

V. 28. *Crescit. Optime Veneta habet Cessit. Unda antea vaga nunc cessit molibus, in ordinem & modum redacta.*

V. 34. *undosa Carystos. Carystos hoc loco ponitur pro marmore Carystio, ut Thasos pro mar-*

more Thasio, *Synnas pro Synnadico, Euratas pro Lacedaemonio.*

V. 38. *Pro lucentibus magis placet liventibus. Guttæ enim sanguinis non tam lucere quam livere dici possunt, seu purpurei coloris esse, quales erant maculæ in lapide Synnadico.*

V. 47. *Temesea. Ita constanter editiones. Usus tamen postulat Temesaea. Vid. Ovid. Metam. VII, 207 & Fast. V, 441.*

V. 63. *Pro curaque, lege cultuque, ex Aufonii adumbratione Mosella v. 345.*

V. 65. *Et tua jam melius &c. Verior videtur lectio. "Et tua jam melior discat fortuna renasci". Melior fortuna passim celebratur, & in antiquo lapide ap. Grut. p. CXI.*

IN ECLOGAM VI.

Kal. Dec. Saturnales. Saturnalia non incipiebant Cal. Decembribus, sed XVI ante Cal. Jan. nec additionem Saturnales agnoscit optima editio Parmensis.

V. 8. *ebriamque partem. Lege, ebriamque noxam. Duas partes continet hoc carmen, descriptionem sc. diei a v. 9 & noctis a v. 85.*

V. 11. *veniens profudit Eurus. Quid hoc est, veniens Eurus? oriens scil. Oriens. Arridet magis Eos, aurora veniens, uti ap. Ovid. Metam. V, 440 & Virg. X, 241.*

V. 15. *Et quas percoquit Ebusia Caunas.* Salmasii ope hunc Statii locum ita restituo: "Et quod percoquit Ebusia cannis".

V. 17. *Molles Caroli, Lagunculique.* Probo *Caeseoli*, quod habet vetus codex. Deinde pro *Lagunculi* admisi *Lucunculi*, bellariorum speciem, & ita in scripto cod. inveniri testatur Bernartius.

V. 20. *Praegnantes.* MS. Flor. editio Rom. & Venet. habent *praegrandes*, quod simplicius & melius.

V. 21. *serenam, lege, sedentem.* Domitianus solebat largiri multa spectanti populo, & convivium nonnunquam facere eodem loco sedentibus. Dio lib. LXXVII.

V. 26. *Et latis pluvias &c.* Legendum *lactis sc. agris*, id est, fecundis.

V. 42. *Nec tardum seges &c.* Nullus in his sensus. Lege, *tantum annum*, i. e. tam magnum. Sensus est: ô vetustas, compara secula antiqua & aureum tempus cum hoc nostro; non majorem vini copiam aut largiores frugum proventus invenies.

V. 43. *vescitur &c. lege, vescimur, certissima emendatio.*

V. 46 sq. *quis hoc vocare . . . possit.* Scaliger ex MS. Senensi legit "quis hoc rogare" & quidem recte. Mox pro *possit* legendum *posset*, ex sensu & Virg. IX, 6.

V. 48.

V. 58. *peractos &c.* Suspicio hac sub voce latere per artus.

V. 71. *Illic cymbala.* Lego illo, ut respondeat praecedenti hoc. Lydiae plaudunt hoc grege; illo cymbalistræ & mulieres Gaditanæ.

V. 74. *Permutat &c.* Parm. & Veneta habent *Permutant*; recte.

V. 93. *alias adivit urbes.* Ven. & Parm. "alias abit in urbes" quod verissimum est.

IN LIB. II.

ECLOGAM I.

V. 5 sq. *verba medentia saevus confero.* Lege, *saevus confero.* Ita totidem literis Veneta.

V. 26 sq. Totum hunc locum ita legendum & distinguendum puto:

Et nunc heu! vittis & frontis honore soluto
Infustus vates, verso mea pectora Phœbo
Plango lyra. En! diri &c.

V. 48. *mixta, lege tincta*

V. 50. *Heu lactea &c.* Legendum affirmo, "Ubi lactea colla".

V. 58. *Accensum . . . feret?* Lege:

Accensum quis bile fera, famulisque tumentem
Leniet?

Mutuatus est Staius hoc epitheton ex Homero.

Staius. T. II.

S

V. 67. *Muta domus (fateor). Inepta vox fateor & nullius sensus. Lege:*

Muta domus pariter desolatique penates.

V. 90. *Nec senior Peleus. Lege, genitor Peleus. Quamquam pater Achillis illum non comitabatur, sed Phœnix alienus & externus.*

V. 95. *volucrem comibat Persea Diitys. Non satisfacit sensui vox comibat. Dixisse debuit curabat vel potius tollebat, sive de sublatione Perseos ex mari intelligas, sive de educatione.*

V. 97. *deceptaque funera matris. Lege: "deceptaque fulmina matris", ut Thebaid. IX, 425. Potes etiam legere fulgura matris, sed frequentior alterius vocis in hac fabula usus.*

V. 101. *alieno in robore. Sensus & Latinitas postulant aliena in robora.*

V. 104. *& mutas etiam tum &c. Nullus in his sensus: si enim mutas, quomodo murmure? Lege:*

Tu tamen & motas etiam tum in murmura voces.

Conf. Eclog. ad uxorem v. 33.

V. 110. *Sive catenatis curvatus &c. Quænam hic oppositio inter curvatus membra & Grajus amicus? Et tamen requiritur. Lege:*

Sive catenatis nudatus membra palæstris.

Conf. Virgil. Georg. II, 531 & Aeneid. III, 281.

V. 115 sq. *crinemque decorum Fregisset &c. Veram lectionem esse autumo:*

— — *crinemque decorum*

Pressisset rosea &c.

uti noster Silv. I, 2, v. 3.

V. 125. *sed adhuc infantia mixta. Lege: "adhuc infantia juxta" sc. erat.*

V. 130 sq. *& angusta talos &c. Restitutionem hujus loci difficilis spondeo, hoc modo: —*

— — *& angustos artus jactare lacerna*

Enormi non ille sinens, sed &c.

Sensus hic est: Nec permittens lænis nimium brevibus & arctis pectus constringere, nec contra lacerna enormi membra puerilia gravare, ut artus majores appareant quam revera sunt, sed prout incrementum pueri & ætas postulabat, ita semper adaptans & legens vestimenta

V. 135. *non munera cessant. Lege, "munera census" nihil certius. Glaucias hic describitur omnes ingenui notas habens, vestes, gemmas, servos frequentes & cetera census vel patrimonii signa & munera, præter solam prætextam.*

V. 143. *Torvus ad hunc Athamas &c. Lege, ab hoc, ex sensu, & ut vitetur ambiguum.*

V. 150. *in te omnis &c. Lege omnes, scil. reliquias.*

V. 159. *tristis rogos. Optimi codices & editio-*

nes habent: tristis torus; quam lectionem noster confirmat Thebaid. VI, 54 & 69. Torus enim comburebatur cum corpore.

V. 172. & frigida lambis &c. Verissima emendatio Bentleii, pro lambis legentis libas, uti Thebaid. x, 63.

V. 181 sq. Sic & in anguiferae ludentem gramine Lerna

— — avidus bibit anguis &c.

Lege: Sic & in umbriferae — —

— — rabidus tulit anguis &c.

Lerna hic pro Nemea, palus pro silva ponitur, propter vicinitatem locorum.

V. 193. & similes volventem &c. Lestio quidem proba, nisi aliud suaderet editio Parmensis, quæ habet "similes tergentem pectore curas". Tergentem curas pectore est detergentem & depellentem.

V. 198. neque enim magis &c. Vox enim minime hic accommoda, utpote rationem reddens sine causa. Lege: "neque jam magis". Deinde pro trahentem lege sequentem, repetitione eleganti & poetis usitatissima.

V. 205. & obtuso pallentes germine &c. Cum de colore hoc loco agi appareat ex voce pallentes, pro germine lege lumine.

V. 207. & alternum pueri &c. Partitur amorem, cum quo? Plane legendum:

& alternum puero partitur amorem.

Dividit amorem Blæsus, & partem tibi, partem puero seu Glauciæ partitur; unde alternum amorem vocat.

V. 222. Non timuit meruisse mori. Impium hoc; lege renuitve.

V. 227 sq. emissus ab atro Limite. Præfero Limine.

IN ECLOGAM II.

V. 7. Cum stadio jam pigra quies &c. Pessime hic inferitur pigra, cum placida vel laeta melius conveniret. Lege "parta quies" ut ap. Virg. Aeneid. III, 495. & VII, 593.

V. 15. imum Littus. Pro imum, quod otiosum est, lege udum, littus sc. quod a fluctibus alluitur, oppositum sicco littori ap. Virg. Aeneid. III, 135.

V. 46. Aspicit. Legendum Prospicit. Hæc pars domus prospectum habet versus orientem, illa versus occidentem. Alia res est adspicere.

V. 60. & chelys una &c. Otiosa videtur vox una. Mallem illa.

V. 71. Expers curarum. Insuavis repetitio cura & curarum in eadem sententia, & diversa significatione. Absque dubio scripsit Statius "Expers turbarum".

V. 77. Armiger hac &c. Lege hinc, ut respondeat vocula inde, quæ sequitur.

V. 80. *Quaeque ferit &c.* Corruptus locus. Dixisse debuit *Megaliā feriri a fluctibus*, non ipsam ferire fluctus.

V. 81. *Angitur & . . . proculque &c.* Iterum lege *hinc*. Inde *Euplœa*, hinc *Limon*. Deinde sensus postulat, ut legamus

Angitur hinc . . . procul qui &c.

V. 83. *Una tamen cunctis &c.* Nemo unquam dixit, *Cunctis eminent*. Lege:

Ante tamen cunctas procul eminent una diaetas.

V. 93. *Et gaudens fluctus spectare &c.* Quis in his sensus? Diu est quod conieci legendum esse "*& gaudens fluctus aequare Carystos*" subnigrum nempe marmor *Carystium*. Mihi tamen magis placet *fluctu certare*, quam *fluctus aequare*, quia minor est mutatio.

V. 122. *Troica & Euphrate supra &c.* Legendum videtur:

Troica & Euphrataea super diademata felix.

V. 126 sq. *repellis &c.* Requiritur participium, quod respondet τῷ *Exemptus*; unde lege *refellens*. Dein *dubio* praeter *dubium*. Scil. non *dubium* inveniatur, sed *abire paratum*.

V. 139. *jaçantur in alto &c.* Quivis videt, legendum esse *jaçantur*; & ita *Barthius*.

V. 143. *Discite securi.* Sine ulla hæsitatione lege "*Vivite securi*". Solennis hæc formula in votis.

IN ECLOGAM III.

V. 2 sq. *quae robore ab imo Curvata in nodos redit &c.* Lege & distingue:

„*Arbor aquas, complexa lacus: ea robore ab imo*
„*Curvata, enodis redit inde &c.*

Jam duo vides, ob quæ hanc arborem laudat, quod recta & quod enodis. Clare confirmatur hæc restitutio versu 57.

V. 14. *Caelica testæ &c.* Non intra testæ tunc fuit *Pholoe*, sed sub dio. Lege itaque *Cælica resca*, loca aspera & inculta.

V. 18. *& sua credit &c.* Ratio constructionis postulat *credens*.

V. 22. *Aventinaeque . . . terras.* De terra *Aventina* nunquam inaudivi. Quid multa? Lege minima mutatione:

Aventinaeque legit vestigia cervæ.

Ut ap. *Tibull.* IV, 3 & *Ovid. Trist.* V, 9.

V. 33. *Sic tota &c.* Lege certissima emendatione:

Sicut erat cum veste, ruit.

Phrasis obvia *Thebaid.* III, 680. IV, 802. VII, 819.

V. 53. *animata calores &c.* Latinitatem in his quæro. Dixisse enim debuit vel *animata in calores*, vel *animata caloribus*. Lege:

“*illa Dei veteres imitata calores*”

sensu optimo, mutatione minima.

V. 55. *atque umbris scrutatur* &c. Verbi *scrutari* significatio umbræ non convenit, sed piscatoribus potius. Lege:

“atque umbris *tutatur* amantibus undas”
Defendit nempe ab igne superno & dura grandine, quemadmodum mandaverat Pan supra v. 46.

IN ECLOGAM IV.

V. 4. *Hesternas* &c. Forte *extremas*, quod *vetius* puto.

V. 19. *Æ Aonio versae* &c. Omnino legendum “*viæ certamine picæ*” uti apud Ovid. *Metam.* v, 300, atque alibi.

V. 32. *quo tu . . . recluso* &c. Quæro, quo sensu *Pfittacus* reclusus dici potest, id est, apertus. Lege:

“quo tu, *Melior dilecte, relicto*”
Si omnes alii convivæ recesserint, hoc tamen relicto non solus eras.

V. 35 sq. *respirant germine plumæ, Sicaniisque crocis*. Editiones *Parm.* & *Rom.* pro *germine* habent *gramine*; unde legas;

Et *tenues Arabum respirant gramina plumæ*
Sicaniisque crocos.

IN ECLOGAM V.

V. 7. *vastator doctæ ferarum*. Mirum epitheton

istud *doctæ*. Verius forte “*vastator sævæ ferarum*” quod leonibus convenientissimum & usitatissimum.

V. 13. *pavidi timuere leones*. Nemo timere potest aliquid licuisse. Procul dubio a *Statio* fuit:

Hoc licuisse nefas *pavidi genuere leones*.
Deinde non tam *pavidi*, quam *pavido* scil. *tigridi*, *feræ fugienti*, hoc licuisse nefas, genuere leones.

V. 15. *Æ rotas duxere* &c. Nullius usus vox ista *rotas*: nunquam enim, opinor, partem frontis in lumina ducere solent leones. Scripsit *Statio*:

Torvas duxere in lumina frontes.

V. 23. *animamque* &c. Omnino legendum *animamque*. *Obvium*, firmare *animum*, non *animam*.

IN ECLOGAM VI.

V. 6. *arctæ tamen* &c. Non puto, *plagam recta* dici posse *arctæ* intrare, quæ per arctum seu tenue foramen intrat. Latet, opinor, verbum aliquod. Optime congrueret, transpositis literis, *aeret*, i. e. hæret, uti ap. *Lucanum* VIII, 417 & *Virg. Aeneid.* VII, 533.

V. 12. *Libertas* &c. Quid libertati cum juncto, longo & continuato stemmate? Junctum stemma non ad libertatem facit, sed ad nobilitatem. Vides hinc *Statium* scripsisse:

— — cui major stemmate juncto

Nobilitas ex mente fuit.

Conf. *Thebaid.* II, 436 & IV, 600.

V. 13. *Deisque Si &c.* Vix aliter scribere potuit Statius ac, *Deisne Hei &c.*

V. 21 sq. *vidi ipse habitusque notavi Te tantum cupientis herum.* Parmensis editio: "vidi ipse animusque" omnino verum, i. e. spiritum generosæ indolis indicem. Dein magni animi est quidem ferre dominum, nunquam vero *cupere*. Lege igitur: "Te tantum cupientis herum".

V. 31. *nec bella canentem &c.* Rectius "bella canentem" i. e. ut bella caveret seu vitaret, Achilles nempe, a matre inter virgines occultatus.

V. 34. *Qualis erat &c.* Romana editio habet, *Qualis eras &c.* & hoc verum. Puerum enim alloquitur. *Procul pulchrior pro longe pulchrior.*

V. 39. *quales dubiae post crimina formae &c.* Nullum ex his sensum elicere possum. At levi mutatione evanescunt difficultates:

"quales dubiae discrimina formae &c."

V. 42. *qualis belli &c.* Parm. & Rom. editiones pro *belli* habent *bellis*, quod melius.

V. 48. *inde novae mentis &c.* Lege minima mutatione:

"Nam pudor ingenuae mentis".

V. 50. *Carmina quae donasse queant?* Difficillimus locus. Puto hanc esse scripturam Statianam:

"Carmine quo nota esse queant".

V. 58 sq. *Quis Deus . . . Eligit? Non opti-*

imum videtur istud, *Deus eligit vulnera*, melius *exigit*.

V. 62. *Ructassent &c.* Mihi minime dubium est, hanc vocem depravatam esse, & medicinam videor invenisse:

— — Si vel fumante ruina

Undassent dices Vesuvina incendia Locros.

Nam *undare* etiam de flammis usitatum est poetis.

V. 64. *Seu Lucanus ager &c.* Supra captum meum hæc esse confiteor. Quid Tibridi cum agro Lucano, tam longe distito?

V. 70 sq. *vitae modo carmen . . . tentabat &c.* Ad sensum attendenti statim patebit, Statium scripsisse:

— — Vitæ modo limen adultæ

Nectere tendebat &c.

Id est, in ipso limine adolescentiæ. *Nectere tendebat* idem est, quod *pergebat nectere*. Conf. *Silv. V, 3.*

V. 77. *& invidiam mortemque amplexa &c.* Sensui & verborum significationi qui probe attendit, facile videbit, Statium scripsisse:

"& invitam mortem complexa &c."

Nihilque venustius dici potuit. Mors etiam si blanditiis deæ Invidiæ (Rhamnusiæ) allecta, invita tamen, præter morem, opus suum peregit. Tanta amabilitas Phileti fuit.

V. 81. *durumque Acheronta &c.* Non ferri pot-

est *duri senis* & statim *durum Acheronta*. Lege "*dirumque Acheronta*". *Dirum* est perpetuum Acherontis epitheton.

V. 82. *non saevius atros* &c. Quare *saeva lit-tora* & *saeva genitrix* tam prope posita, &, quod majus est, quomodo genitrix *saeva* fuit huic puero mortuo? Ego non dubito, a Statio fuisse:

— — non *secius atros*

Nigrasset planctu genitrix *insana* lacertos.

Notum est, vocem *insanus* usurpari de iis, qui magno aliquo luctu afficiuntur. Potes etiam legere, genitrix *vesana*.

V. 93. *Quam gemitus*. Diu me torfit hic locus. Sed jam verum inveni. Luctum & lachrymas urfi descripserat usque *miseris acceptius umbris*. Nunc hortatur illum, ut dolorem excutiat:

Quin gemitus sedasse juvat &c.

V. 96. *tam saevis luctibus* &c. Lege "*tam feris luctibus*", i. e. nihil profuturis, vel in longum tempus continuatis.

V. 98. *carpsitque quietem* &c. Immo jam *carpit*, jam fruitur quiete Elysia; ut *subit*, non *subiit*.

IN ECLOGAM VII.

V. II. *Perfundant ederae* &c. Quid sit *perfundere vestem edera*, perdoctus sit oportet, qui explicare velit. Suspicebar de cinctu, non perfusione

vestis hæc intelligenda esse, cum omnem mox scrupulum removit Apollinaris, perpetuus Statii imitator, Epist. VIII, II. quo duce lego

Praecingant ederae recentiores.

V. 14. *Et si qua patet, aut* &c. Nullum opus disjunctiva particula *aut*, cum res eadem exprimitur. Lege:

Et si qua patulam diem recepit &c.

V. 24. *Felix heu nimis* &c. Præstat *Felix o nimis*, quippe *heu* vix locum habet nisi in re lugubri. Hic vero exultandi potius quam dolendi causa.

V. 46. *Et doctos equites* &c. Quare equites *docti*? Lege *celso*, quod proprium equitibus epitheton.

V. 49. *Et tardi reducis* &c. Melius *tarde reducis*, uti supra lib. II, Eclog. I, v. 118.

V. 53. *exeris* &c. Supra dixit *movebis, trahes, infra ludes* &c. Hic itaque reponatur *exeres*.

V. 57. *Et sedes referabis* &c. Lege, *Tu sedes* &c.

V. 67. *Et fulmen* &c. Scripsit *Quod*, i. e. Quale vel quantum fulmen. *Dux divus* est Jul. Cæsar.

V. 77. *duxit* &c. Sequitur *transfigurat*. Hic igitur lege, *ducit* Argonautas.

V. 82. *taedis genialibus*. Veneta *genitalibus* habet; recte.

V. 83. *ingenio tuo* &c. Majus quiddam hic voluit Calliope, nempe

Doctam atque ingenio suo decoram.

V. 85 sq. *Forma . . . decore*. Aufer versus male natos, & sine quibus optime procedit sensus.

V. 88. *Festis cantibus* &c. Lege *Faustis*, quod proprium in hac re verbum. Statim sequitur *festi longa*.

V. 96. *Paridis . . . trementis* &c. Aures exigunt *trementi* manu, i. e. trepida.

V. 111. *Seu pacis meritum* &c. Antiquiores edit. uno consensu habent *merito*, tibi scil. vel merito tuo.

V. 116. *Tu magna* &c. Sensus & constructio postulant "*Seu magna*".

V. 130. *incubatque somno* &c. Lege certissima emendatione "*excubatque somno securæ*" sc. uxoris.

V. 132. *Haec vitae genialis* &c. Parmensis habet *genitalis*, recte. Genialis origo idem est quod initium.

IN LIB. III.

EPIST. AD POLLIVM.

Sub finem. *Hinc praecipue libello* &c. Subjunge sequentia: "*Favebis tu, cum scias habere destinationem quietis meæ, & tibi maxime intendere*".

IN ECLOGAM I.

V. 16. *Ductavit scopulos*. Optima Parm. editio

clare habet "*Divisit scopulos*". *Ductare*, verbum obscœnum, post Sallustium exulavit e lingua Latina.

V. 36. *Infratumque humeris dimitte gerentibus* &c. Hic, ut mihi videtur, requiritur aliquid significantius & Herculi magis proprium. Unde pro *gerentibus*, quod abundat, lege *ingentibus*; epitheton de Herculis humeris satis obvium.

V. 43. *Thespius*. Non Thespianus, sed *Thestius* vocatur hic Thespiensium rex, filiarum 50, quas Hercules una nocte omnes gravidas reddidisse fingitur, pater.

V. 44. *infantes . . . sine caestibus irae* &c. Non ideo infantes juvenum iræ, quia sine *caestibus*, sed quia sine *caedibus*.

V. 55. *altum* &c. Pro *aptum* nescio unde in Gronovii editionem irrepsit *altum*. Ceteræ omnes habent *aptum*.

V. 92. *Tecta Dicarchaei* &c. Oportet *Dicarchaeae* a Græco *Δικαρχεα*. Deinde pro *juvenem* Parthenopen, quod non quadrat cum Silv. IV, 8, v. 55, ubi hanc eandem Parthenopen *fessam aevo* vocat, lege *mitemque*, ut infra Eclog. V, 79.

V. 97. *erat*. Ven. Parm. & Rom. *erant*; quod verum est.

V. 101. *lympas*. Parm. & Rom. *disertim* habent *Nymphas*, recte.

V. 109. *templo*. Præcedit v. 104. *Da templum*

&c. Unde ego non dubitavi in contextum admittere *recto*, sensu eodem, voce tantum diversa.

V. 110 sq. *Nec te, quod . . . exesus ab aevo.* Pro quod non male legas *qui*, & pro *exesus*, ut *immenso non unquam aevo congruat, excisus*.

V. 117. *formatur imagine tela.* Scripsisse Statium oportet:

Nec mora, conscripta *formantur* imagine
templa.

V. 122. *curva fornace* &c. Ex Virg. Aen. VIII, 446 reponendum videtur *vasta* fornace. *Curva* enim nequaquam convenit.

V. 135. *vix annus anhelat* &c. Parm. habet *anhelans*, sc. aderat ea pars anni, qua anhelamus seu æstuamus, h. e. æstas.

V. 149. *numenque Euploea* &c. Ex lib. II, Ecl. 2, v. 79 *numen* hic mutandum in *omen*, prosperam navigationem denotans.

V. 151. *Addiscis, lege Adsciscis*, qua lectione nihil elegantius.

V. 157. *manu Libycas* &c. Nullo apto sensu stare potest vox *Libycas*; plane legendum *liquidas*, uti ex nostro Achilleid. II, 441 & aliunde patet. *Unctas luctas* alii eodem sensu vocant.

V. 160. *non degenerabit* &c. Admissa unica littera *m* prodit, quo nihil verius:

& tantum non *degener* ambit honorem.

V. 163.

V. 163. *Haec ego nascentes lactus* &c. Quem non offendat sibilus tot syllabarum in *s* exeuntium? Hoc igitur modo emollias versum:

Hæc ego nascentes *laetum* bacchatus ad aras.
Ut Theb. III, 618 & Achill. I, 323.

V. 182. *priscumque* &c. Lege, *priscumve*, & versu seq. *solisve*.

IN ECLOGAM II.

V. 6. *dubio committitur alto* &c. Ad evitandam ingrati *maris* repetitionem lege: "*dubiae committitur alno*", i. e. navigio, idque tanto magis, quod Stadius hæc ex Horat. carm. I, 3 desumpsit, ubi v. 5: "*Navis, quæ tibi creditum Debes Virgillum*".

V. 15. *Dicere quæ* &c. imo *quas*, sc. Nereides.

V. 30. *Molochus*. Malim *Molybdis*, instrumentum plumbeum ad hunc usum.

V. 43 sq. *per aequora mundi* &c. Recte Hein-
sius legit *ponti*, ex Lucret. I, 8 & Ovid Met. II, 872. Sequitur *ac hiemes* &c. intolerandus cultis auribus hiatus. Fidenter edidi, "*arque hiemes*".

V. 51. *ecce meum* &c. Pro ecce multi codices habent *inde*, & ita editio Rom.

V. 66. *anhelantemque jugis bis pressit* &c. Ferri potest, si constructio sit, *bis pressit Olympum anhelantem jugis*. Bis, scil. Pelio & Ossa,

Stadius. T. II.

T

V. 75. *audebant* &c. Lege omnino "gaudebant spargere" h. e. spargebant.

V. 96. *Sic quondam* &c. rectius *Si*.

V. 103. *Excipe multifono* &c. Auream lectionem servat Veneta, nempe *multifono*, i. e. placido & mulcente fistri sono.

V. 110. *Cecropio stagnata* &c. Veneta "Cecropio *signata* luto" quod omnino verum puto.

V. 119. *blando qua mersa veneno* &c. Loquitur de morte Cleopatrarum, morsu aspidum absumta. Aspidum autem venenum torpore & somno conficiebat; unde *blandum*. Hinc intelliges, Statum scripsisse:

blando qua mersa veterno &c.

V. 123. *puer hic* &c. Lege "puer *his* sudavit in arvis".

V. 129 sq. *At nos hoc* &c. Editio Rom. pro *At* habet *Hoc*, quod verum puto. *Hoc nos*, hoc iterum &c. quo pacto augetur affectus. Sequitur "vastos cernemus fluctus" ineptissimum hoc loco epitheton. Cum in Syriam navigaturus esset Metius, oravit Nereidas, ut inclinarent fluctus ad ortus v. 33. Jam in Italiam redeunti optat alios fluctus & alias auras, diversas a prioribus. Scripsit Statio:

Hoc nos, hoc iterum stantes in litore, *versos*
Cernemus fluctus, aliasque rogabimus auras.

V. 139 sq. *Qua . . . qua* &c. Bis *quo*, non

qua, hic legendum esse, mecum Gronovius consentit. Sequitur "ubi germine primum" sed lege rursus: "quo germine". in altero nullus sensus.

V. 142 sq. *quae busta Pelasgis*, *Quaeva* &c. Heinsius pro *busta* legit *justa*, nihilque veri s. *Justo dare*, frequens phrasus. Dein pro *Quaeva*, lege *Quaeva*. Ita Parm. & Rom. editiones.

IN ECLOGAM III.

Notante Gronovio titulus hujus Eclogae in MSS. Codd. ut & in editione principe Parm. est: *Consolatio ad Claudium Etruscum*, & hoc verum puto.

V. 15. *consciis unquam*. Omnino frigidum est istud *unquam*. Scripsit Statio *umbram*.

V. 18. *Leniter implicitos* &c. Lege *adplicitos*, i. e. admotos, appositos *vultus*.

V. 21. *nigrasque putat* &c. Heinsius pro *nigras* legit *pigras*. Recte. Tum demum est *mira fides*.

V. 25. *Et nimium felix*. Lege, *heu nimium* &c.

V. 31. *dignis Luctibus*. Mallem *magnis*, ut *Sily. V, 3*.

V. 39. *similes gemui* &c. Ex aure & Statio numeris & scribendi more certus sum, eum hoc loco dedisse:

Ignotum: *Et similes gemui projectus ad ignes*.

V. 50. *Alternisque premunt*. Quis non statim videt, Statum scripsisse "Alternisque *regunt*".

V. 55. *nec iniustae . . . lucis.* Unde lux inter numina, quæ sub legibus suis? Lege *nec iniusti* toties redit *orbita solis.*

V. 57. *Pertulit & saevi Tirynthius &c.* Quisnam hic rex saevus? Eurystheus, opinor. Unde conjicio legendum esse:

*Pertulit Eurysthei Tirynthius horrida regis
Pacta.*

Manifesta allusio ad locum Virgilio Aeneid. VIII, 251. Deinde non *pacta*, sed *jussa* Eurystheos regis agnosco.

V. 68. *multa super indole &c.* Sed quali indole? Multa enim tam mala quam bona esse potest. Lege: *magna super indole &c.* ut Achill. I, 276.

V. 78. *& longo transmittit . . . nepoti.* Pro *transmittit* legendum *transmisit*, ut supra *subvexit*, sumptum nempe ex Virgil. Aeneid. III, 329. Sed quis hic *longus nepos* Claudii, cui transmittebatur Etruscus. Ex sensu & ordine narrationis patet, de Nerone hic sermonem esse. Primum, inquit, *Tiberii* aula tibi patuit; nec abegit *proximus heres*, Caligula. Sed in actus præcipuos subvexit *Claudius*, & transmisit te successori *Neroni*. Verum cur *longo* *Neroni*. Latet aliquid *Neroni proprium*, *torvo* vel tale quidpiam.

V. 87. *partaeque per omnes &c.* Lege, *spar-
saeque &c.*

V. 98. *Vigiles te &c.* Tandem in conjecturam incidi, quam pro manu Statii pene ausim venditare. Ea est:

— — *Vigil ipse, animoque sagaci
Excitus, evolvis quantum &c.*

Evolvis pro *evoluit* certissimum est. Etruscum enim alloquitur poeta.

V. 105. *crepet igne monetae.* Abundat vox *igne*. Forte legendum *ore*, ut dicatur, quantum nummorum, Romana nota signatorum, in monetis & officinis Imperatoris percussum sit. *Moneta* est Dea nummorum; unde bene additur *ore*.

V. 111 sq. *Quis sublime genus &c.* Conjicio non *genus*, sed *decus* legendum hic esse, cum de genere mox sigillatim v. 115 verba fiant. *Sublime decus* ap. Claudianum de nupt. Honor. versu 39. Dein versu seq. pro *handquaquam lege hand unquam ex Veneta*.

V. 134. *colleetaeque pyram &c.* Lege, *collataeque*, verbum funebre.

V. 180 sq. *qui falsis &c.* Legendum *quo*, non *qui*. Deinde displicet *gemit* & *gemens*. Lego, "Tunc immane fremens" ut Thebaid. VII, 584.

V. 199. *Affidue libabo &c.* Melius Parmensis, "Affiduas libabo dapes".

V. 114. *equo tua &c.* Lege, "inque tua tumulum tellure levabit". Sensus est, hic, in Italia,

litabit Manibus tuis, & Cenotaphium tibi extruet
in tua tellure, Smyrna, tuo gentili solo.

IN ECLOGAM IV.

V. 13. *nubs rapinae*. Quid nubes rapinae? Ne
dubites, quin scripserit Statius "laude rapinae".
Noster Theb. IX, 704 de Parthenopæo:

Nec formæ sibi laude placet &c.

V. 27. *conspicit aram*. Parmensis habet aras;
recte. Majus & augustius aliquid in plurali numero;
& hoc pacto vitatur ambiguitas compositionis in
ladentem . . . aram.

V. 39. *toto jam* &c. Hic quoque optima Parmensis
tam, non *jam*; vere.

V. 47. *veteresque penates* &c. Lege, *veterisque*
scil. Evandri. Suavius hoc, magis poeticum &
usitatus.

V. 58. *myrrhasque graves* &c. Pro *myrrhas* Sal-
mæsius probat legendum esse *murras*; unde vasa
murrina. Sed parum apte puero dantur *graves mur-*
rae. Parm. & Rom. editiones habent:

myrrhasque puer crystalloque &c.
quod in textum recepi.

V. 60. *Care puer*. Immo potius "Clare puer"
ut Sylv. V, 2.

V. 66. *Carperet*. Non intelligo, quo sensu la-
nugo *carpit* genas. Scripsit Statius *spargeret*, pro-

prium in hac re verbum. Mox pro *fuscaret gratia*
formae Gronovius mavult *gaudia formae*. Bene.
Conf. Ovid. Metam. XIV, 652.

V. 70. *Leniter, haud ullo* &c. Scribe: "Leni-
ter, & nullo" &c.

V. 83. *pecebat* &c. Probum quidem suo loco
verbum; sed hic multo elegantius & magis poeti-
cum *repetebat*, uti Rom. & Veneta editiones ha-
bent.

V. 88. *Accurrunt teneri* &c. Per teneros volu-
eres intelligit Cupidines. Sed vix credibile, Sta-
tium duo adjectiva sine substantivo adhibuisse. Lego
pueri, non *teneri* volucres. Noster infra Eclog. V.
68 *leves pueros* vocat.

V. 94. *portaverat auro* &c. Modo dixerat,
"auro gemmisque locant". Hac mendii suspicio-
nem incutiunt. Lego:

Nobile gemmato speculum portaverat orbe.
Orbis gemmatus est peripheria speculi gemmis in-
terfinita.

V. 97 sq. *hucusque relinque*. Statium scripsisse
puto:

Et vultus hos usque relinque.

Relinquas illic hos, talesve vultus, talem formam,
qualem nunc habes. Pro *reclusit* rectius *seclusit*. De-
in v. 99 pro *egregius* aures poeticæ exigunt *egregias*
sc. palmas.

V. 104. *Pyliosque simul*. Voluit, opinor, dicere, jungat aetatem Nestoris aetati Tithoni. Sed hoc non est *simul* ire per annos Pylios. Si enim simul eat, nihil annis Domitiani per hoc votum adetur. Hoc modo legendum: "Iliacos Pyliosque *fitus*", i. e. senectutem. Probo hoc ex Silv. I, 4. v. 125 sq.

IN ECLOGAM V.

V. 7. *Quatuor emeritis* &c. Mihi verius videtur: *Quatuor emensis*; certe multo usitatus est.

V. 9. *Non intertextas* &c. Parm. & Rom. editiones habent *interfectas*. Retexere autem interfectas telas est iterum nere, redordiri telas, quas noctu interfecisset.

V. 10 sq. *thalamosque armata* &c. Lege, *thalamisque orbata*. Etiam si marito orbata esses, nullos tamen procos admitteres. Laus fidei & probitatis. Dein pro *alia fronte* Parm. *alta*, & pro *vultu* Rom. *vultus*. Bene.

V. 16. *turba theatri*. Suspicio Statium scripisse "cura theatri" ex Propert. II, 13.

V. 28 sq. *nitidas . . . comas*. Romana editio, *nitidis comis*, quod praefero.

V. 34. *totasque in murmure noctes* &c. Heinsius legit, *motasque in murmura voces*; verissime. Quid enim est rapere noctes aure?

V. 37. *Qualem te nuper Stygias modo* &c. Nonne *nuper* & *modo* idem sunt? Vetus codex pro *modo* hab. *prope*; quod verissimum est.

V. 45. *Qua veteres Latias, Grajasque* &c. Suspectus mendii versus propter tot voces in *as* exeuntes. Mihi videtur legendum:

Qua veteres Latias, Grajilmque &c.

V. 49. *Et quamquam saevi fecerunt Menada* planctus. In Veneta edit. *Menala*, unde pronum fuit facere:

Et cujus saevi ferierunt Maenala planctus.

V. 56. *Nata tuo* &c. Quis ferre potest hanc barbaram positionem *vocum curaque natae . . . nata tuo?* Conjicio,

— — sic nunquam corde recedit

illa tuo &c.

Dicit Statius, Tu, licet noverca tantum, amas filiam prioris conjugis ut mater.

V. 58 sq. *Alcyone vernos* &c. Quinam hi *verni Halcyones*, avis marinae, nidi? Lege *veros*. *Nidi* hic sunt pulli, & ita passim apud poetas. Dein *amplectens emenda, amplexusque*.

V. 60 sq. *Heu nunc illa terit . . . Otia tam pulchrae terit* &c. Mendosissimus locus. Codices quidam & editio Ven. in priori versu pro *terit* hab. *tenet*. Ita Parmensis quoque. Ead. & Rom. *Et pro Heu*. Lege: "Et nunc illa, *tenet* viduo &c. Sic clarescet locus antea obscurissimus. T 5

V. 62. *plenis . . . taedis*. Non intelligo has plenas *taedas*. Bene autem *festis taedis*, ut mox versu 70.

V. 64. *petit &c. Lege ferit*. Dein *voce paternā* absurdum videtur. Non enim patris voce, sed sua exantavit. Suspicio *voce canora*. Sequitur *Discendum Musis*, quod nimis frigidum & humile. Verius & elegantius puto *Livendum Musis*, i. e. *invidendum*.

V. 75. *& littora mundi Hospita*. Melius *mundo hospita*, quam *mundi*, i. e. quæ recipiunt vel excipiunt totum mundum. *Mundi hospita* est, quæ recipitur a mundo; quod hoc loco absurdum. Sed parum apte *littora* inferuntur inter tot propria nomina urbium florentium: unde proprium quoque urbis alicujus nomen hic delitescere suspicor, nec dubito quin pro *mundi* sit legendum *Bati*, i. e. *Bajarum* nomen. Eundem locorum ordinem, & eadem fere verba habemus infra lib. V, 3, v. 167.

V. 88. *Morum jura &c.* Sensem quidem teneo, bonos nempe mores pro legibus esse. Sed *jura morum* absurdum est. Mutatione unius literulæ & distinctionis ita subvenio:

Nulla foro rabies, aut strictæ jurgia leges

Norunt: jura viris solum &c.

Infra Silv. IV, 4, v. 39: *Latiæ non miscent jurgia leges*.

V. 93. *libertatemque Menandri &c.* Heinsius pro *Menandri* legit *theatri*, quod huic loco non convenit, multo minus *Menandri*. Latet Gerundium aliquod, quale est *libertatemque jocandi*.

V. 102. *Caraque non molli juga &c.* Vina non mollia sunt austera. Atqui Surrentinum erat tenue & lene, teste Plin. hist. nat. XIV, 6. Heinsius legit *foli* scil. Baccho, quia illic Minerva & Hercules & Neptunus colebantur. Adhæreo igitur Heinsianæ conjecturæ, donec melius aliquid contingat & auctius.

IN LIB. IV.

EPIST. AD MARCELLVM.

Primo autem &c. immo prima sc. Ecloga. Præcessit quarta. Eodem modo mox lege *secunda & Tertia*.

Epistolam meam &c. Scribe: epistolam *eam*.

Jam vindicis &c. Optime *Parmensis Nam*.

IN ECLOGAM I.

V. 9. *Et requiem &c.* Ausim polliceri, Statium scripsisse: "*Et rediit bis sextus honos*".

V. 14. *Omnia jussisti &c.* Non legimus, Domitianum clausisse templum Jani, quo solo sensu vere dici posset, composuisse *omnia* bella. Unde

lego *horrida*, perpetuum bellorum epitheton, non omnia.

V. 25. *Moribus atque tuis* &c. Corruptus locus. Verum puto: *Fascibus ecce tuis* &c. Sensus hoc postulat, & evincunt sequentia.

V. 33. *Et quanta* &c. Lege: "En! quanta recusas".

V. 45 sq. *Tunc omnes patuere fores* &c. Quanam fores & cui bono? Bonis avibus Criticæ litavi, cum hunc locum ista restitui:

Tunc omen plausere fores, laetique dederunt
Signa poli.

Dicit Jani fores plangore dedisse signum & omen, hæc, quæ prædixerat, eventura esse. Rex magne. Domitianus licet dominus & Deus appellari voluerit, nusquam tamen legimus, eum regis nomen affectasse. Scripsit forte Statius *dux magne*, familiaris Romanis imperatoribus appellatio, qua & ipse in his *Silvis de Domitiano* non semel utitur.

IN ECLOGAM II.

V. 4. *Aequore qui multo* &c. Ex editione Rom. & Veneta in contextum admittatur *lento*, quod Statianum esse nullus dubito. Sermo est de Virgilio & Homero.

V. 6. *consurgere mensa* &c. Verius forte est, *confidere mensa*, ut ap. Virg. Aen. VII, 176.

V. 24. *Liberior campi* &c. Stadius domum Domitiani a magnitudine commendat, dicitque eam in liberam & magnam laxitudinem porrectam esse; hoc vero non est *campi*, sed *spatii*.

V. 38. *Indisque* &c. Clare legendum *Indisve*. Disjungenda sunt *epulae*, & robore Maurorum innixa *Indis columnis*, non conjungenda.

V. 50. *reversus* &c. Quo reversus? & post *cujus horrida jussa*? Lege:

— post horrida jussa *novercae* &c.
uti Achilleid. I, 188. Silv. III, I, v. 22.

V. 53. *mensasque revisit* &c. Parmensis habet *reliquit*; cui favet simillimus locus Achilleid. I, 52.

IN ECLOGAM III.

V. 5. *pejerante bello* &c. An bellum *pejerare* dicitur? Non certe, sed *dux*, qui contra foedus & pacem juratam bellum infert. Lege & distingue:

Nec dux advena, *pejerate* bello,
Campanos *quatris* inquietos agros.

V. 19. *Flaviumque culmen* &c. Lege "Flaviumque *coelum*". Ita alibi vocat hoc templum Flavie gentis.

V. 20. *Hic scenis populi* &c. Vix locum vidi hoc inquinatiorem. Attendens autem sensui, duo fuisse incommoda reperiet, quæ sustulit Domitianus, nempe profundam arenam ex via publica, &

inundationem Vulturni amnis. Hæc duo hoc modo extulit Staius:

Hic, coeno bibulo viam gravante,

Et campis iter amne detinente,

Longos eximit ambitus.

V. 23. *graves arenas*. Contrarium dixisse debuit Staius, & Clericus pro *graves* reposuit ex antiquis editionibus *putres*, id est, leves, molles arenas; quam emendationem verissimam puto, & sensui necessariam.

V. 27. *axe vectus uno*. Heinsius pro *uno* recte legit *udo*.

V. 33. *orbitae tacentes*. Malim *jacentes*, i. e. depressæ & profundæ.

V. 53. *sordidoque topho*. Hoc nihili est. Verissimam puto Heinsii emendationem *torrido topho*, sive pro arido sive pro testo accipias.

V. 59. *Lechiaæ nisi* &c. Minime dubito, quin Staius scripserit *Lecheo nihil vetante*.

V. 61. *nobilesque sylvae*. Quid silvæ nobilitas ad Echo, quam remittit? Rectius in Parmensi *mobilesque*.

V. 81. Bene est, quod Politianus in suis exemplaribus invenit:

Sed grates ago, *servitusque* tanti est &c.

Humillime & serviliter Domitiano adulatur Vulturnus.

V. 88. *Ne me pulvureum* &c. Sensus postulat, ut legas:

Nec me pulvureum gravemque cœno

Tyrrheni sinus obruet &c.

Particulam *Nec Veneta* habet editio.

V. 95. *levarat*. In Parm. & Rom. invenio *leuabat*; quod quare mutarunt?

V. 100 sq. *qui coronat imbri . . . excitus viator*. Assentior Heinsianæ emendationi:

Quantus nubila quo coronat Iris.

Ulic flectitur exitus viarum.

Tò *imbri* imbecillimum est. Multo elegantius inducitur dea Iris.

V. 112 sq. *Qui primo* &c. Hi versus non sunt Staii, sed ludibundæ manus.

V. 137. *maderet*. In MSS. & in Parm. *maderes*; verissime. Apostrophæ Poetis usitatissimæ.

V. 150. *Quos fertur* &c. Plane legendum *Quor. Sic* & versu proxime seq.

V. 159. *obviosque currus*. Mihi magis placet *obnuesque*. *Currus* hic pro triumphis.

IN ECLOGAM IV.

V. 10. *Cui primum* &c. Editiones principes, Ven. Parm. Rom. habent *primam* sc. salutem.

V. 22. *Ingeniiva bonis*. Parvum hic mendum, emaculandum tamen. Lege "*Ingeniine bonis*".

V. 31. *& Elaeis auriga &c.* Lege:

— *& Eleos auriga, laboribus aëis &c.*

V. 49. *nos otia vitae &c.* *Otia* poeta simpliciter ponunt absque additamento *vitae*, minime necessario. Sed nec artificii Statiani erat relinquere *cantum* sine epitheto. Scripsit:

— *Nos otia miti*

Solamur cantu.

V. 57. *si numina pergant &c.* Præcessit:

At tu, si longi cursum dabit &c.

Unde patet hic quoque legendum:

— *Latiique ducis si numina pergant.*

V. 60. *Et spatia obliquae &c.* Rom. habet *antiquae*, quod non dubito esse veram Statii manum. Confirmat oppositio inter *antiquae & renovare*.

V. 66. *Quique gravem tardi &c.* Mirum *tardos* lacertos censerit inter *membra accommoda bellis*. Lege:

Quique gravem validi subeant thoraca lacerti.

V. 72. *Magna geres &c.* Lege ex sensu & vestigiis Parmensis "*Magna pater, dignosque &c.*" Nihil verius puto hac emendatione. Conf. Ecl. VII, v. 4f.

V. 76. *sibi gloria felix &c.* Verba *sinu Tyrio*, quæ ad gloriam non possunt pertinere, veram indignant hujus loci lectionem:

Jam te blanda sinu Tyrio sibi curia felix &c.

Curia pro senatu, cujus alumnum dicit esse Marcellum, ut de Crispino infra Ecl. V, 2, v. 27.

V. 85.

V. 85. *Procul ista tuis, Tifata, Teate.* Lege:
Procul ista tibi sunt fata, Teate.

Teate erat oppidum Marrucinatorum. Stadius optat, ut a Marrucinis potissimum campis incendia avertantur, quia ibi Marcellus possessiones habuit.

V. 101. *voti tibi vatis &c.* In omnibus, præter Venetam, ante Gronovium, editionibus invenio *voti*, quod probum est, non *voti*.

V. 102. *Nec enim Tirynthius &c.* Mutilum locum puto. Optime procederet sensus, si ita legeres:

— *Tibi enim Tirynthius, almæ*

Pectus amicitiae, cedit; tibi gloria &c.

IN ECLOGAM V.

V. 9. *Nunc cuncta Veris &c.* Lege "*Nunc cuncta vernans &c.*"

V. 24. *Caesareo peraravit auro.* Locus notabilis & qui viros eruditos insigniter exercuit. Ne dubites, quin Stadius scripserit:

— *Hic mea carmina*

Regina bellorum virago

Cæsareo docoravit auro.

Hic, i. e. in hac terra. Loquitur de Alba, in qua ter coronatus fuerat, victor in certamine, quod in honorem Palladis Domitianus instituerat.

V. 37. *Haec mira virtus. Veneta hab. Nec mira &c.* Nec est quod miremur hanc in te virtutem.

Stadius. T. II.

V

V. 38. *vadosae nescius Africae* &c. Quid est vadosa Africa. Lege *dolosae*. Nota omnibus fides Punica.

V. 47. *Qui Lybiam deceant* &c. Frigidam hoc. Sensus omnino postulat *decorant*.

V. 49. *Est & frementi* &c. Clare scribendum:

Est & frequenti vox habilis foro.

Hoc voluit Statius: Apta est etiam vox tua foro & causis agendis.

V. 58. *Passim solutis*. *Passim* hic nihili est; lege *Passu*. Modi enim passu soluti sunt prosa oratio.

IN ECLOGAM VI.

V. 7. *Vinaque perpetuis* &c. Absurdum est & falsum dicere vina certare posse *perpetuis fastis*, i. e. consulatibus seu annis. Lege *centenis*.

V. 16. *Titonia* &c. Pro *Tithonia* seu Aurora. *Titonia* seu *Titania* est Luna.

V. 18. *Nox & Erythraeis* &c. Parvum mendum, quod sibilus etiam prodit. Legendum nempe *Erythraeae* sc. *Thetidis*.

V. 20. *Mille ubi* &c. Plane legendum, *Mille ibi*.

V. 23. *veteres agnoscere* &c. Parm. & Rom. habent *cognoscere*, quod in textum recepi.

V. 32. *castae Genius . . . mensae*. Valde mihi suspecta est vox *castae*, quæ mensæ non satis convenit. Nec quæ sequuntur *genium castæ mensæ* depingunt, sed *festæ*. Conf. Theb. IV, 840.

V. 45. *Artificis curis* &c. Postulat elegantia & mos perpetuus Statii, ut legas:

Artificis, currae pariter gestamina mensæ &c.

Parva nempe mensa hic opponitur ingentibus colossis.

V. 53. *Qualis & Oeteis* &c. Sensus requirit: "Qualis ab Oeteis", i. e. post Oetas favillas.

V. 57. *adhuc saevae* &c. Cædes, quas Hercules perpetrabat, non saevæ fuerunt, sed generi humano utiles. En veritatem trium tantum literarum mutatione.

— at haec *clavae* meminit manus: aspera *sedes* sustinet occultam &c.

Meminit eleganter pro *tenet* seu in parato habet *clavam*. Necessario etiam *sedes*. Habitu enim sedentis fingebatur hæc icuncula. Conf. Martialis IX, 44.

V. 61. *Et comitem occasus* &c. Suspicio a Statio fuisse:

Et comitem casus secum portabat in omnes.

Ex Virgil. Aeneid IX, 277.

V. 65. *semper narrabat* &c. Riducula hæc representatio Alexandri, furdo fabulam narrantis. Lege *referebat*; huic impatabat, quod vicerat.

V. 66. *detraxerat Indos*. Nescio quid sit *detrahere Indos*. Unde detraxit? Conjectio *devicerat*.

V. 69. *magnoque ex agmine* &c. Nauseam movet vox *magni* brevi intervallo quater repetita. Meo iudicio verius est *longoque*.

V. 74. *timuit* &c. Timuitne Alexander Magnus? Hoc negant quotquot de eo scripserunt. Lege *tenuit*.

V. 82. *sacrilegus* &c. Gronovius reliq. ad Silv. legit *sacrilega*, verissime.

V. 87. *Ornabat*. Scaliger fecit *comebat*, quod ego retineo, quia Statio in deliciis ea vox.

V. 98 sq. *carmina . . . carmine* &c. Inscita hæc repetito. Mihi non dubium est Statium scripsisse "*amantes tempora laurus*". Laurus enim & tempora perpetuo conjunguntur.

IN ECLOGAM VII.

V. II. *nunc major fitis*. Lege "*nec major fitis*" quasi dixisset, nec opus est majori fiti, & modicus haustus sufficiet.

V. 19. *livicenve* &c. Parm. & Rom. habent *laticem motus*.

IN ECLOGAM VIII.

V. 15. *dulci tremit* &c. Atqui clamor infantium non potest quatere domum. Unde patet verissimam esse emendationem Heinssii "*dulci fremit*", i. e. strepit, resonat.

V. 17. *liventia pectora* &c. Dea Invidia non dicitur nocere pectore, sed oculis & obtutu; ut mihi non dubium sit, Statium scripsisse *lumina*.

V. 19. *promisit* &c. Si jam promisit Apollo se-

nium & decus virtutis, quodnam opus hac precatione ut servaret. Lege *promittit*.

V. 24. *donis nunquam mutata* &c. Sacrata hæc dona sunt jus trium liberorum, quod Menecrati indulserat Cæsar. Unde nullus in voce *mutata* sensus, saltem huic loco non congruus. Præstat *nudata*.

V. 26. *se juveni laetam* &c. Nisi fallor, scripsit Stadius *mediam*, quippe trium liberorum nata secundo loco. Comparatur mox hæc filia Helenæ inter duos fratres, & Lunæ inter duo sidera mediæ.]

V. 27. *Aptior his virtus* &c. Mihi omnino spurius & infititius videtur hic versus, qui totius sententiæ connexionem fæde interrumpit. Uncinis itaque excipiatur.

V. 40. *Et cantu* &c. Recte Bentlejus, *Et creta* &c. Sequitur *vota cano*.

V. 53. *umbrosæque* &c. Opinor scribendum esse *umbrosæve*.

IN ECLOGAM IX.

V. 9. *decussis*. Pleræque editiones habent *decussis*, quod verius.

V. 13. *colunt* &c. Lege *olent*.

V. 24. *Caesis pilea* &c. Scripsit Stadius *Sciisis*.

V. 34 sq. *Non lardum grave . . . non graves Phalisci?* Non ferri potest *grave* & *graves*. Lege, "*Non lardum breve* &c. minutam sc. lardi portionem.

V. 40. *cereos nitentes*. Heinſius ex Parm. reſtituit *olentes*, quod verum eſt. Fiebant enim cerei ex cera odorata.

V. 43. *patinas in orbe tortas*. Reſte ſcribendi ratio poſtulat "*patinas vel orbe tortas*", i. e. rota.

V. 47. *idem mihi rependis*. Parm. Rom. & Ven. habent "*idem nihil rependis*" quod verum eſt.

IN LIB. V.

Ad Abaſcant. ſub finem. *malleſt tamen* &c. Stultum hoc. Lege "*malleſt talem* nondum interveniſſe materiam", i. e. tam luſtuoſam.

IN ECLOGAM I.

V. 9. *inque omni te quaerit* &c. Diſplicet mihi *quaerit amare*, quod de rebus dicitur, quæ cum difficultate aliqua & moleſtia efficiuntur. Magis congruum videtur *quaerit habere*.

V. 17. *Altera cum volucris* &c. Scripſit Statius *volucrem* ſc. annum.

V. 18 ſq. *vulnere primo . . . Nigra domus* &c. Pro *vulnere* optime legera potes *funere*, & pro *Nigra* Heinſius legit *Aegra*. Bene.

V. 33. *Sipylea fertur* &c. Heinſius emendavit, *Sipylea feretur*; quo nihil unquam verius fuit. Sequitur enim *Deficient, fatiſcet*.

V. 50. *Et caris gaudet* &c. Quid eximium, ſi

aliquis gaudet rebus *caris*. Suſpicor fuiſſe *crebris*. Hoc poſtulare videtur argumentatio & vox *ditem*.

V. 63. *vitamque impendere* &c. Parm. & Rom. editiones habent *rependere*, quod genuinum eſt Statii & elegantiffimum.

V. 76. *ravamque quietem* &c. Significantius eſt, *navamque quietem*, i. e. modeſtiam rebus gerendis aptam, actuoſam.

V. 81 ſq. *quid Arctos, Quid Boreas* &c. Maniſteſta tautologia. Scribe, certiffima emendatione, *quid Auſter, Quid Boreas* &c. & ita habebis quatuor mundi cardines, quod voluit Statius.

V. 93. *penna*, lege *pinna*. Res enim adverſæ per pinnas ſignificabantur in ſummo lancearum fixas, ut res lætæ per haſtas lauro veſtitas. Valde etiam dubito de voce *famoſa*, quæ ambiguae ſignificationis eſt. Credo Statium ſcripſiſſe *damnoſa*, utpote quæ damni alicujus nuntium attulerit.

V. 95 ſq. *maniplos Intermiſſus eques*. Ita omnes editiones, ſine ſenſu. Salmasius ita reſtituit:

— quis centum valeat frenare *maniplis*
Intermixtus equos.

Loquitur Statius de eo, qui præerat centum equitibus legionariis, per manipulos diſtributis. *Centum* numero certo pro incerto dixit.

V. 105. *curſu* &c. Optime Barthius *curru*, ut Silv. III, 4, v. 36, & alibi.

V. 107. *linquit* &c. Constructio postulat *linquens*, ut *praegressa*.

V. 110. *gaudia coenae*. Repono, *gaudia certe* &c.

V. 129. *durata* &c. Lege *durare*, i. e. sustinere.

V. 134. *Vibrantem* &c. Lege *Librantem*. Nimirum magni bellatores, qualis hic fingitur Domitianus, habebant ministros & armigeros ad latus, qui tela suggerebant. *Divina tela* sunt Cæsarea.

V. 149. *adnubilat* &c. Hoc falsum est. Scripsit, nisi fallor, Statius:

& velis *obfibilat* aura secundis.

V. 190. *Quo niteat* &c. Cum vox *sacri* non ad *Caesaris*, sed *vultus* referenda sit, legendum est *niteant*.

V. 191. *signet* &c. lege *signa*. Da aurum & *signa* amorem, i. e. in basi statuae mentionem fac amoris mei erga Cæsarem.

V. 193. *ad oras* &c. Parm. *in oras*, quod verum est & plus quam *ad oras*.

V. 201 sq. *mersumque* . . . agit. Loquitur hic Statius de specie doloris, quæ per silentium indicatur. Lege igitur:

— *mutumque* in corde dolorem

Sævus alit.

V. 207. *mirandaque* &c. Nullus in his sensus. Facilis vero restitutio *jurataque*.

V. 220. *Noctis* &c. Non intelligo quid sit nox

in crinibus. Lege *Sordis*. Notus mos veterum in luctu deturpandi capita.

V. 222. *nascitur* &c. Cod. Medic. & editio Ven. *furgitur*, quod in contextum recipiatur.

V. 231. *Sepit opes*. Aliam lectionem servat Parmensis, *Spirat opes*; quæ vera est. Hoc enim proprium odoribus, quibus Priscillæ corpus differtum & in venerabili marmore seu sepulcro reconditum erat.

V. 233. *Illo Majo tholo* &c. De materia, ex qua effigies Priscillæ constabant, hic agit Statius. Hinc vides, quam inepte *tholus* inferatur inter æs & saxum. Versus autem nihil aliud admittit præter

Illo Maja auro, Venus hoc non improba faxo.

V. 237. *Affidue*. Melius Parmensis *Affiduae* scilicet mensæ.

V. 252. *hospite cymba*. Præstat *hospite ripa*; ulteriore scilicet Stygis, purgationis loco, quem votis maxime appetebant animæ.

V. 262. *certe jurant* &c. Et hic quoque reponendum *certae*. Sorores Parcae jurant in vota certæ, hæc eventura esse, quæ rogavit pro Domitiano Priscilla.

IN ECLOGAM II.

V. 8. *Quid si* &c. Restituo *Quod si*, & ita Veneta.

V. 11. *etiamne optanda propinquant* &c. Si pro-

pinquant genuinum sit Statii, multo melius scripsisse potuit:

Et nunc optanda propinquant &c.
quo pacto omnia cohærent.

V. 21. *per jugera Circi*. Scripsit Statius, duabus litteris mutatis, "*per munera Circi*", i. e. in ludis Circensibus.

V. 48. *Nemeaea &c.* Rectius *Lernæa* arma, spicula Herculis, hydræ Lernææ veneno tincta & maxime metuenda. Hanc emendationem firmat Stat. Thebaid. V, 441.

V. 4. *quantusque nigrantem &c.* Parm. *negantem* hab. Romana *natantem*. Videntur voluisse *vacantem*, quod elegantissimum.

V. 56. *quantusque potentes &c.* Lege *potentis* sc. Asiæ, non *potentes urbes*; ex consuetudine bonorum auctorum.

V. 58. *tibi talia &c.* Nullus in his sensus. Veritas in proximo est "*Bibe talia pronis &c.*"

V. 60. *senesque paterni*. Quinam sint senes patris, non intelligo. Scripsit, opinor:

Hæc iterent comites præcepta senesque *petenti*. Innuit Crispino, illum petere debere hæc præcepta & exempla patris a comitibus ejus & senibus, qui illum norunt.

V. 61. *Jamque alio &c.* Lege *adeo*, quo nihil verius, ut ap. Virg. Aeneid. V, 364 & VIII, 585.

V. 74. *tenens &c.* Optime Barthius pro *tenens*, legit *timens*. Per se patet.

V. 88. *ne postera credant &c.* Lege, "*nec postea credant &c.*"

V. 102. *vibraret &c.* Lege *libraret*. Vibrare est mittentis fulmen, librare vero jamjam missuri.

V. 108 sq. *Dardaniusque senex . . . Strage fori*. Mendosissimus locus. Quis enim iste *Dardanius senex*, & quid *Strage fori*? Mihi omnino verum videtur:

Dardaniive senes, media bellare togati

Pace fori.

Romulus & majores nostri nunquam viderunt quemquam ea ætate, qua tu tunc fuisti, pugnas tam strenue obeuntem in media pace fori.

V. 110. *nec te reus &c.* Clare legendum "*pro te reus ipse timebat*".

V. 113. *Tyberino in littore &c.* Non cohærent hæc cum sequentibus. Lege, "*Tyberino ut littore vidi*" cui respondet v. 17. *stupui, armatumque putavi*; quemadmodum Ovid. Metam. VII, 727.

V. 115. *Tendentem cursus &c.* Veritatis palmam aufert Parmensis, quæ hab. "*pendentem in cursus*".

V. 117. *armatumque putavi*. Vere restitui "*Martemque putavi*". Adeo bellicosa imago fuisti, Crispine, ut te pro ipso Marte caperem.

V. 118. *Trojanaque quassans &c.* Melius, ut mihi

videtur, dixisset Staius "Sarranaque quassans",
i. e. Tyria, Carthaginensia.

V. 120. *patri flagrabat Elifam*. Manifesto hic al-
luditur isti loco Virgilio Aeneid. IV, 156. ubi Asca-
nius inter venandum dicitur acri gaudere equo. Un-
de facile est eruere

miseramque puer flammabat Elifam.

V. 121. *gyro leviore &c.* Potius est *breviore*, &
unice verum.

V. 123. *Arcadas . . . metas &c.* Agit poeta de
Parthenopæo Arcade in obsidione Thebana occupato.
Unde huic loco *metas*, ad certamina lusoria curruum
pertinentes, non congruunt. Nihil verius quam

Arcadas Ogygio versantem in pulvere *turmas*.

V. 125. *pulsat*. Nescio quomodo *indulgentia* Do-
mitiani dici poterit *pulsare* Crispinum, quod vim
& violentiam denotat. Si quid video, scripsit Sta-
tius *poscit*, i. e. postulat, flagitat, hortatur, ut
furgas & animo concipias castrorum curam.

V. 129. *Flectere Castor equos, humeris &c.* De-
pravatio hic latere videtur in voce *humeris*, quæ ad
priorem versus partem reducenda est, hoc modo:

Flectere Castor equos *gyris*, quater arma
Quirinus.

Hoc enim artis & scientiæ equestris erat. Dicit Sta-
tius, Mars & Minerva monstrabunt tibi *acies* seu
rationem disponendi exercitus; Castor equitandi ar-

tem, Romulus arma cum dexteritate quadam & de-
core tractare.

V. 131. *intactaque caedibus arma*. Cum modo
præcesserit *arma*, reponere *aera* ex Virg. Aen. II. 734.

V. 145 sq. *nitidas speculas &c.* Recte emendavi
vigiles speculas &c. quia in iis vigilabant speculato-
res, vel quia ignibus perpetuis instructæ erant. Se-
quitur, *castellaque longe Aspicias &c.* satis ridiculum.
Non enim longe aliquid *aspicimus*, sed *prospicimus*.

V. 148. *vacantibus armis &c.* Heinsius recte vo-
cantibus.

V. 150. *parentis &c.* Præclara Morelli emenda-
tio, *paranti* sc. Pyrrho.

V. 152 sq. *optata juventa &c.* Sine sensu. Lege
"coeptaque juventa" ut supra Lib. II, Eclog. VII,
v. 64. Dein *Durabis quascunque vias* corrige: "Du-
rabis quascunque vices", id est, quoscunque casus,
quamcunque sortem & fortunam.

V. 154. *Forsan & ipse latus (sic &c.* Quo cinctus
instrumento? Lege:

Forsan & ense latus (si numina &c.

Locus huic simillimus Silv. IV, 8, v. 61.

V. 159. *hinc votis animum . . . iuvabo*. Tan-
dem mihi satisfacio:

hinc votis tantum precibusque iuvabo.

V. 175. *tantisque enixus &c.* Mihi multo magis
placet *electus*; quasi dixisset, hoc maxime tuam iu-

dustriam exercent, quod electus es, non fortuito
Fortunæ favore proventus.

IN ECLOGAM III.

V. 3. *moveri* &c. Constructio postulat *movere*.

V. 9 sq. *Extimui* &c. Vide an non legendum sit
Sustinui, i. e. passus sum, permisi. Nec placet *trepidam laurum*; melius *partam laurum*, quod verum
puto. Monstrum plane est quod sequitur. Sic lege
& distingue totum locum:

— funestamque ederis irrepere taxum
Sustinui, *partamque* (nefas) arefcere laurum
Ille ego, magnanimùm qui facta attollere re-
gum &c.

V. 12. *quis Apolline verso* &c. Heinſius pro *verso*
legit *verso*, i. e. averſo, optime.

V. 17. *ſurda ferarum* &c. Mallem *tarda*, non
ſequentia.

V. 23. *notique . . . Arati*. Lege, ut in Rom.
inveni, *doctique*.

V. 29. *relegens coelo* &c. Lege *coelum*.

V. 35. *labente manu* &c. Rom. habet *hebetante*.
Scripſit Statio *trepidante*.

V. 41 — 44. *Hic ego te* &c. Vix uno apice mu-
tato totus hic locus ſic reſingendus eſt:

His ego te (nam Sicanii &c.
In ferrum eum laude locis, te carmine plango &c.

Primum, inquit Statio, in hoc loco te ſepelivi cum
laudatione funebri; nunc hoc epicedio te plango.

V. 45. *Sume & gemitus* &c. Lege:
— *Sume hos gemitus & munera nati,*
Has lachrymas &c.

V. 47. *Atque utinam* &c. Alium ordinem verbo-
rum offerunt Parm. & Rom.

Atque utinam fortuna mihi, *dare Manibus aras,*
qui unice verus eſt. *Fortuna eſt opes.*

V. 52. *Et Nemees lucum*. Inepte *lucus* inter do-
na & ſolennia. Lege “*Et Nemees ludum*”. Jam
omnia coherent.

V. 55. *fossa*. Statio non aliud ſcribere potuit
quam *campo*. Vid Virg. Aeneid. VIII, 595, & XI,
875. Noſter Theb. IX, 250.

V. 58. *Ipe madens oculis*. Si quid video, ſcripſit
Statio “*Ipe madens lacrymis*” uti alibi ſapienter.

V. 59. *Præcinerem gemitum* &c. Trium tantum
literarum mutatione omnia ſano: *Præciperem re-
ditum*.

V. 61. *Atque tibi* &c. In toto Statio vix unus
& alter inquinatio aut difficilior locus. Ecce meam
emendationem:

Meque habitus moreſque tuos & facta canentem &c.

V. 69. *Major certe aliis* &c. Lege “*major certe
illis*” genitrice nempe & conjuge, de quibus paulo
ante dixerat.

V. 71. *Sed nec modo &c.* Vox modo nullius est usus hoc loco; forte legendum *tibi*; ut hæc loqui putetur ille, qui objectionem facit.

V. 73. *Fatorum &c.* Non placet vox tam dubie significationis; forte legendum *Anuorum*, aut "*stamine primo Fatorum*".

V. 88. *nec fissa &c.* Restitui *foeda*, de quo non dubitandum. Buxus, quæ sædam Minervam fecit, seu sædavit eam.

V. 90. *plangat &c.* Scripsit Statius *planger*. Non enim optat, sed affirmat.

V. 91. *Et Pallas &c.* Vide annon scripserit *Et Phoebus*. Certe non Palladis, sed Phœbi erat vatem suum celebrare.

V. 92. *campos.* Ne dubites, quin Statius dixerit *cantus*. *Ducere cantus* est canere.

V. 94. *Cyda labor &c.* Variis conjecturis locum hunc sollicitarunt viri docti. Minime dubito me recte emendasse *Cura lyre*. Lyre est idem quod lyra.

V. 96. *regumque domos &c.* Lege *dolos*.

V. 101. *Qua fandi vis lata &c.* Epitheton *lata*, si ad *vis* referatur, pessimum est. Nemo enim vim fandi latam dixerit, sed *viam*.

V. 104. *Exere semirutos subito &c.* Difficillimus locus & qui magna ingenia exercuit. Lege nulla pene mutatione:

Exere semirutos Vesuvino fulgere vultus
ex Virg. Aen. III, 578.

V. 105.

V. 105. *afflato monte sepulti.* Difficilior adhuc prior locus. Abundat vox *sepulti*, in qua latet depravatio. Placet mihi

crinemque adflatu montis adesum.

V. 110. *Nil gentile tenens.* Admitte in contextum, me auctore, "*Nil gentile tumens*"; uti Thebaid. VIII, 429.

V. 111. *atque Euboico &c.* Legendum puto, *aque Euboico &c.*

V. 112. *præstrinxit &c.* Scripsit Statius:

Ille tuis toties pressit sua tempora fertis.

V. 114. *Ora &c.* Defendi potest repetitio vocis *Ora*. Sed mihi multo magis placet

Ora supergressus Pylis fenis, orsaque regis,
i. e. verba; ut Theb. III, 87.

V. 119. *Ponere purpureos &c.* Omnino contrarium, si quid video, dixisse debuit, *Sumere*.

V. 127. *Grajus qua &c.* Dudum videram, Statium scripsisse *Phrygius*; quam emendationem ex vetusto quoque codice profert Heinsius. De Palinuro Trojano loquitur ex Virg. Aeneid. VI, 335 sqq.

V. 129 sq. *Maeon & inde &c.* Omnium locorum in Statio difficilium hic est difficillimus. Certum mihi, sub istis *major & inde* latere Neapolim, cum Graja Selle seu Velia de honore natalium Papinii certantem. Lege igitur:

Parthenopeque suum longo probat ordine &c.

Statius. T. II.

X

Sed quid fiet de sequentibus *Mæoniden* &c. Mihi minime dubium est, excidisse hic versum unum, cujus sensus esse debet: Ita Smyrna & Athenæ sibi vendicant *Mæoniden*.

V. 138. *Inde frequens pugnae* &c. Nimis plebejum pugnae, lege palmarum.

V. 147. *mores & facta* &c. Excidit conjunctioque: "*moresque & facta priorum*" ut v. 61.

V. 154. *salvusque ingressa* &c. Necessè est, Statium scripsisse, *actusque egressa*, cui conjecturæ ansam dedit Thebaid. VI, 33. id est, superans fortitudinem virorum.

V. 156. *tu pandere doctus* &c. Legendum est "*tu pandere docti*" &c. Nihil verius.

V. 161. *Verfibus* &c. Lege *vocibus*, ut sensus sit, quod ille senis pedibus, carmine heroico, scribebat, tu solutis vocibus, prosa, æquabas & passibus æquis comitabaris.

V. 164. *neglectaque tellus* &c. Mihi videtur scripsisse *dilectaque*, & intellexisse *Baulos*, ubi boum stabula habuit Hercules.

V. 171. *& operta domos* &c. Præstat "*& operta animos*", i. e. vires suas.

V. 182. *Auguriis*. Rectius ex *Parmensi* & *Veneta Auguribus*; quia in toto hoc catalogo non officia, sed personæ nominantur, *Salii*, *Quindecimviri*, *Flamines* &c.

V. 202. *Concinis* &c. *Concinere solatia* nihili est. Lege: "*Concipis ore pio*".

V. 209. *lustrataque Tempe* &c. Pro *lustrata* lege *Ascraea*. *Ascra* erat oppidum *Bœotia*, patria *Hesiodi*, juxta quam *Helicon* & luci *Musis* sacri.

V. 213. *Sic decus hoc* &c. Quomodo? Nulla adest comparatio. Lege "*Tu decus hoc*".

V. 219. *Quam tuus . . . qua non* &c. Repetendum *quam*; & ita *Veneta*.

V. 222. *spectatur Acetes* &c. Immo *Athletes*, ut optime emendavit *Salmasius*.

V. 231. *cum dulce parentis* &c. Feliciter emendavi "*cum lustra parentis*" alibi *Capitolina lustra* *Fugit Statium speratus honos*, cum caneret *lustra Capitolina* votis non respondentia, unde *invida*.

V. 251. *Vindex* &c. Ecce verum:

Index cura Deum, nulloque e vulnere *tristes* &c.

V. 272 sq. *si Thessalicis Admetus in oris*

Sylva una terra &c.

Instituta hujus loci analysi certissima ad sensum ejus pervenimus hoc modo:

— Si *Thessalicas Admeton* in aras,

Si conjunx retro *Phylaceida* rettulit umbram,

Cur nihil exoret, genitor, *chelys* aut tua, *Manes*,

Aut mea?

De *Admeto* & *Protesilaos* agitur, qui uterque ab uxore ex inferis reducti fuerunt.

IN ECLOGAM IV.

V. 8. *revifunt* &c. Veneta habet *recufent*. Non dubito legendum esse *recurfant*, i. e. redeunt.

V. 10. *Et gelido fpargit* &c. Nefcio quo fenfu aliquis dici poffit *fpargi flagello*. Voluit, opinor, *tangit*, ut infra v. 18, & Theb XI, 151.

V. 14. *At nunc, heus* &c. Nullius hic interjeftio ufus eft, nulliusque venuftatis. Scripfit Staius "*Et nunc fors aliquis*" &c.

V. ult. *aut leviter* &c. Veneta, Parm. & Rom. *levior*, quod verum puto.

IN ECLOGAM V.

Epicedion in filium. Quomodo filius, quum ipfe dicat v. 10 fq. *non fueram genitor*. Recte igitur Parm. *puerum fuum*; & ita edidi. Tota hæc ecloga corruptiffima eft. Mihi videtur Staius imperfectam reliquiffe.

V. 11. *Oraque* Legendum *Orave*.

V. 14. *cinerefque oculis et carmina* &c. Corruptiffimus locus, quem ita refituo:

crinesque rogis & munera ferte.

Nihil certius puto hac emendatione.

V. 24 & 27. Deeft in codd. vox *meditor* & *dolor*, relicto lacunæ fpatio; & ita edidi. Domitius fupplevit ex ingenio.

V. 31. *Excludit ramis*. Staium non ita fcripiffie

sum certus; quippe plane inepta eft pofitio vocis *ramis*, fub qua latet epitheton *et chordas*. Cum autem nofter lib. IV, Ecl. 4, v. 53 habeat:

— *tenues ignavo pollice chordas*

Pulfo: fed &c.

hemifichion hoc iifdem plane verbis hic repetitum exiftimo, ita ut legendum fit:

— *hilaresque ederas plorata cupreffus*

Excludit. *Tenues ignavo pollice* &c.

V. 32 fq. *fed incertam . . . Scindo* &c. Lege:

— *fed incertum digitis errantibus amens*

Tundo chelyn.

V. 34. *laudare dolorem* &c. Hoc fenfum nullum habet. Omnia autem fana tibi fpondeo, fi minima mutatione legas *nudare dolorem*, i. e. ultro oftendere & profiteri, duobus fcil. modis, illaudabili carmine & fqualore; quibus refpondet, quod fequitur, "*me cantuque habituque nefaftum*".

V. 37. *nil jam placidum* &c. Immo *placitum*, nihil quod ante placuit.

V. 45. *reddite opem* &c. Sensus quidem eft in hac lectione, fed magis poetica:

reddere opem, fævasque exfolvere grates.

V. 46 fq. *Nimirum cum veftra domus* &c. Sensus facile perfpicitur. Ego, inquit, qui olim medebam veftris vulneribus, nunc invicem veftras manus pofco. Lege minima mutatione:

Nimirum tunc vestra domans ego vulnera,
moestos

Increpui.

V. 52 sq. caligine moestum &c. Legendum *mersum*, ut Theb. VI, 510 & X, 735. Sequitur difficillimus locus: *a duro viso sic* &c. Depravatio latet in voc. *a duro*, sub quibus occultari puto epitheton *rè caligine*, veluti *indigna*, *insolita*.

V. 57. *Dicor*. Statim reponere *Dicar*, i. e. dici possim. Hoc sensus postulat.

V. 66. *Pharia de puppe* &c. Heinsius legit *pube*, verissime. *Pharia pubes* est Aegyptia juvenus.

V. 68. *linguaque simul*. In MSS. est *lingua simium*. Lege, una tantum littera mutata, *lingua nimium*.

V. 71. *Poscentemque* &c. Nullus in his sensus. Scripsit Staius *Pulsantemque*.

V. 74. *heu munera* &c. Recte emendavi: "*Tu munera nostra* &c. sc. *infans recens natus*.

V. 75. *Properaverat* &c. Parm. *properaverit*, quod unice verum.

V. 80. *primo gemitum qui* &c. Mendosissimus est locus. Lege:

— *primo gremium cui protenus ortu*

Adplicui, fixique meum.

Sensu optimo & sententia coherenti.

V. 82. *resolvam*. Nunquam intellexi sensum hu-

jus parentheseos. Percepto autem sensu facilis emendatio:

Monstravi, questusque & murmura cæca re-
solvens;

Reptantemque &c.

V. 84 sq. *blandoque sinu* &c. Perpenso sensu & codicum MSS. lectione, nulla pene mutatione hunc locum ita restituo:

— *blandique sinus jam jamque natantes*
Excepisse genas: &c.

Corrigenda in Silvis.

- Lib. I, Ecl. II, v. 124. *illachrymaro* lege, *illachrymare*.
Ecl. VI, v. 91. *somnos* leg. *somnus*.
Lib. II, Ecl. I, v. 86. *interitus* leg. *interius*.
Lib. IV, epist. ad Marcellum, lin. 6 *septimum* adde, *decimum*.
Ecl. II, v. 25. *Aethereos* leg. *Aetheros*,
v. 35. *Aetherei* leg. *Aetheri*.
Ecl. VII, v. 19. *liricenve* leg. *liricenve*.
Lib. V, Ecl. I, v. 214. *A altis* leg. *At altis*.
v. 233. *Majo* leg. *Maja*.
Ecl. III, v. 161. *nunqum* leg. *nunquam*.
Ecl. V, v. 84. *blendoque* leg. *blandoque*.